

๑

โคมลอยจำนวนนับพันดวงถูกปล่อยขึ้นฟ้าในคืนพระจันทร์วันเพ็ญ เดือนสิบเอ็ดดวงแล้วดวงเล่า มันค่อยๆ ลอยสูงเหนืออุโบสถไม้ศิลปะแบบ ไทยใหญ่ที่มีหลังคาซ้อนลดหลั่นกันหลายชั้น แสงไฟวอมแวมส่องให้เห็น เชิงชายไม้แกะสลักที่ทำด้วยสีทองอร่าม ดวงมจับตาดูขึ้นไปอีก คืนนี้อุโบสถ ไม้ถูกใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีสำคัญทางศาสนา พระสงฆ์ออกสอนธรรม แก่พุทธศาสนิกชนผู้เปี่ยมด้วยศรัทธา

เกตุแก้วยืนถ่ายรูปโคมลอยที่มีดวงไฟลูกโซนอยู่ภายในอย่างไม่รู้ลึก เบื่อหน่าย เสียงพระเทศน์จากอุโบสถคละเคล้าไปกับเสียงกลองและฆ้องเป็น จังหวะดังเข้ามาในโสตประสาท เมื่อบนเวทีกลางวัดบัดนี้มี 'โต' สัตว์ในตำนาน ตามความเชื่อของไทยใหญ่ ที่มีหัวเป็นมังกรและร่างกายเหมือนสิงโตกำลัง แสดงอยู่

หัวของสัตว์ในจินตนาการนี้ทำด้วยกระดาษเงินกระดาษทองหลากสี สะท้อนแสงไฟวาววับ ตัวทำด้วยเชือกฟางสีขาวสลัปลีชมพู บัดนี้ชะมุกชะมอม เพราะกำลังไปบนพื้นถนนมาหลายรอบกว่าจะถึงเวที ข้างฝั่งนี้ใช้งานมาหลายปี

ติดักแล้ว ชาวบ้านก็ตกแต่งคนเพิ่มเข้าไปให้ดูคทหน้าขึ้นสี่จึงไม่ค่อยจะเข้ากัน บางแห่งที่เธอเคยเห็นนั้นลำตัวทำด้วยผ้าสีสด หากก็สื่อถึงสัตว์ตัวเดียวกัน

“เขาเรียกว่าก้าโต” อภิญญา เพื่อนสาวที่ยืนกินขนมถั่งแตกอยู่ข้างตัวเอ่ยขึ้น

“จำได้ แกบอกฉันมาเป็นสิบหนแล้วมั้ง” เกตุแก้วตอบ การแสดงนี้เป็นวัฒนธรรมแบบไทยใหญ่ชานานแท้ และสืบทอดกันต่อๆ มาเป็นเวลาหลายร้อยปี ภาษาไทยใหญ่เรียกประเพณีนี้ว่า ปอยเหลินสิบเอ็ด หรือปอยออกทว่าเป็นงานสำคัญหลังออกพรรษา ซึ่งจัดขึ้นทุกเมืองที่มีชุมชนชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีชื่อเสียงมาก และเช่นเดียวกับอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีประเพณีนี้สืบทอดกันมาชานาน ด้วยมีชาวไทยใหญ่โยกย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนมาอาศัยอยู่ที่นั่นมาเนิ่นนานแล้ว

การแสดงรำโตหรือชาวบ้านแถบนี้เรียกว่า ‘ก้าโต’ นั้น ถือเป็นไฮไลต์ของงานนี้เลยทีเดียว ผู้แสดงประกอบด้วยผู้ชายสองคน คนหนึ่งสวมหัวมังกรและเป็นสองขาหน้า ขณะที่คนด้านหลังเป็นสองขาหลัง ต้องคอยก้มเพื่อให้มีลักษณะเดียวกับสัตว์สี่เท้า เดินตามจังหวะที่ฝึกกันมาเป็นอย่างดีกับคนข้างหน้า ให้คอยกลิ้งหลุนๆ ไปพร้อมๆ กัน เรียกเสียงฮือฮาและรอยยิ้มจากผู้ชมได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อแสดงบนถนนสี่แยกก่อนขึ้นวัด โตจะวิ่งเอาเขาชีวิตไปรอบๆ ผู้ชม เพื่อเปิดทางให้กว้างสำหรับการแสดง ชาวบ้านจะหัวเราะครื้นเครงรีบถอยกรูดกันทันทีด้วยความสนุกสนานอย่างยิ่ง

“ก็...ไม่คิดว่าจะจำได้” เพื่อนสาวพูดขึ้นอีกครั้งหลังกลืนขนมลงคอไปเรียบร้อย “เห็นว่าไม่ใช่คนแถวนี้”

“แหม จำได้ลิ ฉันทกำลังศึกษาวัฒนธรรมไทยใหญ่นี้ รู้อะไรต้องจดไว้หมด” ไม่พูดเปล่า เธอยังหยิบกล้องถ่ายรูปขึ้นมาบันทึกภาพบรรยากาศรอบๆ เอาไว้อีก ชนิดที่ไม่ยอมตกหล่นแม้แต่มุมเดียว

“นั่นสินะ ฉันทสิมไป เตียวเขาก็จะรำนก แล้วต่อด้วยก้าลาย วันนีวันปอยใหญ่ มีสมาชิกไทยใหญ่มาแสดงแข่งกันถึงเจ็ดวัด ได้ดูโตจนฉันทใจเลย

แหละ” เพื่อนซึ่งคุ้นเคยกับงานแบบนี้คือธิบาย อันที่จริงครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่เกตุแก้วมาเที่ยวงานปอยที่บ้านเรียกกันว่า ‘ปอยโต’ แบบนี้ ครั้งแรกนั้นต้องนับย้อนหลังไปเกือบสิบปีได้ เป็นช่วงที่เธอกำลังเรียนชั้นมัธยมปลายในจังหวัดเชียงใหม่ ได้พบเพื่อนสาวที่กลายเป็นเพื่อนสนิทจนบัดนี้ จากนั้นเมื่อได้รับคำชวนให้มาเที่ยวอำเภอเล็กๆ ทางภาคเหนือของจังหวัด เธอก็ไม่รีรอที่จะตามมา

ครั้งนั้นเธอรู้สึกประทับใจแบบเด็กๆ หากอบอุ่น คุ้นเคยกับที่นี้อย่างประหลาด และความรู้สึกนั้นยังคงตราตรึงอยู่ในความทรงจำตลอดมา จึงมักค้นหาประวัติศาสตร์ของเมืองมาอ่านเป็นประจำ พอเริ่มเขียนนิยาย ตำนานพระนางสามผิวจึงเป็นเรื่องที่เธออยากนำมาเขียน แต่ยังไม่มีโอกาสได้เริ่ม

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเธอมีโครงการจะทำงานชิ้นต่อไป ก็มีรีรอที่จะติดต่อเพื่อนสาว ซึ่งเวลานี้เข้ามารับช่วงร้านค้าวัสดุก่อสร้างแทนบิดามารดา กลายเป็นเจ้าแม่สาวที่มีแต่หนุ่มๆ มาหมายปอง

“ว่าแต่แกจะเอาจริงหรือ เรื่องเขียนนิยายย้อนเวลาไปในสมัยเจ้าพญาฝางนะ” อภิญญาถามซ้ำเป็นครั้งที่เท่าไรก็ไม่อาจนับได้

“เอาจริงสิ ไม่งั้นคงไม่มารบกวนแกหรอก” คนตอบยิ้มบางๆ หากเต็มไปด้วยความมั่นใจ

“ไอ้เรื่องรบกวนนะ ไม่มีปัญหาหรอก ฉันอยู่กับสามคนพ่อแม่ลูก บ้านหลังออกใหญ่โต มีแกมาอยู่เป็นเพื่อนจะได้มีคนนั่งฟังฉันมาที่ก็ได้” เจ้าถิ่นกลับชอบใจที่เพื่อนมาขออาศัยชั่วคราวระหว่างหาข้อมูลสำหรับการเขียนนิยายเรื่องใหม่ หากยังเป็นห่วง “แต่ที่ฉันกังวลนะ มันเรื่องข้อมูลต่างหาก มันยากนะแก้ว จะไปหามาจากไหนกัน”

“อย่าลืมนะว่าฉันเรียนประวัติศาสตร์มา ข้อมูลจากตำรับตำราภาคที่เรียนก็มีเยอะ เหลือแต่รายละเอียดของตำนานเมืองฝางเท่านั้นเอง ต้องเอามาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ล้านนาของเรา เพื่อไม่ให้เนื้อเรื่องมันเปลี่ยนแปลงไปจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมากนัก” เกตุแก้วอธิบาย

“แล้วแกจะรู้ได้ไงว่าในอดีตมันเกิดอะไรขึ้นจริง”

“ไม่มีใครรู้หรอก” คนตอบยกไหล่ “ก็ได้แต่อ่านจากบันทึกของคนในอดีต ผสมกับตำนาน นิทานพื้นบ้านเข้าด้วยกันนั่นแหละ”

“แหม จินตนาการเก่งเหลือเกินนะยะ คิดได้เป็นฉากๆ” อภิญญาเห็บด้วยความหมั่นไส้เพื่อนรัก ที่คิดอะไรก็เป็นพลอตนิยายได้หมด ตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว เกตุแก้วจะนำวิชาประวัติศาสตร์ที่ได้ร่ำเรียนมาผูกเป็นเรื่องราวความรักของพระนางในอดีต เขียนเป็นนิยายขายดี เป็นที่รู้จักในหมู่นักอ่าน จากนั้นเพื่อนสาวยังมีผลงานออกมาต่อเนื่องอีกหลายเล่มจนกระทั่งเรียนจบ และได้รับการตอบรับจากตลาดเป็นอย่างดี เมื่อโครงการเก่าจบ ก็จะทำโครงการใหม่เขียนต่อ เป็นเช่นนี้เรื่อยไป แม่เจ้าตัวจะเดินทางไปร่ำเรียนต่อปริญญาโทที่เมืองนอกเมืองนา ก็ยังไม่ทิ้งงานเขียนไป

“แน่นอน” คนตอบยกคิ้ว ขึ้นเสียงสูงด้วยความมั่นใจ จึงได้รับค้อนวงใหญ่จากเพื่อนตอบกลับมา

“จำ ขอให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการก็แล้วกัน”

เกตุแก้วยิ้มกว้างรับคำอวยพร ก่อนจะยกกล้องถ่ายภาพการแสดง ‘ร้านนางงก’ ต่อจากการแสดงชุดที่ผ่านมาไป หากเห็นมาหลายชุดแล้วก็เริ่มเบื่อจืดช้วน

“ขึ้นไปบนวัดกันใหม่ จะได้ไปถ่ายรูปรูปบรรยากาศข้างบนด้วย”

“ไปสิ วันนี้ฉันมอบให้แกเต็มที่อยู่แล้ว” เพื่อนสาวเจ้าถิ่นไม่ปฏิเสธ แล้วทั้งสองก็เดินขึ้นไปบนอุโบสถไม้หลังใหญ่ ซึ่งกว้างขวางพอที่จะบรรจุญาติโยมได้นับร้อย ด้านในสุดติดผนังเป็นพระพุทธรูปศิลปะแบบไทยใหญ่ประดิษฐานอยู่ อุโบสถแบบนี้ มักจะเป็นเรือนเดี่ยว ซึ่งใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาทุกอย่าง จึงมักมีขนาดกว้างใหญ่ เป็นลักษณะคล้ายศาลาที่สามารถเปิดหน้าต่างให้ลมโกรกได้รอบทิศทาง ไม่เหมือนศิลปะแบบไทยที่ก่อด้วยอิฐและปิดมิดชิดกว่า

เกตุแก้วก้มกราบพระ ก่อนยกมือขึ้นพนมกลางอก เพื่อฟังพระเทศน์

หากสายตาก็กวาดไปรอบๆ เห็นชายหญิงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยนั่งฟังธรรมกัน อยู่เต็มห้องโถงนั้น ส่วนเด็กๆ และวัยรุ่นจะสนุกกับงานรื่นเริงด้านล่างมากกว่า

เสียงธรรมอันเสนาหะหู... ฟังแล้วจิตใจรู้สึกสงบลงอย่างประหลาด แต่เมื่อนึกขึ้นได้ว่ามีงานต้องทำ เกตุแก้วก็รีบหยิบกล่องถ่ายรูปลึ้นมาบันทึกภาพบรรยากาศนั้นเอาไว้ เมื่อถึงเวลาต้องลงมือเขียนนิยายจะได้เล่าในสิ่งที่เห็นเป็นตัวอักษรได้อย่างละเอียดลออ

จากนั้นก็ยกมือขึ้นรับฟังธรรมต่อ พระอาวุโสเทศน์ถึงความสำคัญของ วันออกพรรษา หลังจากพระภิกษุจำวัดมาตลอดฤดูฝนเพื่อหลีกเลี่ยงการเหยียบย่ำทำลายข้าวของชาวบ้านตามประเพณีโบราณกาล

จะด้วยความศรัทธาหรือจิตที่สงบลงก็ไม่อาจรู้ได้ เกตุแก้วรู้สึกว่าการนั่งฟังธรรมนั้นก้องกังวานไปทั่ว เป็นที่เสนาหะหูยิ่งนัก ยิ่งนานไป ภาพเบื้องหน้ากลับดูสลัวลง เหมือนเป็นแสงจากตะเกียง ไม่ใช่ไฟฟ้าอย่างปัจจุบัน ชายหญิงสูงอายุที่นั่งเรียงรายอยู่ตรงหน้าสวมใส่ผ้าสีขาวและมีสไบพาดบ่า หากมีสิ่งหนึ่งที่ดูผิดแผกไปจากเมื่อครูนี้อีกคือ ตรงด้านหน้า ทางขวามือของพระนั้นมีชายหญิงคู่หนึ่งนั่งพับเพียบอยู่บนตั่งสูงกว่าชาวบ้านทุกคนในที่นั้น สีน้าอิมเอิบสดีใส มือพนมอยู่กลางทรวงอกนิ่ง ดวงตากลุบลงน้อมรับฟังคำเทศนาจากพระ... ด้วยภาษาที่แตกต่างออกไป

เกตุแก้วฟังไม่ออกว่าพระเทศน์อะไร หากเธอก็ไม่สนใจ เพราะแม้แต่มองรูปโฉมอันงดงามตระการตาของหญิงสาวที่นั่งเคียงข้างชายผู้มีท่วงท่าลักษณะงดงาม ภูมิฐาน ผิวของท่านเป็นสีชมพูระเรื่อ ผุดผาดยิ่งนัก เธอจ้องมองด้วยความฉงนใจ ว่าใครหนอช่างมีรูปร่างถึงปานนี้ จึงใคร่จะเห็นใบหน้าของหล่อนให้ชัด จึงชะเง้อตัวข้ามศิระชนะคนข้างหน้า หมายถึงหาจุดที่เห็นชายหญิงทั้งคู่ได้ชัดเจนขึ้น แต่แล้วหญิงสาวผู้นั้นกลับค่อยๆ เบือนหน้ามาทางเธอ แล้วมุ่มปากอวบอิมก็ค่อยๆ คลี่ออกอย่างมีเมตตา

“ไปเถอะแก้ว พระเทศน์จบแล้ว”

ร่างของเธอถูกเขย่าจนสะเทือนไปทั้งตัว ทำให้ภาพตรงหน้าเลือนหาย

วิ่งไปกับตา เมื่อเหตุแก้ว่หันมองเพื่อน เธอก็ขมวดคิ้ว รีบหันไปย้งด้านหน้า
อีกครั้ง

“อ้าว ไปไหนแล้วละ” เธออุทาน

“ใคร? ไปไหน?” อภิญญาจูงง

“ก็เมื่ออีกทางโน้นนะ มีผู้ชายผู้หญิง ทำทางส่งภุมิฐานเขี้ยวนั่งฟังเทศน์
อยู่ตรงข้างหน้าเลย นั่งต้งสูงกว่าพวกเราด้วยนะ”

“ว้าย ใครนั่งต้งสูง ไม่เห็นมีใครเอาต้งมาต้งสักหน่อย มีแต่พวกเรากับ
พวกป้าๆ ลุงๆ พวกนี้แหละ” คนอุทานรับซึ้นว่ไปรอบๆ ตัว ด้วยผู้สูงว้ย
ทั้งหลายกำลังทยอยเดินลงจากศาลา

“ฉันเห็นจริงๆ นะ” เหตุแก้ว่ยืนยัน “แล้วผู้หญิงคนนั้นก็สวยมากๆ
เลย เกล้าผมสูง ประดับด้วยดอกไม้สีขาว เหมือนสาวโบราณไม่ผิดเพี้ยนเลย
แถมยังหันม้ายิ้มให้ฉันด้วยนะ”

คนฟังได้ยินแล้วก็ขุ่นลุกซึ้นมาในบัดดล และไม่แสดงความคิดเห็น
ใดๆ อีกนอกจากบอกว่า

“รีบไปเถอะ ฉันอยากกลับบ้านแล้ว”

หากเหตุแก้ว่ย้งสงสัย

“เดี๋ยวลี” ทั้งย้งชะเง้อชะเง้อดู

“ไปเถอะ...เร็ว” คนพูดทั้งลากทั้งต้งให้ลุก “คนโบราณมาปรากฏตัวให้
เห็นแล้ว ฉันย้งไม่อยากหัวโกร่น รีบไปเร็วเข้า”

คนถูกต้งลุกตามอย่างงๆ และย้งถูกลากออกไปจนถึงที่จอตระถแล้ว
นั้นแหละ จึงได้รู้ลึกลับตัว

“แกว่ทำอะไรนะ คนโบราณอะไร”

“ก็ที่แกเห็นนะ คงเป็นเจ้าเมืองสักคนหนึ่งของที่นี้ในอดีตนั้นแหละ เขา
พูดกันออกบ่ยว่าคนโบราณชอบฟังเทศน์ฟังธรรม วันพระใหญ่แบบนี้พวก
ท่านอาจจะมาร่วมฟังด้วยก็ได้” เจ้าถึ้นบออกเสียงลั่นๆ ก่อนจะรีบสตาร์ทรถ
บึ่งกลับบ้านในทันที

เกตุแก้วยังอึ้งจนพูดไม่ออกขณะเดินเข้าบ้านคอนกรีตทันสมัยหลังใหญ่
ด้านหลังร้านค้าอุปกรณ์ก่อสร้างของเพื่อนสาว จนลืมนั่งเกตว่ามีรถยนต์จอด
ในโรงรถเพิ่มขึ้นอีกคันหนึ่ง ไม่ได้ยินแม้กระทั่งเสียงเปรยข้างตัว

“เฮียมาถึงเสียทีเลย”

เมื่อก้าวเข้าไปในบ้าน อภิญญาภิธามมารดาที่กำลังปิดบ้านเตรียมจะ
เข้านอน

“แม่เจ้า เฮียมาถึงละกา”

“มาแล้ว เมื่อตะกี้ตัวเอง มาถึงก็กินข้าว แล้วไปอู้กับเตี้ยสองสามคำ ก็ว่า
อิด ขอนอน บอกว่ายังมีวันหยุดหลายวัน ก้อยอู้กันวันพุท^๑” แม่จันทาตอบ
บุตรสาว หล่อนเป็นคนพื้นเมืองชานแท้ที่ได้แต่งงานกับกิมเฮง หนุ่มชาวจีน
ซึ่งอพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ และมาตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอเล็กๆ แห่งนี้เมื่อ
หลายสิบปีก่อน มีบุตรชายหญิงด้วยกันสองคน

“อะไรว้า มาถึงกินนอน น่องน่องไม่ต้องหັกทาย ปีหนึ่งแทบไม่เห็นหน้า”
อภิญญาบ่งม่งำให้เพื่อนสาวฟัง แต่ก็รู้ว่าพี่ชายคงเหนื่อยจากการทำงาน
จริงๆ ถึงได้ขอเข้านอนเร็วถึงเพียงนี้

“เป็นหมอกี้ทะเละ” เกตุแก้วช่วยปลอบใจ

“แม่น” จันต้ายิ้มบางๆ และสนับสนุนอีกคน “เฮียบอกว่าช่วงนี้คนใช้
ผ้าตัดสมมงมีนักขนาด นี้กว่าจะได้ลาหยุด ต้องฝากเคสที่อื้อเปื้อนดู บะอันบได้
ลาพักร้อน ปล่อยหื้อเฮียพักไปเตื่อะ วันพุทก้อยไปหา”

“เจ้า” เพื่อนสาวตอบมารดา

“ปอยโตม่วนกั” นางจันทาถามขึ้น ด้วยรู้ว่าสองสาวไปเที่ยวงานบุญมา

“ม่วนเจ้า แต่ว่า...” บุตรสาวท้อไหล่ ก่อนจะลูบแขนตัวเองแรงๆ “ตะกี้
ตอนฟังเทศน์ แก้วบอกว่าหันมู๊อิงกับมู๊ชายนั่งบนตั่งสูงหน้าพระ แต่หนึ่ง
ปหัน อู๊ย อู๊แล้วชนลุก เห็นอะหยังกบอู๊”

^๑ พຸ່ງນີ້

“แต่กา” ผู้สูงวัยตาโต

“ค่ะแม่ ผู้หญิงผู้ชาย ทำทางมีอำนาจ บารมี ผู้คนเคารพหมอบกราบ ด้วยนะคะ” เธอตอบเป็นภาษากลาง ด้วยพูดภาษาเหนือฟังแล้วแปร่งๆ เพราะโตในกรุงเทพฯ ภายหลังย้ายตามครอบครัวมาเชียงใหม่ตั้งแต่เรียนมัธยมปลาย จึงฟังออกแต่ไม่กล้าพูด

“บ่เปนหยั่ง บ่เปนหยั่ง เจ้าแม่นางสามผิวกับเจ้าพ่อพญาผางแน่ๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง แสดงว่าแก้วมีบุญ ได้เห็นท่านตวย”

คราวนี้คนฟังชนลูกชู้ไปทั่วกาย พยายามรำลึกถึงช่วงเวลาที่คุณคิดว่ามองเห็นท่านทั้งสอง เธอรู้สึกราวกับว่าตนกำลังตกอยู่ในความฝันอันเลื่อนราง และร่างกายเบาหวิว...แล้วจึงตั้งคำถามในใจ

...ท่านมาปรากฏกายให้เธอเห็นทำไม...หรือเป็นเพราะท่านทราบว่าคุณกำลังรวบรวมข้อมูลเพื่อจะนำชีวิตประวัติของท่านผสมผสานเข้าไปในนิยายเรื่องใหม่ หรือว่าท่านมาประทานพร...

และนางจันทาก็คิดเช่นเดียวกัน

“ดีแล้ว ดีแล้วลูก แก้วจะเขียนเรื่องของเป็นปี่จิ้งกา เป็นคงจะมาบอกกล่าว ทางดีดีแม่ว่า แก้วไปจุดธูปบอกท่านน้อยจะดีกว่าเน้อ ท่านจะได้ฮับฮู้เอาไว้นา”

“ใช่ๆ ไปบอกท่านน้อยก็ดี อย่าเอาเรื่องของท่านไปเขียนเฉยๆ ท่านอาจจะมาเตือนแก่ก็ได้เนาะแก้ว” อภิญญาสนับสนุนมารดา

“ได้ค่ะแม่ พรุ่งนี้แก้วจะไปที่อนุสาวรีย์ของท่านนะคะ ไปจุดธูปบอกกล่าวเสียหน่อย หลังจากไปคุยกับอาจารย์อินทร์ศรเสร็จ”

“ดีลูก กันไปนอนกันเดี๋ยวะ วันพรุ่งต้องตื่นแต่เจ้าอีก” นางจันทาโบกไม้โบกมือไล่สองสาวขึ้นบันได

“เจ้าแม่” อภิญญาตอบรับอย่างไม่เกียจจน ก่อนจะหันไปชวนเพื่อน “ไป ไปนอนกันเถอะ ดีกแล้ว”

สองสาวเดินขึ้นบันไดไป โดยมีนางจันทาไล่ปิดไฟและตรวจดูประตู

หน้าต่างจนเรียบบร้อย จึงตามขึ้นนอน ทว่าหลังจากทั้งสองอาบน้ำอาบท่านอนบนเตียงใหญ่ด้วยกันแล้ว จู่ๆ อภิญญาก็เอ่ยขึ้นหลังจากนอนคิดมานาน

“แกคบกับฉันมาแปดปีนี่แกเคยเจอเฮียวินของฉันหรือเปล่าวะ” คนถามพยายามนึกว่ามีใครบ้างที่เพื่อนสาวได้เจอกับพี่ชายคนเดียวของตน

“ไม่เคยเจอ” เกตุแก้วตอบโดยไม่ต้องคิด ด้วยวิธีวินทร์ พี่ชายของเพื่อนสาวมีอายุมากกว่าทั้งสองถึงสิบเอ็ดปี เมื่อเธอรู้จักกับอภิญญา พี่ชายของเพื่อนเดินทางไปเรียนต่อแพทย์เฉพาะทางที่อเมริกาแล้ว และอยู่ที่นั่นนานถึงเจ็ดปี เมื่อเธอไปเรียนปริญญาโทที่บังเอิญเป็นรัฐเดียวกัน แต่คนละเมืองกับเพื่อนสาว นายแพทย์วินทร์ก็เดินทางกลับเชียงใหม่ไปเรียบบร้อยแล้ว พอกลับมา ก็มีครั้งนี้แหละที่อาจจะมีโอกาสได้เจอเจอกันเสียที “เคยเห็นแต่รูปที่ถ่ายกับแกนั่นแหละ แต่สรรพคุณ แกไม่ต้องบรรยายเพิ่มเติม ฉันฟังมาจนเบื่อแล้ว”

“อ้อ...” อภิญญาปิดปากหัวเราะคิกคัก เพราะตนเป็นคนเห่อพี่ชายอย่างกับอะไรดี จึงอวดอ้างคุณสมบัติที่เปี่ยมล้นของเธอให้เพื่อนๆ สาวฟังเสมอ หากยังไม่มีใครได้ตกลงปลงใจกับพี่ชายสักคน “งั้นพรุ่งนี้จะแนะนำให้รู้จัก อาจารย์หมอศัลยกรรมสมองประจำคณะแพทยศาสตร์รูปหล่อ โสดฉลาด และเก่ง แถมนิสัยดีอีกต่างหาก แกเห็นแล้วจะต้องชอบแน่ๆ”

“จ้า...” เกตุแก้วตอบเสียงกลั้วหัวเราะ เพราะไม่ใช่ครั้งแรกที่เพื่อนสาวอวดสรรพคุณพี่ชายราวกับโฆษณาขายสินค้าขึ้นเยี่ยม คุณภาพสูง หากเธอกลับคิดว่า ชายหนุ่มอายุสามสิบหก ยังเป็นโสดและไม่เคยมีแฟนมาก่อน ทั้งยังมีอาชีพที่ผู้หญิงนับร้อยนับพันโล้ไขว่คว้า...ดังนั้น เขาอาจจะไม่ได้เป็นชายจริงอย่างที่น้องสาวของเขาคิดก็เป็นได้ หรือไม่อย่างนั้นก็จะต้องมีอะไรผิดปกติสักอย่างกับเขาเป็นแน่แท้

“เฮ้อ...” คนโฆษณาขายของถอนหายใจเฮือกใหญ่ ความคิดตรงกับคนข้างตัว “ใครๆ ก็คิดว่าเฮียของฉันต้องเป็นเกย์แน่ๆ อายุปานนี้แล้วยังไม่ยอมแต่งงานแต่งงาน เตี้ยกับแม่ก็เป็นห่วง มีลูกชายคนเดียว ก็อยากจะให้มียุทธหลานสืบสกุล”

แม้จะเชื่อเช่นเดียวกับเพื่อนสาว หากเหตุแค้นก็ยังมีมารยาทดีพอที่จะ
ปลอบใจ

“คงไม่ใช่อย่างนั้นหรอกมั้ง ก็เฮียวินเขาเป็นถึงอาจารย์หมอ ไหนจะ
ออกตรวจโรงพยาบาลทั้งรัฐและเอกชนอีกไม่ใช่เหรอ ทำงานหามรุ่งหามค่ำ
แบบนี้ จะเอาเวลาที่ไหนมาจีบผู้หญิงกัน”

“โธ้ย ไม่ใช่ว่าแม่จะปล่อยให้เฮียหาอยู่ฝ่ายเดียว ทางนี้ก็พยายาม
แนะนำผู้หญิงไปให้เฮียรู้จักตั้งเยอะ แต่รายนั้นไม่สนใจทำเดี๋ยว”

“แต่แกก็บอกว่าแม่ให้ทำอะไร เฮียเขาก็ทำไม่ใช่เหรอ ยังยอมไปดูตัว
กินข้าวกินปลาด้วย แต่ที่ไม่ตกลงปลงชู้ คงเป็นเพราะไม่ถูกใจผู้หญิง
มากกว่า”

“นั่นแหละ จนพวกผู้หญิงเหล่านั้นเอาไปมาท์กันว่าเฮียฉันเป็นตุ๊ด เสีย
หายหมด แม้งั้นหงุดหงิดมาก ที่พวกผู้หญิงเหล่านั้นช่างปากเสียจริงๆ” คนเป็น
น้องผู้เสียหายโวยวาย “ไม่รู้ด้วยว่าคนไหนที่พูดพล่อยๆ”

“แหม พวกเธอคงจะคาดหวังมาก พอไม่ได้อย่างที่ต้องการก็เลยเอาไป
มาท์ ก็โศกดีแล้วที่เฮียของแกไม่แต่งงานด้วย ไม่งั้นคงปวดหัวไปตลอดชีวิต”
ให้ความเห็นเสร็จก็อดหัวเราะไม่ได้

“เฮียฉันก็ว่าเหมือนกัน แต่เขาไม่สนใจหรอก”

เกตุแก้วไม่ตอบ...คิดในใจว่า ที่ริวรินทร์ไม่สนใจอาจเป็นเพราะเป็นจริง
อย่างที่ถูกนิทา แล้วภิกษุญก็รีบแก้ต่าง รวากับรู้ว่าเธอคิดอะไรในใจอีกครึ่ง

“แต่ฉันขอรับรองว่าเฮียของฉันนะผู้ชายเต็มร้อย เขาไม่เคยสนใจใคร
เลย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงแท้หญิงเทียม พอแม่ถาม เขาก็บอกว่ายังไม่พบเนื้อคู่
แล้วก็หาเรื่องเลี่ยงไปเรื่อยจนมาถึงเดี๋ยวนี้ มาพักร้อนครวนี้ เตี้ยตั้งใจจะยื่น
คำขาดว่า ถ้าเขาไม่แต่งงานภายในหกเดือน จะจัดการหาผู้หญิงมาให้แต่งงาน
ไปอย่างนั้นเตี้ยคงจะไม่ทันได้เห็นหลาน”

คนฟังหัวเราะเบาๆ เมื่อคิดถึงท่าทางของผู้อาวุโสอายุใกล้เกษียณ คง
จะอยากให้ลูกชายแต่งงานนำดู

“แล้วแหละ เตี่ยไม่คิดจะจับแต่งบ้างหรือ”

“ไม่หรือก แกว่าลูกผู้หญิงไม่ต้องแต่งก็ได้ ถ้าเจอคนดีๆ ก็แต่ง ไม่เจอ ก็ไม่เป็นไร คงหวังลูกสาว กลัวเจอผู้ชายไม่ดีก็อาจจะมาหลอกเอาเงิน หรือ อาจกลัวไม่มีคนทำงานให้” พุดจบก็หัวเราะเอิ๊กอ้ากชอบใจ เกตุแก้วเลยพลอย หัวเราะไปด้วย ทั้งที่คิดในใจว่าเพื่อนสาวหน้าตาน่ารัก อารมณ์ดี เก่ง แถมยัง ร่ารวย ต่างมีผู้ชายมาหมายปองมากมาย ติดแต่เจ้าตัวยังอยากอยู่เป็นโสด จึง ไม่รีบร้อนที่จะมองหาชายหนุ่มมาเคียงคู่ “แกเองก็เหมือนกัน เอาแต่เรียนกับ เขียนนิยาย มัวแต่หลงพระเอกในนิยาย เมื่อไหร่จะแต่งงานเสียทีวะ”

“ฉันยังไม่อยากคิดถึงเหมือนแก่นั่นแหละ” เกตุแก้วรีบตอบ “คิดว่า ถึงเวลาเนื้อคู่มันก็มาของมันเอง”

“พุดเหมือนเฮียอีกละ” อภิญญาหัวเราะอีกครั้ง ก่อนจะตบแขนเพื่อน เบาๆ “เอาเหอะ บางทีคนที่รอเนื้อคู่สองคนมาเจอกัน อาจจะบึงกันขึ้นมาก็ได้ ใครจะรู้ ถ้าได้แกมาเป็นพี่สะใภ้ละก็ แม่ฉันคงดีใจตาย เพราะบรรดาเพื่อน ของฉันทั้งหมด แม่ชอบแกที่สุด บอกว่าสวยก็สวย เรียบร้อย พุดจาสุภาพ มารยาทดี”

คนฟังได้ยั้งก็แทบจะตัวลอยจึงรีบเบรก

“อย่าย่อ อย่าย่อ แม่ของแกยังไม่เห็นเราตอนอยู่กันเป็นกลุ่ม อาจจะ เปลี่ยนใจก็ได้”

“ยังไงฉันก็ว่าแกเรียบร้อยกว่าคนอื่นนะแหละ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เอาเป็นว่า ฉันจงแกให้เสียไว้ก่อน ถ้าคนมันจะใช่เนื้อคู่ แคเห็นกันครั้งแรก ก็รู้แล้ว”

“แต่ถ้าไม่ใช่ ต่อให้คบกันมานานเป็นสิบปี ก็ไม่ได้แต่งงานกัน” เกตุแก้ว ต่อให้ ป้องกันตัวเองไว้ก่อน

“แต่ฉันรู้สึกว่ามีแคคนเดียวเท่านั้นที่ไม่เคยเจอเฮียวิน เพื่อนคนอื่นเคย เจอหมดแล้ว ทั้งที่แกเป็นเพื่อนสนิทของฉันด้วยซ้ำ แกว่ามันไม่แปลกหรือไง ตอนเราไปเรียนเมืองนอก แกก็ต้องมีอันติดขัด ไปไม่ได้ตามกำหนด พอไปถึง

เฮียก็กลับแล้ว คิดดูสิ”

“โอ้เอ๊ย ก็แปลกอยู่หรอก แต่มันคงไม่ใช่เป็นเรื่องแปลกที่สุด”

“ไม่รู้ละ ยังไงพรุ่งนี้นั้นก็จะให้แกู้จักเฮียวินของฉันให้ได้ ตอนเย็นหลังจากแกกลับมาจากคุยกับอาจารย์อินทร์ศรแล้ว เตี่ยจะพาไปกินข้าวเย็นที่ท่าดอน อ้อ คุยเสร็จแล้วอย่าลืมไปจุดธูปบอกพระนางสามผิวกับเจ้าพญาผางด้วยนะ พอกลับมาแล้วก็ไปกินข้าวเย็นกัน”

“ได้เลยเพื่อน” เกตุแก้วพึมพำตอบ ด้วยตาปรือจะปิดลงอยู่แล้ว อภิญญารู้ว่าเพื่อนเหนื่อย เพราะหลายวันที่ผ่านมาก็ทะเลาะกันไปถ่ายรูปตามซากโบราณสถานในหมู่บ้านเล็กหมู่บ้านน้อย กลับมาก็เย็นย่ำ แคมวันนี้ยังไปเที่ยวงานปอยจนตึกตื่นอีก จึงไม่ชวนคุยต่อ ไม่นานเธอก็กลับไป

ทว่านักเขียนสาวพอเคลิ้มหลับ ภาพพิธีทำบุญที่เห็นเมื่อตอนค่ำก็ปรากฏขึ้นในนิมิตอีกครั้งหนึ่ง หากคราวนี้เธอมองภาพเบื้องหน้าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ชายหญิงอายุราวกลางสามสิบนั่งพนมมือรับฟังเทศน์อย่างสงบ ทั้งสองสวมชุดขาว ฝ่ายชายเป็นเสื้อแขนยาวคอกลม ขลิบสาบและคอเสื้อด้วยดินทอง เช่นเดียวกับสไบสีขาวที่พาดบนบ่า บอกถึงวรรณะที่สูงศักดิ์กว่าผู้คนรอบข้าง ฝ่ายหญิงนุ่งซิ่นสีขาว สวมเสื้อคอกลมห่มสไบทับ เครื่องแต่งกายมิได้โดดเด่นกระไร แต่ท่วงท่าหนึ่ง แผ่นหลังที่ตั้งตรงแน่ว มือพนมระหว่างอกหนึ่ง ดูสง่าผิดแผกจากชาวบ้านที่นั่งอยู่โดยรอบ

ยามนี้ เจ้านางหญิงผู้นั้นมิได้หันมองเธอ หากเป็นหญิงผู้หนึ่งที่นั่งพับเพียบอยู่ตรงข้างตั้งเท่านั้นที่เงยหน้าขึ้นมองเธอ ก่อนจะอ้าปากค้างคล้ายตกใจสุดขีด

ไม่เพียงแต่หญิงผู้นั้นจะตกใจ...เกตุแก้วก็ตกใจไปไม่ยิ่งหย่อน เมื่อหญิงผู้นั้นช่างมีใบหน้าเหมือนเธอไม่ผิดเพี้ยน!

๒

“โอ๊ย อะไรกันเนี่ย พอแกลงมา เขียก็ต้องมีอันไปเยี่ยมเพื่อน แล้วอย่างนี้เมื่อไหร่จะเจอกันสักทีวะ” อภิญญาเกาหัวแกรกๆ เมื่อเห็นเพื่อนสาว แต่งกายทะมัดทะแมง สะพายเป้บรรจุหนังสือและกล้องถ่ายรูป พร้อมจะเดินทางไปพบอาจารย์อินทร์ศวร อดีตสำนักงานประถมศึกษาอำเภอฝาง ผู้ค้นคว้า และศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ของเมือง ทั้งยังเขียนหนังสือ *ประวัติเมืองฝาง (อำเภอฝาง แม่ฮาย ไชยปราการ)* กับ *ตำนานลุ่มน้ำฝาง* ที่รวบรวมเรื่องราวในอดีตไปจนถึงตำนานต่างๆ ได้อย่างละเอียดลออ ครบถ้วน เพียงแค่ได้คุยกับท่านผู้รู้เพียงท่านเดียว ก็เทียบได้กับการอ่านตำราหับสิบๆ เล่ม

“น่ากะ วินเพิ่งออกไปเมื่อตะกี้เอง บอกว่านัดเพื่อนไว้แล้วจะไปแอ้วหาป้อของเบ๊นที่เคยผ่าตัดกับแก” จันตาทำหน้าที่เสียดายอีกคน สองแม่ลูกนั่งประจำโต๊ะทำงาน โดยมีพนักงานขายสินค้าคอยนำสินค้ามาให้เซ็น หากเป็นลูกค้ารายใหญ่ก็จะตรงมาหาเจ้าของร้านเอง ขณะที่กิมเฮงนั้นนั่งอยู่ในห้องทำงานส่วนตัว วันๆ คอยแต่รับเซล์ส์แมน ไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องขายนัก

โหนกแก้มของเกตุแก้วร้อนผ่าวขึ้นมาทันที ด้วยรู้ว่าทั้งแม่และลูก

ต่างคาดหวังสิ่งเดียวกัน ยิ่งทำให้เธอต้องรีบซึ่งหนีไปให้เร็วที่สุด

“เย็นนี้ก็ได้ทานข้าวเย็นด้วยกันนี่คะ อีกอย่างแก๊วกก็อยู่ตั้งหลายวัน คงได้เจอกันจนเสียเมื่อไปเลยละคะ”

“น้าก่า” หญิงสูงวัยลูบอกโล่งใจ “แม่ก่หวังไปได้ นึกว่าจะได้เจอกันเจ้านี้แล้ว วินก็ตื่นเจ้าขนาด ออกไปเดินเล่น ไปใส่บาตรในกาต ปีกมากับบอกว่าจะไปแ้วบ้านเมื่อเน แม่บอกหื้อรอกบ่ฟัง”

เกตุแก้วทำหน้าที่นั้นยาก ได้แต่ยิ้มเหะๆ รับ แล้วจึงเอ่ย

“นั่นแก๊วออกไปทำงานบ้างดีกว่า เดี่ยวเย็นๆ เจอกันนะคะ”

“โชคดีนะแก๊ว แล้วเจอกัน” อภิญญาโบกมือให้เพื่อน ก่อนจะหันกลับไปยังวนชายของอีกครั้ง

นางจันตาเดินมาส่งเพื่อนของบุตรสาวที่ตนพึงอกพึงใจนักหนา ทั้งรูปโฉมก็ต้องตาต้องใจ สวยหวานเช่นสาวเหนือ ผิวเป็นสีชมพูผ่องไปทั้งร่าง แม่เกตุแก้วจะไปเติบโตที่กรุงเทพฯ แต่ก็เป็นที่ลูกหลานของคนเชียงใหม่แท้ๆ พออายุได้สิบห้าปี ครอบครัวก็ย้ายกลับมาอยู่บ้านเกิด หากเด็กสาวก็ไม่เคยพูดภาษาเหนือ เพราะเกรงว่าจะผิดแล้วเป็นที่ขบขันของคนอื่น สำหรับหล่อนแล้วกลับไม่ถือสา เพราะถูกชะตาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงบอกบุตรสาวให้ชวนเกตุแก้วมาเที่ยวฝางบ่อยๆ เพื่อบุตรชายได้มีโอกาสมาเยี่ยมบ้านจะได้เจอกัน ผ่านไปหลายปีไม่เคยสำเร็จ ก็มีคราวนี้แหละที่ได้จังหวะตรงกัน ความต้องการของหล่อนก็คงจะสมประสงค์แล้ว...

รถจี๊ปชูชูกิสีขาวคันเล็กแล่นออกไปจากบริเวณบ้านซึ่งเป็นทั้งร้านขายของ โกดังเก็บสินค้า และบ้านพักซึ่งอยู่ด้านหลัง เกตุแก้วโบกมือลาล่าจันตา ก่อนจะถอนใจออกมาด้วยความโล่งอก ด้วยเห็นเค้าลางของความยุ่งยากลอยมาแต่ไกลว่า ถ้ายังอยู่ที่นั่นต่อไป เห็นทีจะไม่แคล้วถูกทั้งเพื่อนและมารดาของเพื่อนจับคู่กับวรินทร์แน่

แต่ที่นั่นแหละ เธอจะหลีกเลี่ยงไปไหนไม่ได้แล้ว เมื่อต้องรวบรวม

ข้อมูลให้เสร็จก่อนจะกลับไปเริ่มต้นเขียนนิยายที่บ้าน จึงต้องอยู่ต่อไป แต่พบปะกันไม่กี่วัน ไม่ใช่เรื่องใหญ่ ลงคนไม่ชอบกันเสียอย่าง ต่อให้เชียร์แค่ไหนก็ไม่มีความสำเร็จได้

เมื่อคิดได้เช่นนั้นก็ปิดเรื่องพี่ชายของเพื่อนออกจากใจ ระหว่างขับรถมุ่งหน้าไปยังบ้านของอาจารย์อินทร์ศวรซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่ว่าการอำเภอ นักพลางคิดถึงคำถามที่ทบทวนและจดไว้เป็นอย่างดี หวังว่าคงจะไม่ตกหล่นใดๆ ไป

หญิงสาวขับรถไปไม่ถึงสิบนาทีก็เล่นมาจอดเทียบรั้วไม่ระแวง เมื่อตรวจดูว่าบ้านเลขที่ตรงกับที่จดมาก็ใส่เบรกมือ ลงมากดกริ่ง ไม่นานผู้อาวุโสก็เดินออกมาต้อนรับอย่างกระฉับกระฉง

“สวัสดีค่ะอาจารย์ หนูชื่อเกตุแก้วค่ะ ที่โทร. มาหาอาจารย์เรื่องเมืองเก่าที่ยังคงหลงเหลืออยู่แถวนี้เมื่อวันก่อนนะคะ”

“อ้อ หนูนี่เอง เข้ามาสิ” เขาเปิดประตูต้อนรับ ก่อนจะเดินนำเข้าไปยังเก้าอี้ผ้าหิวนอนใต้ต้นไม้ใหญ่ อากาศยามเช้ายังเย็นสบาย จึงไม่ต้องพึ่งพาพัดลม เมื่อนั่งเสร็จสรรพกันแล้ว เกตุแก้วก็เปิดเบาะหยิบหนังสือที่ซื้อจากร้านค้าข้างอนุสาวรีย์มาวางบนโต๊ะ สายใจ ผู้ดูแลร้านค้านี่เองที่ให้หมายเลขโทรศัพท์ของอาจารย์แก่เธอ พร้อมกับหนังสืออีกหลายเล่มที่ใช้ประกอบในการหาข้อมูล

“แก้วอ่านจบทั้งสองเล่มแล้วค่ะ ข้อมูลละเอียดมาก แต่ยังมีสิ่งที่แก้วสงสัยอีกหลายจุด จึงอยากจะขอรบกวนเวลาอาจารย์สักหน่อยนะคะ”

“ได้สิ มีคำถามตรงไหนก็ถามมาได้เลย” ชายสูงวัยที่ปลดเกษียณมาหลายปีดีดักแล้ว เอื้อเฟื้อต่อผู้ที่สนใจประวัติศาสตร์บ้านเกิดเมืองนอนของตน จึงพร้อมที่จะให้ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะให้ได้

“แก้วเคยอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง เหมือนกับมีคนบอกว่าตำนานพระนางสามผิวน่าจะเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อตั้งเมือง หรือหลังสมัยพระเจ้าพรหมมหาราชสร้างเมืองไชยปราการเมื่อสมัย พ.ศ. ๑๑๖๐ เพราะยุคนี้ประชาชนกินดีอยู่ดี

อาหารอุดมสมบูรณ์ จะเหมือนในตำนานน้อยหนึ่ง คนที่ไม่เห็นด้วยก็ว่า ใน พ.ศ. ๒๑๗๕ นั้นเริ่มมีการบันทึกแล้ว ถ้าเทียบไปก็ราวๆ สมัยพระนเรศวรมหาราช ไม่น่าจะเกิดสงครามแย่งชิงตัวพระนางสามผิวโดยไม่ได้มีการบันทึก และเป็นแค่ตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาเท่านั้น”

“ก็จริงครับ แต่ลุงได้ศึกษาเรื่องนี้มานาน ทั้งประวัติศาสตร์ล้านนา ประวัติศาสตร์พม่า ลุงเองนั้นแหละที่ตอนแรกคิดว่า ตำนานพระนางสามผิว เกิดขึ้นสมัยหลังพระเจ้าพรหมมหาราช แต่ตอนหลังลุงได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม บวกเข้ากับพงศาวดารพม่าที่ตรงกัน ก็เลยปักใจเชื่อว่าตำนานเกิดในยุคหลานปู่ของพระเจ้าบุเรงนองแทน” อาจารย์สูงวัยตอบ และอธิบายความ “มันมีใจความหนึ่งตรงกันว่าหลังจากพระเจ้าบุเรงนองสิ้นพระชนม์ พระเจ้านันทบุเรง ราชบุตรขึ้นครองราชย์ต่อจากพระบิดา แต่บ้านเมืองระส่ำระสาย พระนเรศวรมหาราชก็ประกาศอิสรภาพ และบุกเข้าตีเมืองหงสา พระเจ้านันทบุเรงหนีไปพึ่งใบบุญเจ้านายยอน พระอนุชาที่ครองเมืองอังวะ ต่อมาพระเจ้า นันทบุเรงถูกวางยาพิษสิ้นพระชนม์ พระเจ้าอโนคเปตลุน บุตรของเจ้านายยอนก็รวบอำนาจ และย้ายราชธานีจากหงสาวดีมาอยู่ที่อังวะซึ่งเป็นดินแดนตอนใน จึงให้ความสำคัญกับทางตอนเหนือคือ ล้านนา รัฐฉาน และ ลีปสองปันนา^๒ ภายหลังพระเจ้าตลุนหรือพระเจ้าสุทโธธรรมราชา หรือ พญาสุทโธแล้วแต่จะเรียก ซึ่งเป็นแม่ทัพ แย่งชิงอำนาจไป”

เกตุแก้วตั้งใจฟัง แม้สิ่งนี้จะได้อ่านมาจากหนังสือประวัติศาสตร์ ล้านนาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังชอบที่จะฟัง เพราะใจความสำคัญอยู่ที่พระเจ้าสุทโธธรรมราชา หรือในตำนานพระนางสามผิวเรียกว่าพญาสุทโธนี่แหละ แล้วอาจารย์อาวุโสก็เล่าขยายความ

“เวลานั้นล้านนาตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่า พญาสุทโธทรงแต่งตั้งพญาทิพเนตรกินเมืองฝาง ทั้งยังได้จัดการปกครองแบบรวมอำนาจสู่ศูนย์กลาง

^๒ ที่พม่า : ประวัติศาสตร์ล้านนา ศาสตราจารย์สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล หน้า ๒๘๒

และปรับปรุงกองทัพในลักษณะเตรียมพร้อม ด้วยการยกเลิกตำแหน่งอุปราช-มณฑล เดิมมณฑลที่มีอุปราชดูแลก็จะเปลี่ยนตำแหน่งเป็นข้าหลวง จัดหมวดหมู่เตรียมพร้อมในราชการสงคราม ชายอายุเกินหกสิบไม่ต้องเป็นทหาร ออกกฎหมายห้ามการเคลื่อนย้ายไพร่พล ผลการปรับปรุงทำให้พม่ามีความมั่นคงพอควร แม้ศัตรูยี่ต่อๆ มาจะไม่มีชื่อเสียงมากนัก แต่ด้วยวางระบบไว้ดี ทำให้ปกครองเมืองประเทศราชได้นาน ภายหลังเชียงใหม่เกิดกบฏ พญาสุทโธยกทัพมาปราบ แล้วให้พญาทิพเนตรกินเมืองเชียงใหม่ต่อ เมืองฝางขาดเจ้าเมืองจากพม่า พญาฝางจึงรวบรวมไพร่พลชิงเมืองคืน เวลานั้น พญาสุทโธยกทัพมาปราบถึงสามปีครึ่งจึงจะสำเร็จ ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าเมืองแมนและเจ้าเมืองลงไปช่วย ซึ่งก็ตรงกับตำนานพระนางสามผิวที่ว่า พม่าล้อมเมืองไว้ถึงสามปีครึ่งกว่าจะตีเมืองสำเร็จ ปีที่ระบุกีตรงกัน ดั่งนั้นลุงจึงเชื่อว่าน่าจะเป็นเรื่องเดียวกันนี้ ไม่ใช่ยุคพระเจ้าพรหมมหาราช ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านับพันปี”

“ค่ะ” เกตุแก้วพยักหน้าเห็นด้วยกับเหตุผลที่ยกมาหักล้าง แล้วอาจารย์จึงอธิบายต่อ

“แต่ที่ต่างกันอีกนิดหนึ่งก็คือ ตำนานพื้นบ้านของเรา เล่าถึงความงามของพระนางสามผิว ที่มีพระสิริโฉมงดงามยิ่งนัก ยามเช้าผิวสีขาวนวล ยามสายผิวก็เปลี่ยนเป็นสีชมพูระเรื่อ ยามเย็นเป็นสีชมพูเข้ม กิตติศัพท์ความงามของพระนางเลื่องลือไกลไปจนถึงพระกรรณของพญาสุทโธ จึงได้ปลอมตัวมาเป็นพ่อค้าเพื่อจะได้ยลโฉมของพระนาง เมื่อได้เห็นก็หลงใหลจึงรีบกลับเมืองอังวะ เพื่อยกกองทัพมาล้อมเมือง หมายถึงชิงตัวพระนางสามผิว”

อาจารย์อินทร์ศวรรหุดยุดหายใจหลังจากเล่ามายืดยาว

“พงศาวดารของพม่ากับตำนานของเรา แตกต่างกันเรื่องรายละเอียดนะคะ เหมือนตำราสองเล่มจะเขียนต่างกัน แต่มีเหตุการณ์ไปในทำนองเดียวกัน”

“ใช่ ในสายตาของพม่า เราเป็นกบฏ แต่สำหรับชาวเมืองฝาง ก็เล่ากัน

ต่อๆ มาว่าความงามของพระนางสามผิว ชายใดที่ได้เห็นก็ไม่อาจต้านทานเสน่ห์ของพระนางได้ พญาผางจึงรักใคร่พระนางยิ่งนัก

“ค่ะ” เกตุแก้วพึมพำรับ ขณะที่มือก็จดบันทึกลงในสมุด ทั้งยังบันทึกเสียงเพื่อเอาไว้ฟังภายหลังอีก

“ว่าแต่หนูจะเขียนนิยายไปในทางไหนล่ะ” ผู้อาวุโสสงสัย

“อืม...” เธอทำหน้ายิ้มอวยๆ เกตุแก้วอาวุโสจะหัวเราะพลอดตนิยายของตน แต่ก็ตัดสติใจบอกละสิ่งที่คิด “แกวอยากจะทำตามตำนานค่ะ อยากเล่าในมุมมองของคนไทย เรื่องราวจะสนุกกว่าพงศาวดารพม่าเป็นไหนๆ อีกทั้งแกวก็เขียนเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ไม่ใช่สารคดี ดังนั้นก็ต้องแต่งเติมเรื่องราวเข้าไปได้บ้างตามความเหมาะสม แต่ก็ให้สอดคล้องกับพงศาวดารที่บันทึกไว้ด้วยนะคะ”

“ก็ดี คนสนใจประวัติศาสตร์เดี๋ยวนี้มีน้อยเหลือเกิน บางทีถ้าได้อ่านจากนิยาย ก็คงจะอ่านง่ายกว่าอ่านจากตำราเรียน หรือหนังสือเล่มโตๆ”

“จริงค่ะ เรื่องนี้แกวก็ได้ฟังจากเพื่อนนักอ่านหลายคนเหมือนกัน บอกว่า อ่านแล้วไม่่วงนอน สนุกและได้ความรู้ด้วย”

ผู้อาวุโสยิ้มเห็นด้วย ก่อนจะวกกลับเข้าเรื่องอีกครั้ง

“หนูเรียนประวัติศาสตร์มา ก็คงจะรู้ว่าล้านนากับเชียงแสนนั้นมีความเป็นมายังไงใช่ไหม”

“ก็เรียนมาบ้างค่ะ แต่ถ้าอาจารย์จะกรุณาเล่าเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำให้แกวอีกรอบก็จะช่วยมากเลยค่ะ” เธอบอกด้วยความสนใจ บางทีอาจจะมีส่วนบางอย่างที่เธอไม่รู้ก็เป็นได้ หรืออาจจะเป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยนำไปใช้เพิ่มเติมในนิยายได้อีกเช่นกัน

“ได้ ลุงว่าหนูควรจะมีไว้” ผู้อาวุโสไม่อึดอัดที่จะเล่า แล้วก็เริ่มต้น

“ถ้าพูดถึงเมืองทางเหนือ เรียกได้ว่าล้านนา กับ เชียงแสน มีความสำคัญในแง่ของความเป็นเมืองใหญ่ และมีเมืองเล็กเมืองน้อยรอบๆ เป็นจำนวนมาก ประวัติศาสตร์ล้านนาแบ่งออกเป็นช่วงเวลายาวๆ ได้สามช่วง ช่วงแรกก็คือ

ช่วงสถาปนาเมืองขึ้นมาโดยพญามังราย ที่รวบรวมแคว้นเล็กแคว้นน้อยเข้ามาผนวกเป็นอาณาจักรใหญ่ เช่น พะเยา แพร่ น่าน โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางอยู่ในช่วง พ.ศ. ๑๘๓๙-๒๑๐๑ ช่วงที่สองเป็นช่วงที่พม่าครองเมืองระหว่างปี พ.ศ. ๒๑๐๑-๒๓๑๗ และช่วงสุดท้ายตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๔๒”

อาจารย์อินทร์สุวรรณวันจังหวะไปนิด ก่อนอธิบายต่อ โดยเปิดหนังสือเพื่อจะได้บอกปีที่ชัดเจน

“เมืองฝาง เป็นเมืองใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่ง อยู่ระหว่างเชียงใหม่กับเชียงใหม่ พญามังรายเป็นผู้สร้างเมืองฝางขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๑๑ เพราะมีชัยภูมิที่ดีมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำหลายสายอุดมสมบูรณ์ ทรงครองเมืองหลายปี ภายหลังพอทราบว่าเป็นเมืองหรือรัฐที่มีความเจริญใหญ่โต มั่งคั่ง จึงยกพลไปตีเมือง และครองเมืองอยู่สองปี ก่อนจะมาสร้างเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๑๘๓๙”

“ค่ะ” เกตุแก้วจดบันทึกลงในสมุดขิดไม่ให้ตกหล่นสักคำ เพราะบางเรื่องเธอก็ไม่ได้รำเรียนจากตำรา เนื่องด้วยเป็นรายละเอียดปลีกย่อยของเมืองเล็ก เมื่อเรียนประวัติศาสตร์ล้านนาจึงไม่ได้ลงเรื่องราวของเมืองฝางสักนัก ต้องอาศัยศึกษาเองและฟังจากผู้รู้เช่นนี้

“เมื่อตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า คนล้านนาจำนวนมากที่เกลียดชังพม่าจึงก่อกบฏและพยายามยึดเมืองเชียงใหม่คืนหลายครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ พญาฝางก็เช่นกัน เมื่อครั้งพม่ายกทัพมา ก็พาไพร่พลหลบหนีเข้าไปในป่าจนกระทั่งพม่ากลับไปหลังปราบกบฏที่เชียงใหม่สำเร็จ พญาทิพเนตรผู้ปกครองเมืองฝางได้ไปเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ เมืองฝางเมื่อไม่มีเจ้าเมืองพม่าครอง พญาฝางก็นำไพร่พลลงมาจากป่าและยึดเมืองคืน ช้ายังช่องสุ่มไพร่พล จนกระทั่งเข้าไปถึงพญาสุทโธ แล้วทุกอย่างก็เป็นไปตามตำนานนั้นแหละ แต่บรรพบุรุษของเราต่อสู้จนตัวตาย ไม่มีใครยอมก้มหัวให้แก่พม่า แม้กำลังจะน้อยกว่า แต่ก็ยังต้านทานพม่าได้นานถึงสามปีครึ่ง”

“ค่ะ...” คนฟังตอบรับ...หากในใจกลับรู้สึกเศร้าสร้อยเหลือเกินเมื่อคิดถึงชายชาติทหารและชาวบ้านที่เสียสละเลือดเนื้อปกป้องประเทศชาติ หัวใจของเธอทำให้เห็นแก้ววีรบุรุษของชาติเหล่านั้น

“เวลานั้น พญาผางได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มโจรหลายกลุ่มที่พากันหนีเข้าป่าก่อนจะเสียเมืองแก่พม่า มาร่วมรบด้วย กำลังพลจึงกล้าแข็งกว่าที่พม่าคิด และพญาผางยังสร้างเมืองเล็กเมืองน้อยไว้โดยรอบอีกหลายเมืองที่สำคัญก็มี เวียงมะลิกา หรืออำเภอแม่เมาะในปัจจุบัน เมืองเวียงทวาย และเมืองใจ ถือว่าเป็นหลักยุทธศาสตร์ที่ดี ที่สามารถส่งเสบียงกรังมาได้ตลอดในละแวกนี้ก็มีแต่เมืองกลุ่มนี้แหละที่ยังไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า เป็นเมืองสุดท้ายที่พญาสุทโธปราบ”

ผู้สูงวัยชื่นชมความเฉลียวฉลาดของอดีตผู้นำเมือง ก่อนจะทอดถอนใจ

“เพราะหลังจากนี้ล้านนาทั้งหมดก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า โดยสมบูรณ์ ส่วนพญาสุทโธก็ได้ครอบครองอาณาจักรล้านนาไปตลอดจน เชียงแสน สิบสองปันนา และรัฐฉานไปอีกสิบกว่าปีกว่าจะสิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. ๒๑๔๑”

“ค่ะ...” เกตุแก้วพูดได้แค่นั้น เมื่อรู้สึกต้องจนพูดไม่ออก

“รายละเอียดที่เหลือ ก็ตามในหนังสือที่ลุงเรียบเรียงนั่นแหละ ถ้าติดขัดอะไรก็โทร. มาถามลุงได้ตลอดเวลา”

“ค่ะอาจารย์ แก้วคงต้องรบกวนอาจารย์อีกหลายครั้งแน่ เพราะตอนนี้พยายามคิดภาพของคนโบราณ ไม่อยากให้เกิดแผลไปจากเดิมหนัก แต่ก็ยังไม่พ้นการจินตนาการเอาเสียส่วนใหญ่” เธอพิมพ์บอกถึงปัญหาที่จะต้องประสบตั้งแต่การแต่งกายของคนในสมัยโบราณ ตลอดจนการสร้างบ้านเรือน แต่เธอเชื่ออย่างหนึ่งว่า บ้านหรือราชวังสมัยนั้นนิยมสร้างด้วยไม้ จึงไม่มีหลักฐานเหลือมาจนถึงปัจจุบันอย่างอาณาจักรขอมในอดีต ที่กษัตริย์ทรงสร้างเทวสถานด้วยหินทราย ตัวอย่างเช่น ปราสาทหินนครวัด นครธม และอีกหลายแห่ง หากบ้านเรือนกลับสร้างด้วยไม้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์จึงเหลือแต่สิ่งก่อสร้าง

ที่ทำด้วยหินทรายเท่านั้น

ส่วนเมืองฝางนี้ไม่ต้องพูดถึง เพราะเธอขับรถตะลอนไปที่ยวรอบเมือง เพื่อหาหลักฐานของเมืองโบราณ ก็พบแต่ซากปรักหักพังที่ทรุดโทรมเต็มที เจดีย์เก่าบางแห่งเหลือแต่อิฐกองๆ อยู่ ภายในถูกชาวบ้านขุดข้าวของมีค่า ไปจนหมดแล้ว บางแห่งที่เป็นแนวกำแพงเมืองโบราณสร้างด้วยดินเหนียว ผสมอิฐ จากเดิมที่เคยสูงเจ็ดถึงสิบฟุต ก็ถูกทำลายลงไปจนหลงเหลือไม่มาก คุณลองกว้างหลยวาที่ขุดลอกไว้ด้านนอกกำแพง ก็ตื่นชินหรือแห้งกรัง ชาวบ้านที่ท่าอาชีพเกษตรกรรม เมื่อได้ครอบครองที่ดินซึ่งอาจมีโบราณสถานอยู่ในบริเวณ ก็รีบถอนเสียโดยไม่เห็นความสำคัญก็มากมาย

สรุปง่ายๆ คือ ซากเมืองโบราณแทบจะไม่หลงเหลือให้เก็บหลักฐานได้อีก ดังนั้นจึงต้องอาศัยการค้นหาข้อมูลจากห้องสมุด ไปจนถึงการเงินธนาคาร ประกอบเพื่อให้ขยายออกมาได้สมบูรณ์แบบที่สุดเท่านั้น...

เกตุแก้วลาลับเมื่อพระอาทิตย์ขึ้นเกือบตรงศีรษะ เพราะมีเรื่อง สอบถามมากมายเหลือเกิน ทั้งอาจารย์อินทร์ศรยังนำแผนที่และข้อมูลต่างๆ ที่มีมาเปิดให้ดูและถกกันในเรื่องความเชื่อ ความน่าจะเป็นต่างๆ ซึ่งท่านเชื่อว่า คำว่า 'พญาฝาง' เป็นตำแหน่ง ไม่ว่าใครก็ตามได้ขึ้นครองเมืองก็จะได้ชื่อว่า เป็นพญาฝาง เพียงแต่จะมีชื่อเดิมว่าอย่างไรเท่านั้น ส่วน 'พระนางสามผิว' เชื่อว่าเป็นสมญาเปรียบเทียบกับความมั่งคั่งอันลือเลื่องของท่านมากกว่าจะเป็นชื่อจริงๆ แต่พระนามจริงนั้นไม่มีใครรู้ว่าคืออะไร เพราะมันแต่จดจำคำ ยกย่องความงามของท่านมากกว่า

กระนั้น ยังมีนักเดินทางชาวอังกฤษท่านหนึ่ง ชื่อว่า ฮอลด์ เอส. ฮัลเลตต์ วิศวกรนักสำรวจเส้นทางวางรางรถไฟจากเมืองมะละแหม่ง มาถึงที่เชียงใหม่ ซึ่งบันทึกการเดินทางไว้ในหนังสือ *A thousand miles on an elephant in the Shan state* เป็นบันทึกที่ได้รับฟังจากคำเล่าขานของอาเคอร์ ผู้เคยมาเมืองเชียงใหม่และเมืองฝาง ผู้ได้ฟังเรื่องเล่าตำนาน

พระนางสามผิวจากพญาไฉย ซึ่งเป็นหัวหน้าตุลาการพิจารณาคดีของเมืองฝางราว พ.ศ. ๒๔๒๙ สมัยเจ้าหลวงมหาวงศ์เป็นเจ้าเมืองปกครอง ขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของสยามประเทศแล้วเล่าว่า พญาฝางซึ่งมีชื่อว่าพญาพิมมะสาร (Pimmasan) พระนางสามผิวชื่อว่า Locha ซึ่งไม่แน่ใจว่าชื่อไทยควรจะอ่านว่าอะไร ทั้งกล่าวถึงการถูกพม่าล้อมเมืองเป็นระยะเวลาตรงกับบันทึกในประวัติศาสตร์ และสุดท้ายก็ต้องพ่ายต่อกองทัพที่เข้มแข็งกว่า

อาจารย์อินทร์ศวรรมีข้อสันนิษฐานของท่านว่า พระนางสามผิวน่าจะเป็นคนเดียวกับเจ้าแม่รุ่งแสง ที่ทรงสร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัยแล้วสลักอักษรธรรมล้านนาโบราณไว้ที่ฐาน รวมถึงปีที่สร้าง คือจุลศักราช ๙๕๗ หรือ พ.ศ. ๒๑๓๘ และธิดาองค์โตได้ทรงสร้างพระพุทธรูปยืนพร้อมกัน ทว่ากว่าพม่าจะมาล้อมเมืองก็ล่วงเข้าไปสามสิบเจ็ดปีต่อมา

เธอคิดว่าถ้าหากพระนางสามผิวคือพระนางรุ่งแสงจริง ก็คงจะมีอายุล่วงเข้าไปห้าสิบกว่าพรรษาเป็นอย่างน้อยขณะพม่าล้อมเมือง พญาฝางก็คงจะราวเจ็ดสิบพรรษา ดำเนินเมืองที่ว่าพม่ามาแย่งชิงพระนาง ก็อาจจะดูเป็นเรื่องเล่าเกินจริงไปนิด ด้วยวัยที่ไม่ใครเหมาะสม

ดังนั้นในนิยายของเธอ เมื่อคิดจะยึดเอาตำนานเป็นหลัก ก็อาจจะต้องสร้างความสัมพันธ์ให้แก่ตัวละครเสียใหม่ เพราะเชื่อว่า พญาฝางองค์ที่สามารถต่อต้านพญาสุโขได้ถึงสามปีกว่านั้น น่าจะยังหนุ่มแน่นหรือไม่น่าจะมียุเกินสี่สิบห้าปี ด้วยวัยขนาดนี้จึงจะเก่งกล้าสามารถทั้งด้านการรบและการดูแลเมืองได้ดี ขณะที่พระนางสามผิวก็ควรจะมีอายุไม่น่าเกินกลางสามสิบซึ่งจะเป็นวัยที่สวยงามประณีตเป็นสาวเต็มวัย หากพญาสุโขได้ทอดพระเนตรแล้วหลงใหลทันทีก็ไม่น่าแปลกใจ

ทั้งอาจารย์อินทร์ศวรรก็ได้เอ่ยไว้แล้วว่า มันเป็นตำนาน เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมา จะถูกดัดแปลง ใส่อิทธิพลไปอย่างไรก็ตามแต่ใจคนเล่า ดังนั้น เธอจึงคิดจะยึดเอาหลักฐานเท่าที่มีผสมผสานเข้าไปกับเรื่องราวของตัวละคร เพื่อให้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องนี้ไม่บิดเบือนไปจากความ

เป็นจริงมากนัก และตั้งใจจะอธิบายให้นักอ่านทุกท่านทราบในคำนำนักเขียน เพื่อจะได้ทราบถึงที่มาที่ไปของการตัดสินใจของเธอ เมื่อได้คำตอบให้แก่ตนเองเช่นนี้แล้ว ก็ค่อยสบายใจขึ้นมาหน่อย หลังหาทางออกได้ลงตัว

พอค้อยหลังจากบ้านของนักประวัติศาสตร์ประจำท้องถิ่น เธอก็ตั้งใจแวะกินข้าวซอยเจ้าอร่อยเป็นอาหารกลางวัน ขณะชะลอรถเพื่อหาที่จอด อันยากลำบากใกล้ตลาด ก็เห็นเพื่อนสาวเดินออกจากร้านเคียงคู่กับชายหนุ่ม ร่างสูงคนหนึ่งดูสะดุดตา

เกตุแก้วมองเห็นเขาไม่ชัด เพราะทั้งสองเดินเลี้ยวลับมุมถนนไป มือที่เปิดกระจกลงหมายจะโบกมือเรียกเพื่อนก็ต้องลดลง รู้ว่าเรียกไม่ทันเสียแล้ว เธอจึงรีบจอดรถก่อนเมื่อเห็นที่ว่าง แล้วจึงโทร. ไปหาเพื่อน

“นี่แกควงหนุ่มมากินข้าวซอยด้วยหรือยะ” เธอกระซอภิกขุญา “ไหนบอกว่าไม่มีแฟน แกหลอกฉันนี่หว่า”

“เฮ้ย แฟนที่ไหน เฮียวินต่างหากละ แกยังอยู่ที่ร้านข้าวซอยหรือเปล่า ฉันจะวรรถไปเดี๋ยวนี้แหละ แกจะได้เจอเฮีย”

“เอ่อ...อ้อ...” คนแซวอ้าปากค้าง...นึกว่าจะได้ถากถางเพื่อน กลับเป็นว่าถูกหมัดเดียวกันสวนกลับตรงกลางอกจนจุก แต่แล้วเธอก็ได้ยินเสียงปลายสายพูดพิมพ์อะไรบางอย่าง เสียงทุ้มทุ้มหูตึงลอล่าโพงเข้ามา ก่อนเพื่อนสาวจะเอ่ยขึ้นมาอีกครั้ง เสียงนั้นอ่อยๆ ลงไป

“เฮียบอกว่านัดเพื่อนที่โรงพยาบาลไว้ นี่ก็ใกล้เวลานัดแล้วด้วย”

“เฮ้ย ไม่เป็นไร ฉันก็มีงานต้องทำ แวะมากินข้าวซอยแล้วก็จะไปวัด ศิริบุญเรือง ไหนจะต้องขึ้นไปบนวัดตอยอีก”

“เออๆ ต่างคนต่างยุ่ง ไม่รู้พร้อมใจกันยุ่งหรือพร้อมใจจะหนีหน้ากันแน่” คนรู้ทันถอนหายใจเฮือกใหญ่ “แต่ยังไงเย็นนี้แกได้เจอเฮียแน่ หนียังไงก็หนีไม่พ้น”

คนฟังหัวเราะแหยๆ พิมพ์พาล่าแล้ววางสายไป พอตัดสายทิ้งปุ๊บ เรื่องของวรินทร์ก็ถูกปิดออกจากหัวทันที คิดแต่นิยายที่กำลังจะเขียนเท่านั้น

สาวเจ้ารีบกินอาหารโปรต แล้วบึ่งไปที่วัดศรีบุญเรืองซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ที่มีอักษรจารึกไว้ดังกล่าว

หลังถ่ายภาพวัดและสอบถามท่านเจ้าอาวาสถึงเรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธรูปโบราณพอสมควรแล้ว ก็ขับรถขึ้นไปบนวัดพระบาทอุดม ซึ่งตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ยๆ ในตัวเมืองฝาง สันนิษฐานว่าเป็นท้ายเมืองสมัยโบราณตามแผนที่ซึ่งได้จากอาจารย์อินทร์ศวร

หลังจากไหว้พระประธานในอุโบสถแล้ว ก็ขับรถออกมายังอนุสาวรีย์พญาฝางและพระนางสามผิว ซึ่งหล่อด้วยโลหะทองเหลืองผสม ทรงยืนอยู่บนแท่นสูงมองเห็นโดดเด่นจากระยะไกล โดยมีน้ำบ่อชาวาว^๓ ตั้งอยู่ตรงเบื้องหน้า

พอแล่นรถเข้าไปจอดในบริเวณจอดรถซึ่งเป็นลานขนาดใหญ่สำหรับทำพิธีต่างๆ ของวัด จู่ๆ เธอก็รู้สึกถึงความเย็นเยือกแล่นปราดไปตามตัว เมื่อแดดที่ส่องสว่างกลางศีรษะจู่ๆ ก็มีดครี้มลง เงยหน้าขึ้นมองก็เห็นเมฆดำทะมึนก้อนใหญ่ลดตัวต่ำลงมาต่างๆ ที่เมื่ออึดใจก่อนหน้ายังไม่เห็นมีเค้าว่าฝนจะตก มีหน้าซำยังมีลมเย็นพัดกรูจนเกิดแก้วต้องห่อไหล่ แต่ด้วยความเป็นคนสมัยใหม่ ก็คิดว่าเป็นแค่ฝนก่อเค้าเท่านั้น จึงเดินลงไปซื้อดอกไม้รูปเทียนจากสายใจ แม่ค้าสาวใหญ่ที่ดูแลความเรียบร้อยของอนุสาวรีย์ ทั้งยังเป็นผู้ให้หมายเลขโทรศัพท์ของอาจารย์อินทร์ศวรแก่เธอ

“อ้าวหนู มาไหว้พระนางสามผิวอีกแล้วหรือ” หล่อนทักขึ้น เมื่อจำใบหน้าสวยสะดุดตาของแขกต่างถิ่นได้

“คะน้ำ วันนั้นแก้วมาไหว้ มาถ่ายรูปลูกๆ วันนั้นมาขออนุญาตจุดธูปบอกท่านว่าจะเขียนนิยายเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับท่านนะคะ”

“อ้อ เอาสิ เตียวหน้าจะเปิดศาลาให้” หล่อนเอื้อเพื่อ กุ๊กกุกเปิดประตูเหล็กออกกว้างให้เธอได้ไหว้รูปสักการะองค์เดิมที่ทำด้วยปูนปั้น เวลาผ่านไปก็เริ่มมีรอยร้าว จึงย้ายเข้าไปอยู่ในศาลา และสร้างองค์ใหม่ด้วยทองเหลือง

^๓ชาวาว = ยี่สิบวา

ผสมขึ้นมาตั้งไว้ด้านนอกแทน

เกตุแก้วจุดธูปเทียนและอ่านคำสัการะท่านทั้งสองในใจ ก่อนจะตั้งจิตอธิษฐานขออนุญาตเขียนเรื่องราวของท่านทั้งสองลงในนวนิยายเรื่องใหม่ของเธอ ทันทีที่เธอปักธูปลงในกระถาง สายลมเย็นก็พัดมาตอังกายอีกวูบหนึ่ง...ครานี้ หูของเธอก็แว่วยินเสียงคล้ายสะล้อซอซึงผสมผสานกับเสียงพระสวด ลอยมาแล้วหายไปตามลม จมูกก็ได้กลิ่นหอมเย็นระรื่น เมื่อลมพัดมาอีกวูบ เสียงนั้นก็ดังขึ้นอีกพร้อมกับกลิ่นดอกไม้พื้นบ้าน

สองครั้งสองคราทำให้เธอมั่นใจว่าหูไม่ผิดไปแน่ๆ เธอหันไปรอบกาย อยากรู้ว่ามิใคร่ได้ยินบ้าง แต่แล้วเธอก็เห็นว่าตนเป็นเพียงแขกคนเดียวของสถานที่แห่งนี้ นอกจากสายใจกับหลานของหล่อนที่กำลังนอนอยู่แล้วทั่วบริเวณก็ไม่มีใครอีก

“น้ำได้ยินเสียงเมื่อไหร่หรือเปล่าคะ” เธอรีบเดินมาที่ร้านค้า

“เสียงอะไรหรือคะ” สายใจทำหน้าที่สงสัย

“เหมือนเสียงเพลงปนกับเสียงพระสวดนะค่ะ ชัดมากเลยนะค่ะและก็เศร้ามากด้วย”

สายใจตาโต รีบส่ายหน้าทันที

“เสียงพระสวดจากวัดมิ่งคะ แต่เอ...วันนี้ก็ไม่ได้มีงานอะไรสักหน่อย หนูคงหูผิดไปแน่ๆ”

เกตุแก้วไม่ตอบอะไร เพราะคิดว่าตนไม่ได้หูผิดอย่างที่สายใจพูด เพราะยังได้ยินอยู่แว่วๆ จึงหมุ่นไปรอบๆ ตัวเพื่อมองหาที่มา

...เสียงนั้นเหมือนดังมาจากบ่อน้ำ เพราะมันก้องกังวานเหลือเกิน...

หญิงสาวคิดในใจก่อนจะเดินไปที่บ่อน้ำคอนกรีตซึ่งทาสีแดงมะฮอกกานี ตรงด้านข้างทั้งสองด้านมีรูปปั้นศิระชะพรหมสี่หน้า เธอไม่สนใจรายละเอียดตรงนั้น เพราะแม้แต่มองหาที่มาของเสียง ยิ่งใกล้ เสียงก็ยิ่งได้ยินชัด เช่นเดียวกับกลิ่นหอมของดอกไม้ จึงชะโงกมองลงไปข้างก้นน้ำบ่อซึ่งลึกจนคาดคะเนไม่ได้ ก็เห็นน้ำนิ่งสนิทและก้อนหินที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมาตรงขอบบ่อ เพราะ

ปริมาณน้ำคงจะลดลงไปตามกาลเวลา หากบนผิวน้ำนั้น เธอกลับมองเห็นภาพอะไรบางอย่างเคลื่อนไหวอยู่ แต่มันไม่ชัดเอาเสียเลย...

ที่ว่าพอได้มายืนตรงนี้ เสียงระลือระอซึ่งก็ยิ่งชัดขึ้นราวกับดังมาจากก้นน้ำบ่อ เธอชะงืดลงไปอีกเพื่อเงี่ยหูฟัง ทั้งหมายจะมองภาพด้านล่างให้ชัดขึ้น แล้วก็ต้องตะลึงงัน...เมื่อรู้ว่ามันคือภาพการสู้รบกันอย่างดุเดือด เสียงเพลงที่บรรเลงเชื่องช้าเมื่อครู่เปลี่ยนไป กลายเป็นเสียงกลองรัวราวกับกลองศึก แล้วเธอก็เห็นชายร่างล่ำสันผู้หนึ่งยกดาบในมือรับดาบของศัตรู หากจำนวนคนมากมายที่รุมล้อมก็ทำให้เขาอ่อนแรงลงไปก่อนจะถูกใครคนหนึ่งจ้วงแทงจากด้านหลัง

เสียงกลองรัวขึ้นในทันใด และดังเร็วขึ้นเรื่อยๆ กระหน่ำอยู่ในหู เกตุแก้วยกมือปิดปากด้วยความตกใจเมื่อเห็นเลือดสาดกระจาย พร้อมๆ กับเห็นผู้หญิงคนหนึ่งกรีดร้อง วิ่งถลาเข้าไปหา ในมือถือดาบ หมายถึงจะไปช่วย... แต่แล้วจู่ๆ ฝนที่ตั้งเค้าก็ตกลงมาท่าใหญ่ ผิวน้ำกระเพื่อมเมื่อหยดน้ำฝนตกกระทบ...ภาพหายวับไปกับตา เธอก็มองไปอีกเพื่อเพ่งมองภาพที่อาจจะเกิดขึ้นอีกครั้ง ทันใดนั้นเอง เธอก็รู้สึกถึงร่างที่ถูกแรงดึงดูดมหาศาลดึงลงไปเพียงวูบเดียวเท่านั้น ร่างของเธอก็ร่วงหล่น ตามด้วยเสียงกรีดร้องดังสะท้อนในโพรงน้ำบ่อ เมื่อรู้ว่กำลังเกิดอะไรขึ้นกับตนเอง...แล้วเสียงเพลงก็หยุดลงในบัดดล พร้อมๆ กับสัมผัสบุญชะง่อนของเธอ

๓

คนที่อ้างว่าใกล้ถึงเวลานัดกับเพื่อนกลับทิ้งตัวนั่งบนเก้าอี้ตรงหน้าโต๊ะทำงานของมารดา ก่อนจะลูบท้องด้วยความอึดหน้าสำราญหน้าตาเฉย คนเป็นน้องเห็นก็เกิดความหม่นได้ แหวออกไปทันที

“ไหนบอกว่าฟัง^๔”

“แถมทำหน้าที” คนตอบทำหน้าที่เป็น ข้าเลี้ยงมวงนาฬิกา “โง่งบาลอยู่แค่นี้ย เดินไปทำหน้าที่ถึงแล้ว”

“ถ้ามีเวลาตั้งทำหน้าที่ กว่าจะแหวไปหาแก้วที่ร้านข้าวซอยได้ แต่กับไปอี” อภิญญาสะบัดเสียงด้วยความหงุดหงิด คนถูกบ่นยังยิ้มทำหน้าที่เป็น ไบหน้าคมเข้ม ผิวคล้ำกว่าบิดามารดา ริมฝีปากเต็มอิมดูมีเสน่ห์ยามฉีกยิ้มกว้างเช่นนี้

“ไปอยู่จักเบือนหนึ่งหนอยกับได้” ผู้เป็นน้องสาวยังบ่นเพิ่มพำ

“ผิดกันเรื่องอะหยังแถมละบีน้องคุณนี่” นางจันตาเงยหน้าจากบัญชีถามขึ้นด้วยความสงสัย “แคไปกินข้าวซอยต้องผิดกันตวยกา”

---

^๔ ฟัง = รีบ

“เฮียวินนาก่าเจ้าแม่ ขั้บรตออกร้านข้าวซอยมาแล้ว บังเอินแก้วโอร. มาว่ากำลังจะเข้าไปกินร้านเดียวกัน นิ่งบอกหื้อเฮียเลี้ยงรตเข้าไปหาแก้ว เฮียกบ๋ยอมไป กั๋วอะหยังกบ๋ฮู้”

“กั๋วฮู้ยัง” พุดจบนายแพทย์รวินทร์ก็หัวเราะชอบใจ จึงได้สายตาพิฆาต จากน้องสาวเป็นคำตอบ

“เบนจะอี่นากะ^๕ ไผๆ ก็คิดว่าเฮียเป็นตุ๊ด เป็นกะเทย ถ้าเฮียบ่ได้ แต่งงาน แล้วจะหาว่านิงบ่เตือน ขอโทษเตื่อะ งามๆ อย่างแก้ว เฮียหา ตี๋ไหนบ่ได้อีกแล้ว เบนทั้งดามมหาลัย มีบ้อจายมาต่อคิวจีบเป็นสิบๆ นิสัยกัดี มารยาทกังาม ฉลาดกัฉลาด”

“อ้าว ที่เปื้อนหนิงบมีแฟน ยังบ่หันไผว่าเบนทอม” นายแพทย์ยกย่อน และทำหน้าที่ขบขันเมื่อถูกปรามาสในความเป็นชายของตนเองอีกครั้ง ซึ่งก็แปลก ที่เขากลับไม่ใส่ใจว่าใครจะนินทาว่ากระไร เพราะตนนั้นรู้แก่ใจตนเองดีที่สดุ

“ว้าย บ่ใจ บ่ใจ แก้วบ่ใจเบนทอม เบนดีแน่นอน ตั้งแต่เฮียนตวยกันมา เห็นแต่ชมหื้อได้ยินว่าบู้จายคนนั้นหล่อคนนั้นหล่อ แต่พอเป็นมาจีบแต่ๆ กีบ่เอา มั่นว่าบ่ใจเนื้อคู่มั่น”

คำพูดนั้นเรียกเสียงหัวเราะดังขึ้นกว่าเดิมจากรินทร์ ก่อนจะสายหน้า

“ท่าจะแม่น เฮียกบ๋เจอบ่เนื้อคู่อเหมือนกัน เอาเบนว่า ซาตินี้เนื้อคู่อของเฮีย บ่ได้มาเกิดกัแล้วกัน หื้อแม่กบ๋เตียรออุ้มลูกของหนิงเตื่อะ”

“ฟังว่าเตื่อะ” จันตาริษชัต รู้สึกใจคอไม่ดีขึ้นมาทันที เกรงว่าซาตินี้ บุตรชายอาจจะไม่ได้แต่งงานอย่างที่เขาวาจริง “รตเจอบ่แก้วก่อน ถ่าบ่ชอบ เดียวแม่กบ๋เตียรจะหาหื้อใหม่”

รวินทร์ยังหัวเราะเบาๆ ไม่สนใจกับการหมยมันบั้นมือของมารดา ก่อนจะลุกขึ้นอย่างกระฉับกระฉง

^๕ เป็นแบบนี้แหละ

^๖ อย่าเพิ่งรีบพูด หรือ อย่าเพิ่งด่วนตัดสินใจ

“ไปโงงบาลดีกว่า ผอ. ประชาชวยากหื้อไปดูผลงานของมัน” รวิรินทร์เรียกผู้อำนวยการโรงพยาบาลอย่างสนิทสนม ด้วยเป็นเพื่อนนักศึกษาแพทย์รุ่นเดียวกัน หากหลังจบกลับมุ่งหน้าเดินคนละเส้นทาง คนหนึ่งมุ่งหน้าไปทางด้านบริหาร ขณะที่เขามุ่งหน้าไปด้านวิชาการ

“ไปเต๊อะ แล้วรีบปิ๊กบ้าน ร้านปิดแล้วจะไปกินข้าวแหลง^๗ ดีท่าตอน” มารดาเตือน

“ครับแม่” รวิรินทร์ตอบ พร้อมกับยกไหล่หน่อยๆ เพราะเคยไปกินอาหารกับผู้หญิงที่บิดามารดาจัดหามาให้ไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง แต่ยังไม่ถูกชะตาด้วยสักที คราวนี้ก็คงไม่แตกต่าง จึงไม่เห็นความสำคัญนัก

เขาโบกมือให้มารดาและน้องสาวเมื่อเดินออกจากบ้าน มุ่งหน้าไปยังโรงพยาบาล...ท่วงท่าไม่ค่อยใส่ใจนั้น ทำให้หญิงทั้งสองมองตามด้วยความหน้าใจ แล้วก็ถอนใจออกมาแทบจะพร้อมๆ กัน

ฝ่ายอาวุโสกว่ามองดูแผ่นหลังตรงแนว ไหล่กว้างแข็งแรง สะโพกสอบอย่างนักกีฬา บุตรชายของหล่อนเป็นคนรักสุขภาพเสมอ เป็นนักบาสฯ ประจำโรงเรียนมาตั้งแต่เด็ก ปัจจุบันก็ยังซ้อมกับชมรมและกลุ่มเพื่อนๆ ของเขา หรือถ้ากลับมาบ้านเมื่อไร มีอันต้องหิ้วรองเท้าไปเล่นกับทีมนักกีฬาประจำโรงเรียนที่ตนเป็นศิษย์เก่า และถ้าเย็นนี้ไม่ได้นัดไว้ก่อนว่าจะต้องไปกินข้าวเย็น คงไม่แคล้วเล่นบาสฯ จนค่ำจนมืด ดีไม่ดีอาจจะหาทางหลบหน้าเกตุแก้วไปอีกก็ได้

หล่อนย้อนคิดไปเมื่อสมัยบุตรชายสอบติดคณะแพทยศาสตร์ใหม่ๆ เขาได้นำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวชาวบ้านที่ทำมาค้าขายอย่างหล่อนกับสามียิ่งนัก คิดว่าพ่อแม่จะได้ฝากผีฝากไข้ ฝ่ายน้องสาวก็มุ่งเอาดีทางด้านค้าขาย หล่อนก็ยิ่งสบายใจ แต่วันเวลาผ่านไป ความกัลลัดกลุ้มใจก็ค่อยๆ พอกพูน เมื่อรวิรินทร์ไม่เคยสนใจผู้หญิงคนไหนเอาเสียเลย ไม่ว่าจะเรียน

^๗กินข้าวเย็น

ที่เซี่ยงไฮ้ใหม่ หรือไปเรียนไกลถึงอเมริกา ก็ไม่เคยได้ยินข่าวว่ามีแฟนเป็นตัวเป็นตน ถามที่ไร ก็บอกว่างานยุ่ง ร้อนถึงหล่อนกับสามี พอบุตรชายกลับมาเป็นอาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ ก็เริ่มเสาะหาหญิงสาว ลูกหลานของเพื่อนๆ พาไปให้วันหรือตุ๋น แต่ก็ยังไม่เคยสำเร็จสักราย จนกระทั่งภริยาบอกว่าเป็นสาวจะเดินทางมาพักค้างด้วย หล่อนก็เริ่มมองเห็นเค้าลางแห่งความหวังขึ้นมา

ด้วยเหตุแกว้เป็นหญิงสาวอ่อนหวาน ใบหน้าหวานซึ่ง มองแล้วรู้สึกเย็นตาเย็นใจ ไม่ฉาบฉวยหรือเต็มไปด้วยเครื่องสำอางอย่างหญิงสาวสมัยใหม่ที่แต่งหน้าเข้มจัดตามแฟชั่น ที่โดดเด่นที่สุดบนใบหน้ารูปไข่ก็คือดวงตาโต สุกสกาวฉายแววเต็มไปด้วยพลังชีวิตของเจ้าตัว ปาก จมูกจิ้มลิ้ม พอเหมาะพอสม เมื่อรวมกันขึ้นมาก็เปรียบเสมือนตุ๊กตาเจี๋ยระไนชั้นดี

บุตรชายของหล่อนก็ไม่ได้ด้อยไปกว่ากัน เขามีผิวคล้ำกว่าบิดามารดา ไพล่ไปเหมือนตา รวมทั้งเรือนร่างที่สูงล้ำสัน และได้โครงหน้าจากทางฝั่งของหล่อน ซึ่งเป็นคนเหนือร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็มีดวงตาสองชั้นที่ยาวรีกว่าคนไทย ที่เป็นส่วนตัวบอกว่าได้รับเชื้อสายจากทางฝั่งบิดา เป็นการผสมผสานกันอย่างลงตัว ได้ความหล่อเหลาอย่างไทยแท้แต่มีกลิ่นอายของชาวจีนแต่ดั้งเดิมอยู่บ้าง

หล่อนไม่ได้เข้าข้างตัวเองว่าบุตรชายหน้าตาดี หากใครต่อใครที่เห็นต่างก็ชมเป็นเสียงเดียว กระนั้นคนที่มิพร้อมทั้งรูปและสมบัติ ป่านนี้โยถึงหาคู่ครองเป็นตัวเป็นตนไม่ได้เสียที...จนทำให้หล่อนกับสามีต้องมานั่งกัลด-กัลมูใจกันมาหลายปีติดๆเช่นนี้

คนที่จั้นตากำลังเฝ้าครุ่นคิดด้วยความกัลดกัลมู กำลังเดินเท้าไปยังโรงพยาบาลที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก เขาก็กำลังคิดในสิ่งเดียวกัน ก่อนจะถอนใจติดๆ กันหลายเฮือก และตอบตัวเองว่า ทำไมเขาจะไม่อยากแต่งงาน เขาก็เหมือนกับผู้ชายทุกคนบนโลกใบนี้ที่ต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น มีลูกให้โอบอุ้ม มีหลานให้บิดามารดาชื่นใจ แต่ทุกครั้งที่เขาคิดจะลองคบกับใคร

ก็เริ่มลังเล รู้สึกทราบดีว่า ผู้หญิงคนนี้ยังไม่ใช่ผู้หญิงที่เขาต้องการ และยังไม่อยากแสวงหา หรือโหยหาอะไรบางอย่างที่ตอบไม่ได้ว่ามันคืออะไร จึงคิดปลอบใจตัวเองเสียว่า เนื้อคู่คงยังไม่มาเกิด เพราะถ้าเจอกันแล้ว เขาก็ไม่น่าจะอยู่เป็นโสดมานานถึงเพียงนี้

โดยส่วนตัว เขาไม่ค่อยจะเดือดร้อนกับการหาแฟนมากนัก เพราะทำงานแทบจะตลอดทั้งวัน ไหนจะสอนนักศึกษาแพทย์ ไหนจะออกตรวจและผ่าตัด ทั้งที่โรงพยาบาลของคณะและเอกชน ที่ต้องเข้าเวรแบบตามตัวได้ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง กว่าจะหาเวลาพักได้ก็ยากเย็น พอได้พัก ก็ทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้แก่ครอบครัว ชีวิตทุกวันนี้ถือว่าสุขสบายดีตามอัตภาพ จึงไม่ได้แสวงหา แต่ไม่ได้ปิดกั้น คิดเสียว่า ถ้าจะได้เจอก็ต้องเจอ ถ้าไม่เจอก็แล้วไปก็เท่านั้น...

นายแพทย์หนุ่มเดินไปโรงพยาบาลก่อนเวลานัดตามความเคยชิน จึงเดินมุ่งหน้าไปยังห้องผู้อำนวยการโรงพยาบาลเลย เพราะเคยมาหลายครั้งแล้ว หลังพักทักทายกันพอหอมปากหอมคอ ผอ. ประชาภิเดินพาเพื่อนไปชมผลงานของตัวเองรอบโรงพยาบาล ซึ่งวันนั้นก็รับฟังและแนะนำไปบางเรื่อง ที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับที่นี่

หลังชมผลงานของเพื่อนจนทั่วแล้ว ยังไปนั่งคุยกันที่ห้องทำงานของประชาภิอีก จนเห็นสมควรแก่เวลา รวิรินทร์ก็ลากลับ สัญญาว่าจะนัดกินอาหารเย็นด้วยกันวันพรุ่งนี้ ก่อนจะแยกย้ายกันกลับ

ระหว่างที่รวิรินทร์กำลังจะมุ่งหน้ากลับบ้านนั้น รถพยาบาลที่เปิดไซเรนก็แล่นเข้ามาในบริเวณ ก่อนจะจอดตรงหน้าเขาซึ่งตรงกับประตูห้องฉุกเฉินพอดี

รวิรินทร์ก้าวถอยหลังให้บุรุษพยาบาลวิ่งมาเปิดประตูได้สะดวก ความอยากรู้ทำให้เท้าของเขาตรึงอยู่กับที่ เมื่อประตูด้านหลังเปิดออก...พยาบาลซึ่งนั่งอยู่กับคนเจ็บด้านในก็กระโดดลงมา และหลบทางให้บุรุษพยาบาลดึงรถเข็น แล้วทั้งหมดก็รีบเข็นคนไข้เข้าไปในห้องฉุกเฉินที่ประตูเปิดคอยท่า

พอรถเข็นผ่านหน้าไปเท่านั้น รวิรินทร์ก็เห็นใบหน้าที่ซีดเซียวของคนไข้ได้ชัดเจน...

เพียงชั่วแวบเดียวเท่านั้น...ร่างของเขารู้สึกซาบ...ความเย็นยะเยือกแล่นปราดไปตามกระดูกสันหลัง หัวใจเต้นรัวกระหน่ำอยู่ในอก รู้สึกเจ็บปวดอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทั้งที่เป็นครั้งแรกที่เขาเห็นเธอ อีกทั้งเขาเคยเห็นภาพคนเจ็บเช่นนี้มาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน

ใบหน้านวลผ่องมีเลือดเปราะระเต็มซีกหน้าด้านขวา สายตาของนายแพทย์กวาดมองหาบาดแผลอย่างรวดเร็ว เห็นหน้าผากข้างขวาค่อนสูงขึ้นไป มีรอยถูกของแข็งกระแทก และเลือดยังไหลจากบาดแผลไม่หยุด ผมยวของเธอบีบขู่มีโคลนเกาะกรัง เช่นเดียวกับเสื้อผ้า แขนและขา รวมไปถึงซอกเล็บ

จากประสบการณ์นับสิบปีที่คุ้นเคยกับอาการบาดเจ็บแบบนี้ เขารู้ดีว่าคนไข้ได้รับบาดเจ็บทางสมอง ถ้าหมดสติร่วมกับการหายใจลดลงหรือหยุดหายใจ จำเป็นจะต้องรีบใส่ท่อช่วยหายใจทางปากให้เร็วที่สุดเพื่อมิให้สมองขาดออกซิเจน จากนั้นจะต้องนำตัวไปซีทีสแกน^๘ โดยไว เพื่อตรวจดูการบาดเจ็บของสมอง และด้วยความเชี่ยวชาญ เขามั่นใจว่า ณ เวลานี้ ต้องกำลังมีเลือดไหลรินอยู่ภายในศีรษะน้อยๆ ของเธออย่างแน่นอน

“เปนนอะหยังมานะนี่” ชาวบ้านคนหนึ่งถามคนขับรถที่เดินมาปิดประตู

---

^๘ Computed Tomography (CT) คือ การถ่ายภาพรังสีส่วนตัด เป็นการตรวจทางการแพทย์ด้วยคลื่นเอกซเรย์ สามารถสร้างภาพตามแนวตัดและแนวขวาง ๓ มิติของอวัยวะที่ต้องการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ความละเอียดสูงในการแปลงสัญญาณภาพ คุณภาพของภาพจะชัดเจนกว่าการตรวจอัลตราซาวนด์แต่ด้อยกว่าการสร้างภาพด้วยเรโซแนนซ์แม่เหล็กหรือ เอ็มอาร์ไอ (MRI) การตรวจด้วยเครื่อง CT Scan มีการใช้รังสีเอกซเรย์ที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายหากได้รับในปริมาณมากเกินไป และผู้ถูกตรวจอาจต้องถูกฉีดสารทึบรังสีเข้าในร่างกาย

ด้านหลังด้วยความสงสัย

“คนใช้ตกน้ำบ่อสาววา” เขาตอบ เล่าสิ่งที่รู้ให้ชาวบ้านที่อาจเป็นคนรู้จักกันให้ฟัง “เขาว่าบนวัดดอยฝนตกหนัก แต่ตีนี้ไม่มีซึกเม็ด ปีสายใจว่าตกหนัก ปลิวหูลีมตา อี๋น้องนี่ไปชะโงกดูน้ำบ่อสาววา ก่อนตกลงไป ยังบอกว่าได้ยินเสียงพระสวด นี่จาวบ้านก็จ้วยกันอุ้มขึ้นมา”

คนไต้ยีน ท่อไหลขึ้นมาทันที คิดว่าอาจเป็นอาการอะไรบางอย่างที่ทำให้หญิงสาวผู้นี้ตกบ่อน้ำไป เพราะชาวบ้านที่นั่นต่างก็รู้จักกันว่า ที่นั่นเคยมีคนตกลงไปหลายครั้ง

“แล้วน้องนี่เป็นไฟ คนบ้านเฮาก” คนใหม่อีกคนช่วยถาม

“บ่ใจครับ ปีสายใจว่าเปนเปื้อนของลูกสาวเจ้าของร้านกิมเฮง ไปไหว้เจ้านางสามผิวกับเจ้าบ่อพญาผาง พอฝนตก ปากน้ำบ่อมันมี^๙ ก็เลยตกลงไป”

เท้าของรวินทร์เซถอยหลัง...จนต้องรีบคว้ากำแพงเอาไว้...ตลอดชีวิตการเป็นแพทย์ ไม่มีครั้งใดเลยที่เขาจะตกใจจนควบคุมไม่ได้เช่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรู้ว่า เธอคือผู้หญิงที่เขาควรจะพบในเย็นนี้...เท่านั้น ความรู้สึกห่วงใยอย่างประหลาดก็เล่นเข้าจุ่มหัวใจ

ร่างบนรถนั้นถูกเข็นผ่านประตูเข้าไปแล้ว ผู้คนที่ยืนออกกันอยู่รอบๆ ก็แยกย้ายกันไปหลังหมดคำถาม รวินทร์ได้สติออกวิ่งสุดฝีเท้า มุ่งหน้าไปยังห้องทำงานของเพื่อน เมื่อรู้ว่าตามระเบียบการของโรงพยาบาลรัฐ จะต้องมีส่วนตอนที่ยุ่งยากวุ่นวาย และเขาไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้นอกจาก... ต้องผ่านผู้อำนวยการเท่านั้น

เมื่อไปถึง โดยไม่พูดพร่ำทำเพลง เขาก็วิ่งผ่านประตูเข้าไป

“อ้าววิน! ลืมอะไรหรือ” ประชาพูดได้แค่นั้น รวินทร์ก็ซิงพูดขึ้น

“คนใช้ตกน้ำบ่อสาววาในห้องฉุกเฉินเป็นเพื่อนของหญิง น้องสาวของฉัน ศีรษะกระแทกของแข็ง คนใช้หมดสติ เลือดคงจะออกข้างใน ฉันจะ

^๙ มีน = ลิ่น

รับผิดชอบคนใช้คนนี้ แล้วส่งตัวเข้าเซียงใหม่เอง มีแกคนเดียวที่จะมอบอำนาจให้ฉันได้”

ประชาเข้าใจในทันที เขาถลันลุกขึ้น แล้ววิ่งกระหืดกระหอบตามเพื่อนไปยังห้องฉุกเฉิน พอรู้ว่าหญิงสาวที่เพิ่งเข้ามาอยู่ที่ไหน เขาก็นำวินทร์เข้าไปพบนายแพทย์เวร ซึ่งเป็นแพทย์ฝึกหัดกำลังตรวจดูอาการคนไข้ นายแพทย์ประชา ก็ประกาศขึ้น

“นี่อาจารย์หมอวินทร์ แพทย์ศัลยกรรมประสาทจากสวนดอก เขาจะดูแลคนไข้คนนี้ หมอนพไปตรวจคนไข้คนอื่นเถอะ ผมรับผิดชอบคนไข้เอง”

“ครับ ผอ.” แพทย์เวรตอบรับด้วยความยินดี เพราะมีคนไข้อีกมากมายรอคอยอยู่ อีกทั้งไม่ได้เชี่ยวชาญทางสมอง จึงควรปล่อยให้ผู้เชี่ยวชาญจัดการดีกว่า และการมีอาจารย์แพทย์มาดูแลคนไข้หนักเช่นนี้แทน ก็ช่วยเบาแรงเขาไปได้เยอะ

วินทร์รีบล้างมือแล้วสวมถุงมือยาง เมื่อนายแพทย์นพถอยห่าง เขาก็หลับตาและสูดลมหายใจเข้าลึกเพื่อรวบรวมสติ ก่อนจะเริ่มตรวจตามขั้นตอนโดยกวาดสายตาดูทั่วร่างกายของหญิงสาวและสัมผัสตามแขน ขา ลำตัว ดูความผิดปกติ แล้วจึงเรียกและเขย่าตัวเธอ ครั้นเห็นไม่มีการตอบสนองใดๆ จึงเพิ่มการใช้แรงกดบนบริเวณกระดูกกลางอกช่วงบนเพื่อดูการตอบสนองต่อความเจ็บปวด ก็ยังไม่พบสัญญาณใดที่จะบอกว่าเธอรู้สึกตัว จึงเปิดเปลือกตา

เมื่อส่องไฟฉายเข้าไป ลึกลงไปในใจ...เขารู้สึกหวาดกลัวเหลือเกินว่าทุกอย่างอาจจะสายเกินไป แต่เมื่อเห็นม่านตาของเธอยังตอบสนองต่อแสง ได้ดีก็โล่งใจขึ้น แต่การหายใจแผ่วมากและคล้ายหยุดหายใจเป็นช่วงๆ จึงสั่งพยาบาลเตรียมใส่ท่อช่วยหายใจทางปาก ขณะที่เพื่อนของเขาสั่งรถพยาบาลเตรียมเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนใดๆ ทั้งสิ้น

ไม่ถึงสิบนาทีร่างของหญิงสาวก็ถูกยกขึ้นรถพยาบาลอีกครั้ง โดยมีวินทร์กระโดดตามขึ้นไปด้วย พร้อมยาเต็มพิกัดเท่าที่เขาจะคิดได้ แล้วรถก็แล่นออกไป

ระหว่างทางเขาก็โทรศัพท์แจ้งไปทางโรงพยาบาลเอกชนที่เชียงใหม่ ที่คิดว่ามีอุปกรณ์การผ่าตัดที่ทันสมัยที่สุด และส่งพยาบาลเตรียมพร้อมสำหรับการเอกซเรย์และห้องผ่าตัด จากนั้นก็โทร. หาน้องสาว พยายามบอกสิ่งที่เกิดขึ้นให้ดูน่ากลัวน้อยที่สุด ทั้งขอให้เธอมั่นใจว่า เหตุการณ์นั้นได้รับการดูแลขั้นต้นดีแล้ว อย่างน้อยเธอก็กำลังนอนหลับสบายระหว่างทางจากฝางไปจนถึงเชียงใหม่

โรงพยาบาลเปิดไซเรนเสียงดังก้อง เพื่อขอรถช่างหน้าให้ช่วยเปิดทาง เขากวนานให้เธออดทนจนถึงห้องผ่าตัด และเขาจะต้องทำให้ดีที่สุดที่จะรักษาชีวิตของเธอเอาไว้ ยิ่งเวลาผ่านไป เขาก็ได้แต่ภาวนาว่า ความรุนแรงจากกราดเจ็บจะไม่ทำให้มีปริมาณเลือดที่ออกเพิ่มมากขึ้น หรือเกิดการบวมของสมองมากจนทำให้อาการทรุดตัวอย่างรวดเร็ว

วินทร์ก้มมองใบหน้าซีดขาวด้วยหัวใจที่บีบรัดแปลบๆ เขาเอื้อมมือมากุมมือข้างที่ไม่ได้เสียบสายน้ำเกลือเอาไว้แล้วบีบเบาๆ เพื่อให้กำลังใจให้เธอต่อสู้พร้อมไปกับเขา

เป็นครั้งแรกที่เขาได้มีโอกาสพินิจพิเคราะห์คนไข้ของเขาอย่างใกล้ชิด... อภิญญาพูดไม่ผิดที่ว่า เหตุการณ์เป็นหญิงสาวสวย คิ้วของเธอโค้งงามโดยไม่ต้องพึ่งดินสอ ดวงตาปิดสนิทนั้นมีขนตาอนยาวราวกับใส่ขนตาปลอม โหนกแก้มสูง จมูกไม่โด่งมาก แต่ก็เหมาะสมกับใบหน้าที่สวยงามอย่างหญิงไทย รวมไปถึงริมฝีปากเล็กๆ ที่บัดนี้ซีดเขียว

แค่ได้เห็นครั้งแรก... เขาก็รู้ทันทีว่า รักแรกพบนั้นเป็นอย่างไร แม้เธอจะไม่รู้สึกตัวเลยก็ตาม แต่เขาตั้งใจเหลือเกินว่า ด้วยความรู้และสองมือของเขาจะต้องช่วยชีวิตเธอให้ได้

ระยะเวลาสองชั่วโมงกับสิบห้านาทีที่ยาวนานที่สุดในชีวิตผ่านพ้นไป พยาบาลเร่งเข็นร่างของเหตุเกิดเข้าห้องเอกซเรย์สมอง ส่วนวินทร์ก็รีบเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและดูผลที่ออกมาจากคอมพิวเตอร์ ผลยืนยันแล้วว่า

ภาวะบาดเจ็บจำเป็นต้องได้รับการผ่าตัด จึงสั่งการให้พยาบาลเตรียมคนไข้ให้พร้อมก่อนผ่าตัด

ผมยาวของเกตุแก้วถูกโกนออกเรียบร้อยแล้วเมื่อเขาไปถึง ตำแหน่งที่ได้รับบาดเจ็บนั้นอยู่ตรงศีรษะด้านหน้าขวามือ ระหว่างทางพยาบาลที่ตามมาด้วยเล่าว่าศีรษะดิ่งลงไปก่อน หากมือก็พยายามไขว่คว้าด้านข้างของน้ำบ่อที่ไม่ได้กว้างนัก จึงช่วยลดแรงกระแทกลงไปบางส่วน พอตกถึงก้นบ่อที่มีน้ำไม่ลึกมากนัก แขนด้านขวาก็ฟาดถูกก้อนหินอย่างแรง หากการบาดเจ็บส่วนนั้นไม่สำคัญเท่าสมมอง ที่มีเลือดคั่งอยู่ภายในขนาดใหญ่เท่ากับกำปั้นเด็กสมองรอบๆ ก้อนเลือดที่คั่งอยู่นั้น ถูกกดทับมาเป็นเวลานานจึงเริ่มมีภาวะบวม เวลานี้เขาสนใจแต่เพียงรักษาชีวิตของเธอให้รอดเท่านั้น แม้รู้ว่าความทรงจำของเธออาจจะถูกทำลายไป เมื่อตื่นขึ้นมาอาจจะจำใครไม่ได้สักคน และอาจจะต้องเรียนรู้การใช้ชีวิตกันใหม่ ซึ่งคนไข้เช่นนั้นเปรียบเสมือนกลับไปเป็นเด็กอีกครั้ง แต่จะแยแ่ไหนก็ต้องขึ้นอยู่กับความรุนแรงของพยาธิสภาพในแต่ละคน

เขาเป็นศัลยแพทย์สมองมานานจนรู้ว่า เกตุแก้วโชคดีที่สุดแล้วที่ได้รับบาดเจ็บตรงจุดนี้ เพราะอย่างน้อยสมองส่วนอื่นๆ ยังทำงานได้ดี เธอจะกลับมาเดินเห็นได้ตามปกติในอนาคต ยกเว้นแต่ความทรงจำบางส่วนเท่านั้นที่หายไป

เสียงเครื่องเปิดกะโหลกทำงาน...ใบเลื่อยหมุนตัว...มือของเขานิ่งเมื่อกดมันลงบนกะโหลกของคนไข้...แล้วเขาก็ภาวนาอีกครั้งว่า ขอให้การผ่าตัดทุกอย่างราบรื่น...เธอจะต้องปลอดภัย เพราะเขาจะยื้อชีวิตเธอจนสุดฝีมือและสุดกำลังความสามารถของเขา

การผ่าตัดผ่านไปได้ด้วยดี...รวิรินทร์ถอนหายใจออกมายาวเหยียด ไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง เมื่อคนไข้ของเขาเข้มแข็งทำให้การผ่าตัดราบรื่น พอดอกมาด้านนอก เขาก็เห็นน้องสาวกับมารดายืนรรออยู่แล้ว ใบหน้าของทั้งสองเต็มไปด้วยความวิตกกังวล ไม่แตกต่างจากชายหญิงวัยกลางคนและเด็กชาย

วัยราวสิบขวบข้างกาย

“เฮียวิน!” อภิญญาถลาเข้ามาหาเมื่อเห็นพี่ชายเดินออกมาจากห้อง
ผ้าตัด “แก้วเป็นไต่ฟอง^{๑๐}”

“ผ้าตัดเรียบริ้อยดีครับ” เขาตอบทุกคนไม่เจาะจงน้องสาวเพียงคนเดียว

“สวัสดีค่ะคุณหมอ ฉันชื่อนิลุบล สามีของฉันอุตร พ่อกับแม่ของแก้ว
คะ” หญิงที่มีใบหน้าคล้ายคลึงเกตุแก้ว หากสูงวัยกว่าริบเข้ามาแนะนำตัว

“สวัสดีครับคุณน้า” รวิินทร์รีบยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทั้งสอง

“ตอนนี้เราเข้าไปเยี่ยมแก้วได้แล้วใช่ไหมครับ” อุตรรับไหว้ รีบถามถึง
บุตรสาวด้วยความเป็นห่วง

“ตอนนี้พยาบาลกำลังเปลี่ยนเสื้อผ้าให้คนไข้อยู่ครับ รอสักแป๊บก็คงจะ
เข้าไปได้” รวิินทร์ตอบ

“แล้วลูกแก้วเป็นยังไงบ้างคะคุณหมอ” คนเป็นแม่ น้ำตาทำท่าจะร่วง
เผาะ แต่ก็รีบยกผ้าเช็ดหน้าซับไว้ก่อน “แกปลอดภัยดีหรือยัง”

รวิินทร์ถอนใจเบาๆ ก่อนตอบตามหน้าที่ของแพทย์

“การผ่าตัดผ่านพ้นไปด้วยดีครับ เชิญทางนี้ดีกว่า ผมจะให้ดูฟิล์ม”

ทั้งสองรีบตามรวิินทร์ไป อภิญญาจับจันดาตัดลิ้นใจยืนรอลูอยู่ตรงนั้น
กับเด็กชาย เพราะถือว่าไม่ใช่ญาติ อีกทั้งเคาน์เตอร์ในห้องไอซียูก็แคบ
ไม่สามารถบรรจุคนเข้าไปจำนวนมากได้

นายแพทย์หนุ่มเปิดหน้าจอซึ่งเป็นฟิล์มเอกซเรย์ก่อนการผ่าตัดขึ้นมา
แสดงให้เห็นภาพตัดของสมองที่ละส่วน จนกระทั่งมองเห็นก้อนสีขาวขนาดใหญ่

“ตรงนี่คือส่วนที่สมองได้รับความกระทบกระเทือนครับ มีเลือดคั่งอยู่
ข้างใน ตอนนี้เลือดถูกดูดออกมาหมดแล้ว จะเหลือก็แต่บางส่วนที่ดูดไม่ได้
เหลือปริมาณเล็กน้อย ส่วนนั้นร่างกายจะค่อยๆ กำจัดไปเองครับ”

“แล้วแก้วจะฟื้นเมื่อไหร่ครับคุณหมอ”

^{๑๐} เป็นไต่ฟ้าง

“คนไข้ที่ได้รับบาดเจ็บทางสมองจะมีอาการสมองบวมในช่วงเจ็ดวันแรกครับ จากนั้นอาการบวมก็จะค่อยๆ ลดลง ตอนนั้นเราคงต้องดูวันต่อวันว่าเธอจะเริ่มรู้สึกตัวเมื่อไร ในตอนนี้จะต้องให้การรักษาไปตามอาการก่อนครับ”

“แล้วแบบนี้ถือว่าแก้วฟื้นชีวิตอันตรายนหรือยังคะ” นิลุบลชัก

รวินทร์ส่ายหน้าช้าๆ เมื่อจำเป็นต้องบอกตามตรง

“ทราบแต่ที่ยังไม่ได้ถอดเครื่องช่วยหายใจ คนไข้ยังไม่หายใจเอง ก็ยังถือว่ายังไม่ฟื้นชีวิตอันตรายนครับ ตอนนั้นก็ต้องรอเวลา รอให้สมองหายบวม ให้ร่างกายของเธอฟื้นตัวเอง เราทำได้แต่ควบคุมปัญหาที่อาจจะตามมา ไม่ให้มันใช้ไม่ให้ความดันโลหิตตก รอจนกระทั่งร่างกายของเธอพร้อมที่จะตื่นขึ้นมาเองครับ” รวินทร์ลุกขึ้น ก่อนจะนำหน้าทั้งสองกลับมายังจุดที่มารดากับน้องสาว ยืนรออีกครั้ง

“โธ่ลูกแก้วของแม่” นิลุบลคร่ำครวญ น้ำตาที่พยายามกลั้นเอาไว้ไหลริน แล้วพานโกธรคนไข้ “น้ำไม่เข้าใจเลยว่าทำไมแก้วจะต้องชะงักงอนหน้าไปไหนปอน้ำด้วย ฝนก็ตกหนัก ลื่นก็ลื่น”

“ครับ ทุกคนก็คิดเหมือนกัน” นายแพทย์หนุ่มเห็นด้วย

“คนเฝ้าต้อนุสาวรีย์บอกว่า แก้วได้ยินเสียงเพลงกับเสียงพระสวด แต่แกบ่ได้ยินเสียงอะหังงเลย” จันตาเล่าสิ่งที่ได้สอบถามสายใจให้ฟัง พุดไปแล้วชนก็ลุกเอือกจนต้องรีบลุก

“ใช่แล้วค่ะ” อภิญาเสริม เพราะได้ยินมารดาคุยระหว่างทางขับรถตามรถพยาบาลมาเชียงใหม่ ต่างก็คิดว่าเป็นอาการพรีเอนท์ที่เกตุแก้วจะเขียนเรื่องราวของท่านโดยไม่ได้ออกอนุญาต หรือเกตุแก้วอาจจะกระทำการใดๆ อันเป็นการลบหลู่ท่านโดยไม่ตั้งใจก็เป็นไปได้ทั้งนั้น “เดี๋ยวกลับไป หมิงจะไปไหว้ขอขมาท่านค่ะ จะจัดอาหารคาวหวานและผลไม้ไปสักการะ และขอท่านให้อภัยแก้วถ้าเธอได้ไปล่วงเกินอะไรท่านไว้ค่ะ”

“แม่อยากไปด้วย แต่ทางนี้ไม่มีใครดูแลแก้ว ไหนจะภรรยาอีก ใครจะดูแล พ่อก็ต้องทำงาน” นิลุบลบ่นถึงอุปสรรคที่ครอบครัวจะต้องเผชิญ

บุตรชายคนเล็กก็ต้องไปโรงเรียนตามปกติ ส่วนตนก็ต้องมาคอยดูแล
บุตรสาวตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง

“บ้านเราเป็นครอบครัวเล็กๆ มีกันสี่คนพ่อแม่ลูกเท่านั้น นี่แม่ก็ต้องมา
เฝ้าแก้ว” อุดรถอนหายใจเฮือกใหญ่

“ไม่เป็นไรค่ะ หวังช่วยจัดการให้ได้ เพราะบ้านอยู่ใกล้ๆ เอาไว้ให้แก้ว
หายดีก่อนก็แล้วกันนะคะ แล้วแม่ค่อยพาแก้วกลับไปไหว้ที่หลัง”

“ได้จ้ะ แม่ขอรบกวนหวังด้วยนะ” สาวใหญ่ยิ้มพำด้วยความซาบซึ้งใจ

“ยินดีค่ะแม่” อภิญญาตลกปากรับคำ แล้วมานั่งในห้องพักของเกตุแก้ว
ก็เปิดออก ทุกคนหันไปมอง พอเห็นร่างบางนอนนิ่งอยู่บนเตียง นิลบลก็
รีบถลาผ่านประตูเข้าไปจับไม้จับมือบุตรสาว รวินทร์ที่เดินตามเข้าไป ก็ชี้แจง
เพิ่มเติม

“เธอคงจะพยายามคว้าข้างน้ำป้อ แต่ไม่สำเร็จ แขนข้างขวาเลยหัก ซึ่ง
จะต้องรับเข้าเฝือก แต่เพราะเหตุนี้ถึงทำให้ศีรษะของเธอไม่ได้รับความ
กระทบกระเทือนรุนแรงจนถึงแก่ชีวิต แต่ก็มีเลือดคั่งก้อนใหญ่ครับ”

ทุกคนได้ยีนก็พากันถอนใจ ในความโชคร้ายก็ยังมีโชคติดอยู่บ้าง

“ผมเป็นเจ้าของไข้ของน้องแก้ว ผมจะมาเยี่ยมเธอทุกวันครับ คุณหน้า
ไม่ต้องห่วง” รวินทร์ให้ความมั่นใจให้แก่ผู้ใหญ่ทั้งสอง

“ขอบคุณคุณหมอมามากค่ะ ถ้าไม่มีคุณหมอ ลูกแก้วคงจะแย่” พุดจบ
ก็ยกมือไหว้ สามีรับทำตาม

“ใช้ครับ ถ้าไม่มีคุณหมอ พวกเราอาจจะ...” เสียงของอุดรสั้นเครือไป
ทันทีเมื่อคิดว่าตนเกือบจะสูญเสียบุตรสาวคนเดียวไปเสียแล้ว

“ด้วยความยินดีครับ” รวินทร์ไหว้กลับแทบไม่ทัน และรีบตัดบท
ไม่ยอมให้ทุกคนเศร้ามากเกินไปว่านี้ “ถ้ามีอะไรสงสัย ก็บอกพยาบาลให้เรียก
ผมได้ตลอดเวลาละครับ”

“ขอบคุณมากค่ะคุณหมอ” สองสามีภรรยายกมือขึ้นไหว้อีกครั้ง แล้ว
สายตาทั้งคู่ก็มองไปยังร่างบางใต้ผ้าห่ม ศีรษะมีสายต่อออกมาสองจุดเพื่อ

ระบายเลือดและน้ำเลี้ยงสมองที่คั่งค้างอยู่ข้างใน จุดที่ผ่าตัดมีผ้าก็อซปิดทับไว้แน่นหนา ดวงตาสวยบัดนี้หลับตาพริ้ม มองดูผิวเผินเหมือนคนกำลังหลับฝันดี หากไม่มองเลยไปยังผ้าสีขาวบนปิดที่หน้าผากจนไปถึงเกือบกึ่งกลางศีรษะ ผมยาวสลวยบัดนี้ถูกโกนออก ทว่าความสวยของเจ้าตัวยังไม่ลดลงไปแม้แต่น้อย รวิรินทร์รู้ว่าเกตุแก้วกำลังอยู่ภายใต้ฤทธิ์ยาสงบ อีกไม่นานเธอก็จะตื่น หากการตื่นของเธอก็ยังไม่เป็นปกติ เธอจะเหมือนล่องลอยอยู่ในความฝัน กิ่งหลับกิ่งตื่น เป็นเช่นนี้ไปอีกสักระยะ จนกว่าสมองจะกลับมาสั่งงานได้ตามเดิม

เป็ของหญิงสาวถูกวางไว้ใต้โต๊ะหัวเตียง รวิรินทร์จึงบอกบิดามารดาของหญิงสาว

“ผมดูแล้ว เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ล้านนา รวมไปถึงพงศาวดารและพระนางสามผิว บางทีการอ่านหนังสือให้เธอฟัง จะช่วยให้สมองฟื้นตัวเร็วขึ้น ถ้าอ่านสิ่งที่เธอสนใจ อาจจะช่วยกระตุ้นได้มาก”

อุตรเปิดดู และอยากโยนหนังสือที่เปียกน้ำไปบางส่วนทิ้งขยะให้หมด เพราะมันคือต้นเหตุที่ทำให้บุตรสาวของตนต้องเป็นเช่นนี้ แต่รู้ว่าถ้าทำแบบนี้ เกตุแก้วคงจะเสียใจ...และถ้ามันช่วยได้อย่างที่รวิรินทร์พูดจริง พวกเขาก็ต้องลองทำ

“ได้ค่ะคุณหมอ น่าจะทำตามที่คุณหมอแนะนำ” นิลุบลรีบตอบรับทันที เพราะเวลานี้ อะไรที่จะทำให้บุตรสาวของหล่อนอาการดีขึ้นได้ หล่อนก็พร้อมที่จะทำ...

รวิรินทร์ลากลับพร้อมภรรยาและน้องสาวเมื่อหมดหน้าที่ของเขาแล้ว ซึ่งจะพักที่บ้านของเขาหนึ่งคืนก่อนจะกลับบ้านในวันรุ่งขึ้น ระหว่างทางอภิษญาภิษญาที่พูดขึ้นอย่างปลงๆ

“บ่นก็เลยว่าจะเสียใจแบบนี่ เฮ้อ คนถึงว่า ทำจะบ่ใจเนื้อกูกัน”

ถ้าวรวิรินทร์อยู่ในอารมณ์ที่ดีกว่านี้ คงจะกระเซ้ากลับไปแล้ว หากเขาพูด

ไม่ออกสักคำ เพราะห่วงใยแต่หญิงสาวที่นอนนิ่งอยู่บนเตียง เหมือนมีสายใยบางอย่างถักทอเชื่อมโยงระหว่างเขากับเธอเอาไว้ตั้งแต่แรกเห็น เมื่อได้ยินน้องสาวพูดว่าไม่ใช่คู่กัน เขาก็รู้สึกไม่สบายใจขึ้นมาทันที

“ไม่ว่า แบบนี้แหละดีี่เป็นว่าเกือหนุ่กันมา บ่อันั้นวินจะไปตีโองบาลแล้ว เจอแก้วพอดี้ได้จะได่ ละยังเป่นคนช่วยผ่าตัดหื้อแก้วแถม แม่นกวัน”

นายแพทย์ไม่ตอบ... หากเห็นด้วยกับมารดาในใจว่า... ทุกอย่างช่างบังเอิญจนน่าประหลาดใจ ข้าเขายังเป็นนายแพทย์ศัลยกรรมสมอง ที่ตั้งใจเลือกเฉพาะทางด้านนี้ตั้งแต่สอบติดคณะแพทยศาสตร์ และต้องมารักษาเกตุ่แก้วที่ประสบอุบัติเหตุทางสมอง ประหนึ่งว่าชะตาชีวิตของทั้งเขาและเธอ ถูกกำหนดขึ้นมาเนิ่นนานแล้ว...

“เจ้านางเฮือนแก้ว เจ้านางเฮือนแก้ว ไปปล่อยโคมลอยกันเด้อะ” เสียงหนึ่งตะโกนโหวกเหวก เรียกมาแต่ไกล หญิงสาวที่ถูกเรียกหันไปซึ่งตาให้เพื่อนที่ท่าหยุดชะงักไปทันทีเมื่อเห็นว่าเธออยู่กับใคร ศีรษะรีบค้อมต่ำลง และรีบคุกเข่าลงยกมือขึ้นไหว้ท่วมศีรษะ “ไหว้สาเจ้า^{๑๑}”

“ไปไหว้พระ ฟังธรรมก่อน แล้วค่อยไปแอ้วปอย^{๑๒} นะคำมา” เสียงเนิบนาบ หากเติมไปด้วยบารมีและความเมตตา บอกนางกำนัลที่วิ่งแทรกผู้คนเข้ามาจนไม่ทันสังเกตว่าเจ้านางแม่เมืองเดินลงจากเสลี่ยงแล้วถูกฝูงชนตรงหน้าอุบิสถอ้อมล้อมจมองไม่เห็นนอกจากเพื่อนสาวที่เดินถือพานดอกไม้ตามหลังมา

“เจ้า...” คำมาตอบเสียงอ่อยๆ ทำให้เฮือนแก้วถึงกับอมยิ้ม ก่อนจะรีบเดินตามเจ้านางและเพื่อนขึ้นไปบนศาลาไม้ขนาดใหญ่ โดยมีขบวนนางกำนัล

^{๑๑} ไหว้สา แสดงความเคารพ ไหว้สาเจ้า เป็นคำเกริ่นก่อนการกราบไหว้ ใช้สำหรับเจ้าหลวงเจ้าเมืองล้านนา

^{๑๒} ปอย : งานเฉลิมฉลองในภาษาไทยใหญ่

ถือพานข้าวตอกดอกไม้ตามไป ไม่นำพาต่อเสียงร้องและกลองที่ประโคมบรรเลงกล่อมในนางบุญด้านล่าง คำมาจึงเดินตามขบวนเข้าไปอีกคน ก่อนจะคลานปราดๆ เลื่อนมานั่งข้างเอือนแก้วที่ข้างตั่งสูงของแม่เจ้ารุจา ซึ่งพ่อเจ้าพญาฝางพิมพ์มะสารนั่งรออยู่ก่อนแล้ว และอาศัยระหว่างที่พระยังไม่ทันเริ่มเทศน์กระซิบบอกเพื่อน

“วันนี้มีจุดบอกไฟ^{๑๓} ตวย เป็นว่างามขนาด”

เอือนแก้วตาโต... ด้วยวัยสิบสี่ปี ย่อมสนอกสนใจการละเล่นมากกว่านั่งฟังเทศน์เป็นไหนๆ หากเมื่อเจ้านางเอ่ยปากชวน เธอก็ปฏิเสธไม่ได้ จึงต้องมานั่งอยู่ ณ ที่ตรงนี้ และรอจนกว่าพระจะเทศน์จบก็ถึงจะลงไปเที่ยวงานปอยได้สมใจ

“เดี๋ยวไปแอ้วตวยกันนะเจ้า”

คนถูกชวนกระตือรือร้นพยักหน้ารับ แล้วรีบยกมือขึ้นพนมกลางอก เมื่อพระเริ่มเทศนาธรรม เวลาผ่านไปนานเท่าไรเอือนแก้วไม่ได้สนใจ เพราะจิตใจว่างเปล่ารู้สึกอึดอัดไปด้วยรสพระธรรมจนรู้ถึงสมมติที่เกิดขึ้น เวลานั้นเธอรู้สึกถึงร่างกายที่เบาหวิว... ครอบกายหนึ่งส่งดเหมือนเวลาถูกหยุดไว้ มีเพียงเสียงพระชราที่กำลังเทศน์โปรดชาวบ้าน พริบตาหนึ่ง... เธอเห็นท่าขาวๆ คู่หนึ่งยืนอยู่ตรงหน้า จึงค่อยๆ เงยขึ้นด้วยความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อทุกคนในที่นี้ต่างนั่งพับเพียบพนมมือฟังพระเทศน์กันหมด ทั้งยังอยู่ต่อหน้าพ่อแม่เมืองอีกด้วย

ทว่าพอได้เห็นหญิงคนนั้น เธอก็ต้องอ้าปากค้าง เมื่อคิดว่ากำลังเห็นตนเองสวมชุดที่แปลกประหลาดที่สุดในโลก และผู้หญิงคนนั้นก็มองตอบกลับมาเช่นกัน และสีหน้าของหญิงผู้นั้นตื่นตระหนกราวกับถูกผีหลอก ก่อนจะหายวับไปต่อหน้าต่อตา...

^{๑๓} บอกไฟ = พลุ

๙

หนังสือในมือของนิลุบลถูกปิดลง...พร้อมๆ กับลมหายใจในอกถูกปล่อยออกมาเฮือกใหญ่ ก่อนที่ดวงตาของหล่อนชำเลืองขึ้นมองใบหน้าซีดเซียวที่ยังคงนอนนิ่งอยู่บนเตียง ในคำคืนแรกที่เกตุแก้วรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล เวลาไม่กี่ชั่วโมงหล่อนก็เรียนรู้วิถีจากพยาบาลในการสังเกตอาการคนไข้ว่าควรจะต้องมีระดับความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ ปริมาณออกซิเจนในเลือด รวมไปถึงอุณหภูมิของร่างกายจากบนหน้าจอบ่อเท่าไรจึงจะเรียกได้ว่าปกติ

เกตุแก้วมีไข้ต่ำๆ ในตอนเย็น ซึ่งพยาบาลก็บอกอีกว่าเป็นเรื่องปกติของคนไข้ที่เพิ่งผ่าตัดสมอง โดยนายแพทย์วรินทร์ก็แวะมาเยี่ยมเยียนอีกครั้ง พร้อมทั้งให้ยาแก้ปวดและลดไข้ไว้เรียบร้อยแล้ว

สามีของหล่อนเก็บเสื้อผ้ามาให้ พร้อมนำหนังสือธรรมมะจิตวิทยาและบทสวดมนต์ที่หล่อนมักวางไว้บนโต๊ะหัวเตียงมาด้วย เพื่อจะได้ช่วยอ่านให้เกตุแก้วฟัง ซึ่งหวังว่า ไม่ว่าดวงจิตของบุตรสาวจะอยู่ที่ไหน เมื่อได้ยินก็จะรู้สึกสงบสุขไปด้วย

หลังสวดมนต์ไหว้พระจบแล้ว หล่อนก็อ่านบทความในหนังสือให้

เกตุแก้วพังเกือบครึ่งชั่วโมง มาจนถึงสิ่งที่พระท่านได้อธิบายถึงเรื่องดวงจิต ท่านกล่าวว่า ดวงจิตนั้นไม่มีวันแตกดับ ไม่เหมือนร่างกายที่ดับสูญตามกาลเวลาตามวิภังษการ หากดวงจิตยังคงอยู่ เพื่อรอไปเกิดภพชาติใหม่ตามแต่บุญกรรมที่ได้ทำในชาติที่ผ่านมา

พระท่านเปรียบกายเป็นเพียงรูปธาตุ มีดวงจิตเป็นนามธรรม ที่อาศัยรูปธาตุเป็นเพียงเครื่องอาศัยชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เมื่อหมดความจำเป็นแล้วก็ทอดทิ้งไว้ที่เดิมของมัน สิ้นสุดความเป็นบุคคลในชาติภพก่อน และมาปฏิสนธิอีกครั้ง โดยมีกรรมในอดีตชาติเป็นปัจจัยให้มาเกิดเป็นบุคคลในชาตินี้

นิลุลลถอนหายใจเบาๆ...มองร่างบอบบางที่ยังคงนอนนิ่งสนิทอยู่ตรงหน้าด้วยความรู้สึกราวกับฝันไป อีกครั้ง และอีกครั้ง หล่อนยังไม่อยากจะเชื่อเลยว่า ครอบครัวยุคก่อนกำลังเผชิญชะตากรรมอันแสนจะรันทดนี้ เหมือนฝันร้าย...ที่คงอีกนาน กว่ามรสุมชีวิตลูกนี้จะผ่านพ้น

หล่อนเอื้อมมือออกไปจับมือเกตุแก้วเบาๆ และมีคำถามผุดขึ้นในใจอย่างห้ามไม่ได้ว่า กรรมใดหนอถึงทำให้บุตรสาวของหล่อนเป็นเช่นนี้...หรือเป็นกรรมเก่าตั้งแต่อดีตชาติที่จะต้องมาชาติใช้...นิ้วโป้งของหล่อนลูบไล้ข้อนิ้วเล็กๆ ของบุตรสาวที่ตนเป็นผู้ซุบซิบเลี้ยงมาตั้งแต่ยังแบเบาะด้วยจิตใจเลือนลอย อยากรู้เหลือเกินว่าดวงจิตของเกตุแก้วที่มาเกิดใหม่ในร่างนี้ จะนำพากรรมใดตามติดมาด้วย และบัดนี้ มันจะนิ่งสงบอยู่ในร่างของเธอ หรือว่าจะล่องลอยไปสู่ ณ ที่แห่งใด...

ปีระฆังเม็ด^{๑๔} สักราช ๒๕๓๓ ตัว^{๑๕}

^{๑๔} ปีระฆังเม็ด หมายถึงปีมะแมตรีศก เม็ดหมายถึงปีมะแม ระฆังคือตรีศก คือจุลศักราช ที่ลงท้ายด้วยสาม

^{๑๕} อ่านว่า ศักราช ๒๕๓๓ ตัว เป็นการนับปีแบบล้านนา ถือตามปีจุลศักราช เริ่มต้นนับเมื่อพุทธศักราช ๑๘๘๑ จึงเทียบเท่ากับปี พ.ศ. ๒๕๓๔

แดดที่ร้อนขึ้นในตอนสาย ทำให้ชาวบ้านพันผ้าตุ้ม^{๑๖} ไขว่รอบลำคอแทนคลุมทับรอบตัวเพื่อกันความเย็นเมื่อลวงเข้าเดือนนี้^{๑๗} ซึ่งเป็นช่วงต้นฤดูหนาว ขณะออกมาเดินจับจ่ายซื้อของในตลาด หญิงอายุมากหน่อยหรือออกร้อนแล้วก็จะใช้ผ้าแถบสีขาวพันรอบตัวแบบสไบหรือแค่คล้องคอส่งๆ ไม่อินซังขบกับความเปลือยเปล่าของทรงอก เมื่อส่วนใหญ่มักใส่แบบนี้กันเช่นนั้น ยกเว้นสาวรุ่นก็จะใช้พันหน้าอกมิดชิด เอียงอายุด้วยยังมีได้ออกเรือน แต่เมื่อแก่ตัวก็มักจะปล่อยปลละเลยแบบนี้ทั้งนั้น

ผู้หญิงทุกคนสวมชินทอต่อตีนจกด้วยลวดลายวิจิตรบรรจงแตกต่างกันตามฐานะ ขณะที่ฝ่ายชายก็สวมแต่ผ้านุ่งแบบโจงกระเบนที่เรียกว่า เคว็ดม้าม^{๑๘} จะสูงจะต่ำก็ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละคน หรือนุ่งผ้าต้อยซึ่งใช้ผ้าพันรอบเอวแล้วปล่อยชายห้อยลงมาตามแต่ถนัด

ในตลาดกลางเวียงฝางอันคึกคัก เหล่าชาวบ้านต่างก็หาบสินค้าที่ตนมีไม่ว่าจะเป็นของป่า เครื่องจักสาน หมาก พลู ฝ้าย หรือผักผลไม้จากบ้านเท่าที่จะหามาได้เข้ามาขายในเขตกำแพงเมือง เมื่อได้ที่เหมาะเจาะแล้วก็จะ

^{๑๖} ผ้าคลุมไหล่ ซึ่งชาวบ้านล้านนาใช้ห่มเพื่อป้องกันความหนาว

^{๑๗} เดือนนี้ ราวเดือนพฤศจิกายน มีประเพณีลอยกระทงที่เรียกกันว่า ประเพณีี่เบ็ง ถือเป็นเดือนที่สองของปีตามปฏิทินของชาวล้านนา เดือนมกราคมจะเท่ากับเดือนสี่ของล้านนา

^{๑๘} การนุ่งผ้าแบบชาวเหนือ เหมือนนุ่งโจงกระเบนแต่รั้งผ้าขึ้นสูง เพื่อความสะดวกสบายในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการรบ หรือทำไร่ไถนา อีกทั้งชาวล้านนาโบราณก็นิยมสักขาด้วยหมึกดำตั้งแต่สะโพกลงไป เพื่อแสดงความกล้าหาญ จึงต้องการอดลยสักด้วยการนุ่งผ้าผืนเล็ก ที่เรียกว่า เคว็ดม้าม หรือเค็ดม้าม

^{๑๙} เบียด ลักษณะคล้ายกระบุงในภาคกลาง มักทำเป็นคู่ ส่วนปลายด้านบนมีช่องสำหรับใช้คานสอดเพื่อยกขึ้นพร้อมกัน

^{๒๐} ต้นตึง ลักษณะคล้ายต้นสัก มีใบขนาดใหญ่แต่ไม่มีขน ใบที่ยังไม่แก่ ชาวบ้านภาคเหนือในสมัยโบราณนิยมนำมาห่ออาหาร

โกยสินค้าในเบียด^{๑๙} ที่ห้ามมาจากบ้าน ลงมาวางบนใบตองตึง^{๒๐} ที่ปูรองพื้นริมทางเดิน เพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายเลือกซื้อกันตามชอบใจ พ่อค้าแม่ค้าบางเจ้ามีความพร้อมหน้อยก็จะตั้งตุงเตี้ยวางสินค้าเรียงรายเพื่อให้ลูกค้าได้เห็นข้าวของของตนชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้คนมากมายเดินไปมาส่งเสียงดังจ๊อกแจ๊กจ๊อแจ ฟังไม่ได้ศัพท์ เพราะทั้งคนขายของตะโกนขายสินค้า ทั้งชาวบ้านพูดคุยกัน บ้างก็ต่อรองราคากับแม่ค้า บ้างพูดคุยกันโหมงโหม่งดั่งลั่นตลาด หากทุกใบหน้ายิ้มแย้ม ด้วยต่างก็ถ้อยทีถ้อยอาศัย ชาวเมืองรู้จักกันแทบทุกราวเรือน จึงเป็นมิตรต่อกันหาใช่คนแปลกหน้าไม่

แม้จะอยู่ในยุคข้าวยากหมากแพง บ้านเมืองตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า แต่ชาวเมืองก็ยังต้องออกมาทำมาหากินและรู้จักชินเสียแล้ว เพราะผ่านการปลัดบ้านปลัดเจ้าเมืองมาหลายต่อหลายครั้งในรอบหลายปีที่ผ่านมา ทั้งศึกจากฝ่ายพม่า ศึกแย่งชิงตำแหน่งเจ้าเมืองภายในล้านนา พวกเขาก็ต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่ออยู่รอดให้ได้

ทว่าหลังพญาทิพเนตร ซึ่งเป็นขุนนางของพม่าถูกพญาพลศึกซ้าย^{๒๑} เจ้าเมืองเชียงใหม่อาศัยช่วงเวลาที่ยุทธโศกโศกธาภิเศกครองราชอาณาจักร

^{๒๑} พญาพลศึกซ้าย เจ้าเมืองน่าน เป็นลูกเลี้ยงของอนรธาเมงสอ หรือมังนรธาซอ ที่ถูกส่งไปเป็นเจ้าเมืองน่าน ช่วงเวลานี้เชียงใหม่หันหน้ามาเป็นพันธมิตรกับอโยธยา เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีกำลังเข้มแข็ง พม่าเองก็เกิดศึกแย่งชิงอำนาจกัน เชียงใหม่จึงไม่ขึ้นตรงต่อใคร ขุนนางเชียงใหม่ยกราชบุตรของนรธาเมงสอขึ้นครองอำนาจ เมื่อสิ้นบุญราชบุตรทั้งสาม พญาพลศึกซ้ายก็กลับมาครองเมืองเชียงใหม่ เวลานั้นเองจึงสั่งให้เจ้าเมืองลำปางจับกุมพญาทิพเนตรที่ครองเมืองฝางและพญาหน่อคำบุตรชายที่ครองเมืองเชียงแสนมาคุมขังไว้ และแต่งตั้งให้เจ้าเมืองลำปางครองเป็นพญาศรีสองเมือง วิไชยปราการครองเมืองเชียงแสน ก่อนจะถูกพระเจ้าสุทโธยทัตถ์พมาปราบในปี พ.ศ. ๒๑๓๔ จับพญาพลศึกซ้ายไปไว้ที่เมืองหงสาวดี พร้อมกับกวาดต้อนชาวเมืองเชียงใหม่ไปหมด

พม่า เข้าจับกุมตัวพญาทิพเนตรพร้อมพญาหน่อคำ บุตรชายไปขังไว้ที่เชียงใหม่ พญาสุทโธจึงยกทัพมาปราบปรามกบฏ และกวาดต้อนชายฉกรรจ์และหญิงสาวชาวเมืองเชียงใหม่ไปที่กรุงอังวะเป็นจำนวนมาก จากนั้นก็แต่งตั้งพญาหน่อคำและพญาทิพเนตรกลับไปกินเมืองเชียงแสน โดยทิ้งเมืองฝางให้ปราศจากพ่อเมือง

จึงเป็นจังหวัดดีที่พ่อเจ้าพิมมะสารฉวยเอาโอกาสนั้น พาทหารที่หลบหนีเข้าไปในป่าครั้งพม่ายกทัพมาปราบปรามเมืองใหญ่น้อยในล้านนา กลับมายึดเวียงฝางคืน ชาวบ้านชาวเมืองต่างพากันยินดีปรีดาที่ได้พ่อเมืองผู้เป็นที่รักยิ่งและทรงด้วยความยุติธรรมกลับคืนมา ก็พากันยิ้มแย้มแจ่มใสกันถ้วนหน้า

จากนั้นไม่นาน...ทุกคนในเมือง ก็รู้ว่าพ่อเจ้าต้องการตั้งตนเป็นอิสระจากการเป็นเมืองขึ้นของพม่า ชาวแพะสะพัดไปทั้งเมือง ชาวบ้านที่เป็นชายฉกรรจ์หรือมีลูกหลานในวัยทหาร ก็พากันมารวมเป็นหนึ่งในกองกำลังของท่าน ฝ่ายหญิงที่ยังมีเรี่ยวแรง และมีเวลาว่างจากการดูแลครอบครัว ก็พากันมาช่วยตัดเย็บเสื้อผ้า จัดเตรียมกักตุนเสบียงกรังไว้สู้ศึกในวันข้างหน้า หากพม่ากลับมารุกรานอีกครั้ง

เวลานี้ ชาวบ้านต่างก็รู้สึกอีกheimยั้งนัก เสียงศึกทหารดังก้องไปให้ได้ยินกันทั้งวัน ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจเป็นหนึ่ง ไม่เพียงแต่เวียงฝางเท่านั้น เวียงหวาย เวียงมะลิกา ซึ่งบุตรสาวทั้งสองของพ่อเจ้าพญาฝางปกครองอยู่รอบนอก รวมไปถึงเมืองใจโยที่ขุนนางของพ่อเจ้าปกครองอยู่ ก็ยังเร่งระดมกำลังเพื่อต่อต้านพม่า จำนวนทหารนับหมื่นนายถูกฝึกการใช้อาวุธ ทั้งทวน หอก ดาบให้เชี่ยวชาญ เมื่อพม่าบุกมา พวกเขาพร้อมจะตั้งรับอย่างองอาจ

ข้างฝ่ายชาย ก็ได้พ่อเจ้าพิมมะสารเป็นผู้นำ เป็นทั้งขวัญและกำลังใจ ส่วนแม่เจ้ารุจา ก็เป็นผู้นำฝ่ายสตรีและเด็ก พระนางเร่งกักตุนเสบียงกรังสร้างยุ้งฉางขนาดใหญ่เพื่อเก็บข้าวสาร ข้าวเปลือก ทั้งยังสร้างศาลาพยาบาลขึ้นเพื่อช่วยดูแลคนเจ็บป่วย สมุนไพรจำนวนมากถูกกว้านซื้อเข้าคลังยา เพื่อจะได้นำมาใช้ในยามที่จำเป็น

“ชื้อยาเสร็จแล้ว เขาไปแอ้วกาดบเจ้า” คนชอบเที่ยวถามเพื่อนสาวที่เดินเคียงข้างกันไปตามทางเล็กๆ ในตลาด ดวงตาโตด้วยความตื่นตื่นเมื่อเห็นว้าวันนี้มีผ้าทอสวยๆ มาวางขาย รวมไปถึงกระจงเงาและเครื่องประดับผมสวยๆ มากมายเรียงรายเต็มไปหมด “ยานี้หือบับัวค่ายกบีกไปก่อน”

เฮือนแก้วมองสมุนไพรในอ้อมแขน ทั้งของตนและผู้ติดตามอีกหลายชีวิต ซึ่งแม่เจ้าจุจาสั่งให้ตนเป็นผู้มาดูแลด้วยตัวเอง หากจะให้คนอื่นนำกลับไป ก็ดูเหมือนขาดความรับผิดชอบ แม่เจ้าคงขัดเคือง

“เอาบีกคุ้มก่อน แล้วค่อยบีกมาใหม่” นางตอบเรียบๆ รู้ว่าเพื่อนสาวชอบเที่ยว จึงไม่อยากขัดใจ แต่ก็ไม่อยากเสียนานที่ได้รับมอบหมายเช่นกัน

“เจ้า...” คำมาเพิ่มพำรับ ทั้งที่สายตากำลังมองสินค้าสองข้างทางตาละห้อย แต่ต้องตัดใจ งานก็คืองาน เอาไว้ชนสมุนไพรกลับไปแล้ว ก็ยังมีโอกาสกลับมาอีกีก่อนตลาดจะวาย ขบวนหญิงสาวนับสิบเมื่อได้ข่าวของที่ต้องการครบแล้ว ก็เดินมุ่งหน้ากลับไปยังเขตคุ้มหลวง ซึ่งเป็นบริเวณหวงห้ามสำหรับบุคคลภายนอก ภายในมีเรือนอยู่หลายหลัง สำหรับเหล่าเจ้านายฝ่ายใน และเรือนสำหรับเหล่านางกำนัล

ส่วนคุ้มหลวง ซึ่งเป็นที่พักของพ่อเจ้าแม่เจ้าชีวิตนั้น เป็นเรือนหลังใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ตรงกลางเนื้อที่ เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูงท่วมศีรษะ ให้ลมโกรกเย็นสบายได้ล่าง หลังคาทรงจั่วสูงอีกเช่นกัน เพื่อช่วยบรรเทาความร้อนจากแสงแดดแผดเผาในตอนกลางวัน เมื่อขึ้นบันไดหน้าบ้านไปก็จะเป็นชานบ้านเปิดโล่ง และมีเรือนหมู่ล้อมรอบ

เวลานี้ บริเวณด้านหน้าคุ้มหลวงมีชายฉกรรจ์สี่คนโบหน้าเต็มไปด้วยหนวดเครารกรูรงรังนั่งออกันอยู่ พวกเขาไม่ได้สวมเสื้อ ยกเว้นบางคนมีผ้าตุ้มพันรอบลำคอ และนุ่งผ้าเค็ดม้าม อวดลายสักเต็มต้นขา พอเหล่านางกำนัลเดินผ่าน สายตาของชายหนุ่มกลุ่มนั้นก็มองตาม เมื่อมีโอกาสดำไลโฉมสาวงามในเมือง ซึ่งเชื่อว่าจะได้เห็นบ่อยครั้งด้วยสายตาชื่นชม หากก็ไม่แสดงกิริยาจบบ้าง เพราะรู้ว่าบรรดาหญิงสาวในคุ้มนั้นเป็นบุคคลต้องห้าม

เหมือนแก้วกัมหน้าและรีบจำผ่านไป รู้ว่าไม่ควรมองไปยังชายกลุ่มนั้น เพราะถือว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่สตรีจะมองผู้ชาย และไม่มีใครชอบใจที่เห็นผู้ชายจำนวนมากในเขตคุ่มหลวง หากก็พยายามเข้าใจว่า พวกเขาอาจจะต้องการมาพบพ่อเมืองด้วยเหตุจำเป็น จึงต้องยกโขยงกันมาเช่นนี้

ทว่าก่อนที่นางจะผ่านคุ่มหลวงไป ทางตาก็มองเห็นพ่อเมืองพิมมะสาร และขุนหมื่นอนิธา ขุนนางคนสนิทของท่าน ลูกจากเต็น^{๒๒} ซึ่งใช้เป็นที่พบปะลูกหลวง ก็เดินออกมาที่ริมชานพร้อมกับชายผู้หนึ่ง ด้วยความอยากรู้ นางเงยหน้าขึ้นมอง เพราะไม่เคยเห็นเขามาก่อน ชายผู้นั้นแต่งกายไม่แตกต่างไปจากกลุ่มที่นั่งรออยู่ด้านล่าง ใบหน้าเต็มไปด้วยหวดเครา ผมที่ยาวกว่าชาวบ้านทั่วไปพันด้วยผ้าสีที่คงเคยขาว แต่บัดนี้ชะมุกชะมอม และมีรอยสักตั้งแต่เอวลงไปจนถึงหน้าขา แม้กระทั่งหน้าอกก็ยังสักยันต์ด้วยอักขระมากมาย เมื่อค่อยๆ มองไล่สายตาขึ้นไป เหมือนแก้วก็รู้สึกเสียใจยิ่งนักที่ทำให้เช่นนั้น เพราะสายตาของเขาที่มองตอบมาข้างคุดัน นางเห็นเขาขมวดคิ้วที่ถูกมอง จึงต้องรีบก้มหน้าหลบสายตา แล้วจำทำเร็วกว่าเดิม หากลัญจาชตญาณก็รู้ว่าสายตาคนกริบยังมองตามหลังมาอย่างไม่ลดละ

“คนบนเรือนที่อยู่กับพ่อเจ้า เปนไผ่กับฮู้ หน้าดำน่ากลัวขนาด” เสียงคำมาดั่งขึ้นทันทีที่ลืบทัวจากชายกลุ่มนั้น

“ทหารใหม่ก้า” เหมือนแก้วเดาจากสิ่งที่เห็น เพราะนับวันจะมีเหล่าโจรป่าห้าร้อย^{๒๓} มาอาสาช่วยรบกับพ่อเมืองเพื่อต่อสู้กับพม่า ส่วนใหญ่ก็หลบหนีจากการจับกุมตัวของพม่าหลังถูกยึดเมือง พอรู้ว่าเจ้าพญาฝางกำลังรวบรวมไพร่พล ก็มาขอเข้าร่วมรบด้วยมากมาย

^{๒๒} เต็น เป็นเนื้อที่กิ่งเปิดโล่งติดกับชานบ้าน ใช้เป็นที่เอนกประสงค์ ทั้งรับรองแขก ถ้าแขกอาวุโสน้อยกว่า เจ้าชองบ้านก็จะนั่งบนเต็น หากแขกเป็นพระ หรือผู้ใหญ่กว่า เจ้าชองบ้านก็จะนั่งพื้น ในอดีต บ้านที่มีลูกสาวยังใช้เป็นที่พักมาคุยกับลูกสาวของบ้านอีกด้วย

^{๒๓} ในที่นี้หมายถึง กลุ่มโจรที่มีจำนวนมาก

“แต่คนนี้น่ากลัวขนาด” คำมายังวิจารณ์ต่อ คนฟังเห็นด้วย หากไม่ใช่วิสัยที่อิสตรีจะเที่ยววิพากษ์ผู้ชายจึงเจ็บเสีย ทั้งรู้จักวิสัยเพื่อนดีว่า ถ้าต่อความยาวแล้ว ก็คงจะคุยเรื่องชายผู้นั้นไม่มีวันจบสิ้น จึงพยายามลืมหวนพวกเขาเสียเมื่อเดินเอาสมุนไพรสตซึ่งหอบกลับมาจากตลาด ทั้งหญ้าสามวัน^{๒๔} ปูเลย^{๒๕} ขมิ้นชัน และอีกมากมาย ไปวางบนตั่งภายในห้องเตรียมยา และหันมาสั่งงาน

“บ๊วยคำขอยหญ้าสามวันตากก่อนน่อเจ้า เดียวข้าเจ้าจะปี้กมา”

“เจ้านางน้อยจะไปไหนเจ้า” บ๊วยคำถามขึ้น หลังวางข้าวของในมือลงเรียบร้อยแล้ว

“จะไปแแล้วกาดสักหน่อยเจ้า กำเดี่ยวปี้กมา”

บ๊วยคำปรายตาไปยังหญิงสาวข้างตัวเจ้านางเฮือนแก้ว ผู้เป็นหลานสาว กำพร้าวของแม่เมืองรุจา รู้ว่าการเที่ยวเล่นไม่ใช่ความคิดของเจ้านางแน่ แล้วก็เห็นดวงหน้าเป็นแล่นยิ้ม และยังพูดขึ้นอย่างออต้ออัน

“ไปแแล้วกำเดี่ยว นะ.. นะ... บ๊วยคำคนดี”

นางกำนัลอาวุโสของแม่เจ้ารุจาสายหน้าอ่อนใจ ก่อนจะหันไปบอกเฮือนแก้ว เข้าใจที่ว่าวัยสาวเช่นนี้ย่อมชอบเที่ยวเป็นธรรมดา และที่ผ่านมาเจ้านางน้อยก็ทำงานมามากแล้ว ก็อยากให้นางได้พักผ่อนบ้าง

“ไปแแล้วเตอะเจ้า ปี้จะดูแลตางนี้เอง”

“ขอบใจบ๊วยคำจาดนักเจ้า” เฮือนแก้วยิ้มหวานให้ผู้อาวุโส ก่อนจะรีบจูงมือเข้ามาเดินย้อนกลับที่ตลาดอีกครั้ง เมื่อมาถึง ก็ไม่ให้เสียเวลา มุ่งหน้าไป

^{๒๔} หญ้าดอกขาว หญ้าหมอน้อย ก้านรูปหรือฝรั่งโคก เป็นพื้นล้มลุกที่ขึ้นทั่วไป ชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ ลำต้นตรง มีดอกสีขาวเล็กๆ มีสรรพคุณทางการรักษามากมาย ทั้งช่วยห้ามเลือด แก้บวม ดูดหนอง นำไปต้มกินแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ลดความดัน และบำรุงเลือด

^{๒๕} ปูเลย คือไหล

ยังร้านค้าที่หมายตาเอาไว้ทันที หญิงสาวทั้งสองเพลิดเพลินกับการจับจ่าย ใช้สอยยี่งัก เงินเจียง เงินท้อก^{๒๖} ในถุงที่ร้อยไว้กับเข็มขัดตรงชายพกหมดไปหลายเหรียญ แลกกับผ้าชิ้นผืนใหม่ ลวดลายปักตีนจกงดงาม ทั้งหย่อง^{๒๗} ปักผมประดับด้วยหยก กำไลแขนและขา รวมไปถึงผ้าตุ้มฝ้ายผืนหนาสำหรับอากาศที่จะหนาวเย็นลงกว่านี้ หลังจากเลือกสรรกันอย่างถูกอกถูกใจ ก็สมควรแก่เวลากลับไปทำงานของตนตามเดิม จึงชวนกันกลับ

ระหว่างทาง สองสาวก็คุยกันกะทงกะทิงถึงข้าวของที่ตนเพิ่งจับจ่ายมาแล้วทำของทั้งสองก็มีอันต้องซงกอลง ด้วยกำลังจะสวนทางกับชายกลุ่มหนึ่ง พอเงยหน้าขึ้นมอง เอือนแก้วก็ต้องตกใจยิ่งกว่าเดิม เมื่อมองเข้าไปในดวงตาที่คมกริบ ร่างที่สู้กว่าคนอื่น เรือนร่างเต็มไปด้วยมัดกล้ามตรงหน้าก็หยุดลงเช่นกัน แล้วก็มองพวกนางด้วยความสนใจ

สายตาสองคู่ประสานกันอยู่ตรงนั้น...ริมฝีปากของฝ่ายอาวุโสกว่าค่อยๆ คลี่ยิ้ม ยังผลให้ความมืดดำในดวงตาคลายลงไป จนดูเหมือนขบขันที่เห็นนางยีนอำปากค้ำมองเขาเช่นนี้ ท่าทางตกใจสุดขีด

“เจ้านางเอือนแก้ว...” แขนถูกสะกิดยิกๆ จนคนถูกเรียกรู้สึกตัว รีบหุบปากฉับหันไปทางเพื่อนทันที “ชะใจ^{๒๘} ไปเตื่อเจ้า”

“เอ่อ...เจ้า เจ้า” นางพยักหน้ารับ กำลังจะเดินอ้อมพวกเขาไป หากชายที่เป็นหัวหน้ากลุ่มกลับหลบเปิดทางให้ คนอื่นๆ ที่ตามมาก็รีบทำตาม นางเห็นเช่นนั้นก็รีบก้าวฉับๆ ผ่านกลางกลุ่มไปด้วยความจำใจ

^{๒๖} เงินเจียง เงินท้อก เป็นหน่วยเงินในระบบเงินตราของล้านนา ซึ่งประกอบด้วย เบี้ย ใช้เป็นเงินปลีก เงินเจียง ทำจากเงินมีลักษณะเป็นรูปคล้ายเกือกม้า สามารถหักครึ่งเพื่อทอนค่าเงินลงมาได้ เงินกำไล ทำจากโลหะเงิน มีน้ำหนักมากกว่าเงินเจียง และเงินท้อก ซึ่งเป็นเงินผสมโลหะชนิดต่างๆ มีรายละเอียดปลีกย่อยและมูลค่าแตกต่างกันไปตามชนิดของโลหะที่ผสม

^{๒๗} หย่องคือเครื่องปักผม เป็นรูปตัวยู ซึ่งจะใช้ตรึงผมมวยให้แน่น

^{๒๘} ชะใจ = รีบ

ที่ว่าด้วยความเร่งรีบและช่องทางเดินกลางตลาดก็คับแคบ หย่องผมที่มียอดประดับด้วยพลอยของนางจึงเกี่ยวเข้ากับผ้าตุ้มของชายคนนั้น ยิ่งผลให้หย่องหลุดจากมวย ผมยาวที่เกล้าเอาไว้ก็สยายเต็มแผ่นหลังทันที

เหตุการณ์ทุกอย่างเกิดขึ้นโดยไม่ทันตั้งตัว พอหมุนกลับมา...ก็เห็นสายตาของชายผู้นั้นมองนาง จากจงหนงายแล้วค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป มันสว่างวาบ...เพียงแวบเดียว แต่ก็บอกให้รู้ว่าเป็นสายตาของชายหนุ่มที่มอบให้หญิงที่ตนพึงใจไม่ผิดแน่แล้ว

“ขอหย่องข้าเจ้าคืน...” นางกระซิบบอกเสียงลั่นๆ พร้อมแบ่มือออกไปรู้สึกทั้งเงินทั้งอาย เมื่อเกิดมาจนเติบโตใหญ่ยังไม่เคยทำอะไรขายหน้าขนาดนี้มาก่อน เขาแกะเครื่องเงินรูปโค้งออกจากผ้าที่พันรอบคอจนสำเร็จ ดวงตาเป็นประกายแพรวพราวยิ่งขึ้น ริมฝีปากเหยียดออกจนเห็นฟันขาวแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไปที่นิยมเคี้ยวหมากเคี้ยวพลู ยิ่งทำให้ใบหน้าคล้ำแดดของเขาลดความดูด้นลงจนแทบจะมองเห็นความหล่อเหลาซ่อนอยู่ใต้หนวดเคราที่รุงรังนั้น

มือสี่คล้ำตัดกับผิวนวลละเอียดลออของนางขณะเขาวางเครื่องประดับผมลงบนมือเล็ก เมื่อได้ของของตนคืนแล้ว เขื่อนแก้วก็รีบหมุนตัว ออกเดินแกมวิ่งกลับไปยังคุ่มหลางด้วยหัวใจที่ยังคงเต้นตึกตักจนแทบจะกระเด็นออกมานอกอก คนที่วิ่งตามมาก็ดูตกอกตกใจพอๆ กัน

“โอ๊ย เจ้านางรอข้าเจ้าตวย”

พอเข้าเขตปลอดภัย นางก็รีบหลบหลังต้นไม้ ยกมือลูบอกเพื่อเรียกสติกลับมา ก่อนจะรีบรวบผมจับม้วนขึ้นกึ่งกลางศีรษะ แล้วตรึงด้วยหย่องที่ยังกำแน่นอยู่ในมือ ซึ่งบัดนี้รู้สึกมันร้อนวูบวาบราวกับไฟ เพียงแค่ถูกชายผู้นั้นจับต้อง

“ป้อจายคนนั้นแถมแล้ว หยังมาเจอกันบ่อยจะอี” คำมายังบ่นอุบ ก่อนจะตาโต “แต่...ข้าเจ้าว่า เมื่อก็เป็นยืมหื้อเจ้านางตวย ตอนยืมก็ดูงามดีเหมือนกันนะเจ้า”

“กาดเวียงฝางเล็กแค่นี้ จะเจอกันกับแปลก” เขื่อนแก้วพยายามตอบ

เสียงเรียบ ชัดกับหัวใจที่ยังเต้นรัวในอกใต้ฝ่ามือของตน

“แต่ข้าเจ้าว่าแปลก บ่ได้ละ ข้าเจ้าจะต้องไปถามว่าอ้ายคนนั้นเป็นผู้ใด แล้วข้าเจ้าจะบ่กลับมาบอก”

“เดี๋ยวก่อนคำมา!” เอือนแก้วร้องเรียก หากเข้าไปเสียแล้ว เมื่อสาวเจ้าวิ่งต้อจากไป คงไม่แคล้วไปซักถามขุนหมื่นอินทผาฏเป็นพี่ชาย ผู้ซึ่งอยู่กับพ่อเมืองในตอนเช้า

เมื่อเรียกไม่ทันแล้ว นางได้แต่ถอนอกถอนใจ ก่อนจะตัดสินใจไปช่วยงานที่โรงยาซึ่งมีหญิงสาวที่อยู่ในคุ่มหลวง รวมทั้งชาวบ้านที่มาช่วย กำลังทำงานกันอยู่อย่างขะมักเขม้น

หากตลอดเวลาที่ทำงานไปนั้น ในหัวก็จะหวนคิดถึงเหตุการณ์ที่ตลาดอยู่รำไป และไม่ว่าจะพยายามเช่นไร ก็กำจัดภาพดวงตาพรวาระยับใต้คิ้วหนาไปไม่ได้ และพอรู้ว่าลืมเขาไม่ได้แล้ว มีเพียงทางเดียวเท่านั้นที่จะช่วยให้หายกระวนกระวายใจได้คือ ข่าวของเขาจากคำมา

นางไม่รู้ตัวเลยว่าคอยชะเง้อชะแง้มองหาเพื่อนสาว จนกระทั่งเห็นร่างบางวิ่งตักตักเข้ามาในสายตา ก็ถอนใจออกมายาวเหยียด แล้วคำมาก็วิ่งมาหนึ่งบนตั่งตัวเดียวกันพร้อมกับหอบหายใจฮัก

“ข้าเจ้าฮู้แล้ว”

ดวงตาของเอือนแก้วเบิกกว้างขึ้น ก่อนจะรีบหลุบตา แกล้งทำเป็นไม่สนใจ หากหูก็คอยเงี่ยฟัง

“เจ้านางบ่อยากฮู้ก้า” คำมาสงสัย เมื่อเห็นนางไม่พูดจาว่าอะไร และยังคงเงียบอยู่ ก็ไวยวาย “ว่า ข้าเจ้าอุตสาห์ไปถามอ้ายอินทผาฏ นึกว่าเจ้านางอยากฮู้”

เอือนแก้วอยากจะทำอะไรไปเหลือเกินว่านางอยากรู้อะไรสักอย่างของตน ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะซักไซ้ไล่เลียงเรื่องของชายแปลกหน้า ซึ่งก็โชคดีที่บ่าวคำผู้นั้นอยู่ใกล้ๆ ได้ยินที่คำมาพูดก็ถามขึ้น

“ฮู้เรื่องอะฮยัง”

“ก็เรื่องอัยป่าวที่อยู่กับพ่อเจ้าตะกั๋นาก่า ข้าเจ้าสู้แล้วว่าเปิ่นเบนไผ่”

บัวคำทำหน้าสไนใจ แต่คนละจุดประสงค์กับหญิงสาวทั้งสอง ด้วยตนเป็นภรรยาของนายทหารองครักษ์ของเจ้าพญาฝาง ถ้ามีนายทหารกลุ่มใหม่มาช่วยทัพมากเท่าไร ก็จะต้องดีกับบ้านเมืองเท่านั้น นางจึงเดา

“เป็นทหารใหม่แม่นก”

“แม่นละเจ้า มาจากเจียงใหม่ปุ้น เป็นจื่อ...” คำมาลากเสียงยาว ก่อนจะลอบมองเพื่อนสาวที่เงยหน้าขึ้นรอฟังคำตอบ พอเห็นคำมามองเท่านั้นเฮือนแก้วก็รีบหลบตาอีกครั้ง

“จื่ออะยังบอกมาแหละ” เป็นบัวคำที่ต้องเตือน คำมาเห็นว่าแกล้งเพื่อนมากพอแล้ว ก็หัวเราะคิกคัก ก่อนเฉลย

“อัยเป็นจื่อแสงคำ เป็นขุนพันของเจ้าพลศึกซ้าย เจ้าเมืองเจียงใหม่ ตีถูกพญาสุโธจับไป เป็นเอาทหารเก้าร้อยกว่านายมาอยู่กับพ่อเจ้า”

บัวคำตาโตด้วยความตื่นเต้น ที่จะมีทหารมาเพิ่มสร้างความเข้มแข็งให้แก่วีียงฝางมากยิ่งขึ้น

“เป็นแก่งขนาด อัยอินถาวาได้ย็นจื่อขุนพันแสงคำมานานแล้ว ว่าเพนทหารตีมีฝีมือของเจ้าพลศึกซ้าย พอพวกมัน^{๒๙} บุกมา ขุนพันแสงคำพาทหารฝ่าทหารมัน หนีเข้าป่าได้ก่อนจะถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย พอรู้ว่าพ่อเจ้ากำลังต้องการทหาร ก็พากันเดินป่าหลายวันกว่าจะมาถึงฝาง มาขอเข้าร่วมทัพ” คำมาอดสรรพคุณเรียบบร้อย

เฮือนแก้วอมยิ้ม เมื่อคิดถึงใบหน้าที่เต็มไปด้วยหนองครา ผมที่ยาวกว่าชาวบ้านที่ปกตินิยมตัดจนเกรียนทั้งด้านข้างและด้านหลังศีรษะเหลือแต่ผมยาวกลางกระหม่อม เดว่าพวกเขาคงจะอยู่ในป่าในเขามานาน จนไม่ได้มีเวลาดูแลตัวเองเช่นนี้

“ตอนนี้ขุนพันแสงคำพาทหารไปตั้งค่ายกับหมู่ทหารตีหลังคุ่มหลวง

^{๒๙} ม่าน เป็นคำที่คนล้านนาเรียกพม่า

แล้วเจ้า” คำมาถอนหายใจยาวเหยียดหลังจากเล่าสิ่งที่ซุกกามาจากพี่ชายไปจนหมด

“ดีแล้ว เขาต้องการทหารอย่างขุนพันแสงคำนี้แถมหลายๆ คน พ่อเจ้าคงจะดีใจ” บัวคำพยักหน้าด้วยความยินดี ก่อนจะถูกไปหยิบสมุนไพรมาเติมในกระเจาดเมื่อได้ฟังข่าวจนพอใจแล้ว พอสองสาวได้อยู่กันตามลำพัง คำมาก็กระซิบบอกเพื่อน

“ข้าเจ้าว่าขุนพันแสงคำจะต้องเป็ใจเจ้านางแน่ๆ ข้าเจ้าเห็นเป็นมอเจ้านางแล้ว...เหมือนเวลาอ้ายอินทามองเมียชักเลย” คนมีประสบการณ์อธิบาย

แก้มหนาวร้อนชูด้วยความเอียงอาย ไม่ต้องให้ใครมาบอก ก็รู้ว่าตนเป็นหญิงสาวน่าตาสวยผู้หนึ่ง ด้วยมีเชื้อสายของเจ้าเมืองเชียงแสน ที่มีมารดาเป็นถึงธิดาเจ้าหลวงจากสิบสองปันนา แต่ที่ต้องมาอยู่เวียงฝาง เป็นเพราะบิดามารดาของเธอเสียชีวิตเพราะไข้ป่า ขณะหลบหนีทหารพม่าที่มาตีเมืองเชียงแสนไปตั้งแต่เธอยังแบเบาะ พี่เลี้ยงและทหารคนสนิทที่พาเธอเดินทางมาถึงเวียงฝางขอพึ่งใบบุญแม่เจ้ารุจาผู้เป็นป้า ผู้ซึ่งถูกส่งตัวมาแต่งงานกับพ่อเจ้าพิมมะสารเพื่อผูกไมตรีกันก่อนที่จะถูกพม่าเข้าตีเมือง

และใครๆ ก็มักจะเอ่ยว่า นางสวยเหมือนแม่เจ้ารุจา ที่มีผิวพรรณเปล่งปลั่งดงาม เว้นเสียแต่เธอคิดว่าท่านป้าของเธอ นั้นสวยกว่ามาก ยามเช้าผิวของท่านจะขาวเนียนละเอียดล่อ ตกสายเมื่อเจอแดดอุ่นนุ่ม ผิวก็จะกลายเป็นสีชมพูระเรื่อ ยามบ่าย หลังทำงานหนักได้แสงแดดจัด แก้มและผิวก็จะกลายเป็นสีชมพูเข้มเปล่งปลั่ง ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า พระนางสามผิว เป็นการเยินยอความงามของพระนางจนเลื่องระบือไกล ในหัวเมืองใกล้เคียงไม่มีใครไม่รู้ไม่เคยได้ยินกิตติศัพท์ของแม่เจ้าชีวิตแห่งเวียงฝาง

ตัวนางเอง ในฐานะหลานสาวของแม่เจ้า ก็ได้รับถ่ายทอดความงามมาจากท่านไม่น้อย กระนั้นนางก็ถ่อมตัวว่ามิงามเท่าป้า แต่คนใดได้ยิน ก็จะไม่ส่ายหน้าไม่เห็นด้วย ต่างพากันว่า หากชายใดได้ยลโฉมเจ้านางเหือนแก้ว ก็จะไม่

ต้องตกหลุมรักในทันที...และที่ผ่านมาก็มีผู้ป่าวมาเกี่ยวพานางมากมาย เพียงแต่แม่เจ้ารูจายังไม่เห็นว่ใครเหมาะสมนางจึงยังมีได้ออกเรือนไปจนกระทั่งบัดนี้ ซึ่งนางคิดว่า พ่อเจ้า แม่เจ้าคงจะเป็นผู้หาคู่ครองให้นางเอง จึงมิได้เดือดร้อน จะมองหาผู้ป่าวคนไหน เพราะไม่เคยต้องตาต้องใจใครมาก่อน จนกระทั่งได้ สบตาชายผู้มีชื่อว่า ชุนพันแสงคำ...ชายคนแรกที่ทำให้หัวใจสาวแรกรุ่งลั่น หัววิวๆ พานจะเป็นลมไปได้

“บ่จริงหรือก คำมาก็ดีไปคนเดียวเน้อๆ” เอือนแก้วเลี้ยงไป หากคำมายังไม่ยอมแพ้

“บ่ได้ก็ดีไปคนเดียว...คำมาอุ้บ่ผิดแน่”

เอือนแก้วค้อนเพื่อนสาวน้อยๆ แล้วรีบก้มหน้าซ่อนยิ้มเอียงอาย... เพราะใจจริงก็คิดเข้าข้างตัวเองเช่นกัน เมื่อได้อีกหนึ่งเสียงช่วยยืนยัน...หัวใจก็พลันส่งไปถึงชายหนุ่มที่มีนามว่าชุนพันแสงคำไปเรียบร้อยแล้ว...

๒

มีดคมกริบค่อยๆ เคลื่อนไปตามแก้มรกรุงรังเต็มไปด้วยหนวดเคราก่อนเจ้าตัวจะจุ่มปลายมีดลงล้างในลำธารสายเล็กๆ ริมค่ายทหาร ที่ชาวเมืองเรียกว่าแม่น้ำใจ ที่ใสสะอาดกว้างราวสี่วาในช่วงฤดูน้ำหลาก แล้วยกมีดขึ้นมาโกนซ้ำอีกครั้ง

แสงคำตัดสินใจเลือกทำเลทางตอนเหนือของเมือง ที่มีบริเวณกว้างขวางพอจะตั้งที่พักสำหรับทหารจำนวนมากได้ แล้วพรรคพวกของเขาก็เริ่มต้นลงมือสร้างที่พักกันอย่างขะมักเขม้น

ส่วนตัวเขาเอง ได้มองหาจุดเหมาะสมเอาไว้แล้วเช่นกัน ซึ่งเขากับเมืองจิ้น เพื่อนร่วมเป็นร่วมตายของเขา ก็เร่งระดมคนไปตัดต้นไม้ที่มีอยู่มากมายในป่าไว้เพื่อสร้างกระท่อม รวมไปถึงค่ายพักของพวกทหารระหว่างที่ประจำอยู่ที่นี้

ทหารส่วนใหญ่ของเขาต่างก็ผ่านความสูญเสียมามากแล้ว เมื่อญาติพี่น้องถูกพม่ากวาดต้อนไปเป็นเชลยของเมืองอังวะ หลงเหลือแต่คนเฒ่าคนแก่อยู่เฝ้าเมือง ใครหัวแข็งก็ถูกประหารชีวิต หากครั้งนั้นถ้าเขาไม่รวบรวม

ทหารแหวกวงล้อมของพม่าหลบหนี ป่านนี้พวกเขาก็คงไม่แคล้วถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลยที่หงสาวดีเช่นกัน

แสงคำจุ่มมีดลงในน้ำอีกครั้งด้วยจิตใจที่อ่อนคลายลงกว่าแต่ก่อน... ด้วยญาติพี่น้องของเขาก็เสียชีวิตจากการต่อสู้กับพม่าไม่น้อย ที่เหลือก็ถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย...ซึ่งเขาก็ทำใจแล้วว่า ชาตินี้คงไม่มีวันได้พบเจอกันอีก

เขาหลบซ่อนตัวอยู่ในป่านานนับปี จะกลับเข้าเมืองเชียงใหม่ก็ไม่ได้ เพราะคนของพญาสุโขไชยครองเมืองอยู่กลับไปก็ต้องอาญาโทษถึงประหารชีวิต ดังนั้นพ่อได้ยื่นขอลือว่าพ่อเจ้าพิมมะสารกำลังซ่อนสุ่มกำลังพลเพื่อตั้งตนเป็นอิสระจากพม่า เขาจึงตัดสินใจพาทหารมาสวมักัดี้ เพื่อต่อสู้กับพม่ารามัญดีกว่าหลบหนีเป็นเจ้าไม่มีศาล ไร่จุ่มมุ่งหมายอยู่ในป่า อย่างน้อยที่สุด เขายังได้เข้าร่วมกับผู้ที่มีความคิดและรักชาติบ้านเกิดเมืองนอนเหมือนกัน

แสงคำถอนใจเบาๆ...เมื่อจุ่มมีดลงในลำธารอีกครั้ง ทุกอย่างผ่านพ้นไปด้วยดี ในที่สุด เขาก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพหลังได้เข้าพบพ่อเจ้าพิมมะสาร เขาก็เกิดความชื่นชมในความกล้าหาญและมุ่งมั่นของพ่อเมืองฝางเป็นที่สุด...และหลังจากนั้น...ภาพดวงตาโต ใบหน้าหวานละมุนล้อมกรอบด้วยผมยาวดกดำก็ผุดขึ้นมาในใจอีกครั้ง...

ในคุ่มหลวง...นางเดินนำหน้าเหล่านางกำนัลผ่านหน้าคุ่มพ่อเจ้าพิมมะสารไป ดูก็รู้ว่าเป็นผู้ที่มีศักดิ์สูงกว่าคนอื่น สังเกตจากเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ รวมไปถึงความนอบน้อมของเหล่าหญิงสาวที่เดินตามหลังมาแล้วนางก็หันมอมมาด้วยความสนใจใคร่รู้ไปหมดทุกอย่าง อันเป็นนิสัยของหญิงสาวในวัยแรกรุ่ง แต่นางก็ควบคุมตัวเองได้ดี เมื่อผินหน้ากลับไป ยังคงก้าวเดินต่ออย่างมั่นคง

หลังการไหว้สาต่อพ่อเมืองเพื่อเข้าถวายตัวเสร็จสิ้นลง อินถาก็พาเขายังบริเวณลานซ้อมรบที่อยู่ไม่ห่างไปจากกำแพงปูนไม่สูงนัก ซึ่งเป็นแนวเขตคุ่มหลวงของพ่อเจ้าแม่เจ้า รวมไปถึงตำหนักเล็กๆ อีกหลายหลังของนางกำนัลและวงศาคณาญาติ เขาตัดสินใจเลือกจุดที่จะตั้งค่ายของเขาทางตอนเหนือ

ถัดจากค่ายทหารขนาดใหญ่จำนวนเรือนหมื่นของเมือง หากตรงจุดนี้มีทำเลดี ติดกับแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านกลางเมือง และยังอยู่ติดเขตคุ้มหลวงอีกด้วย

หากก่อนที่จะเริ่มต้นทำงาน เมืองจันทน์ก็ชักชวนมาเดินซื้อของที่ตลาด หลังจากอยู่ในป่ามาแรมปี เขาก็ต้องการซื้อเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้บ้าง จึงตัดสินใจตามเพื่อนเข้าไปในเมือง และที่นั่น เขาไม่คิดเลยว่าจะมีโอกาสได้พบกับแม่หญิงผู้หนึ่งอีกครั้ง

แต่คิดถึง...ดวงหน้าที่นางมองเขาในตลาด รอยยิ้มก็ปรากฏขึ้นบน เรียวปาก เมื่อนางถึงกับตะลึงงัน เปิดโอกาสให้เขาได้กวาดตาไปทั่วเรือนร่าง แบบบางมีผ้าฝ้ายสีแดงสะอาดสะอ้านพันรอบอกอวบอิม และมีผ้าตุ้มสีขาว คล้องไหล่ เอวบางแทบจะไม่กว้างไปกว่าคืบ ถูกพันด้วยผ้าชิ้นฝ้ายทอมือ ลวดลายตื่นจกนั้นวิไลศมาหรา รวมไปถึงเครื่องประดับ ไม่ว่าจะเป็นลานหูเงิน^{๓๐} เครื่องง่า^{๓๑} ม้าวแขน^{๓๒} ว้องแขนและว้องเท้า^{๓๓} รวมไปถึงหย่องผมประดับ พลอยตัวปัญหา ก็บอกให้รู้ว่านางมิใช่หญิงสาวชาวบ้านธรรมดา จนเขาคิดว่า นางเป็นสนมคนใดคนหนึ่งของพ่อเจ้าพญาฝางอย่างแน่นอน หากภายหลัง เขาถึงได้รู้ความจริง

แสงคำถอนหายใจเบาๆ เมื่อวักน้ำลูบคางที่เรียบลื่นขึ้นหลังหมวดเครา ถูกกำจัดออกไปจากใบหน้า เขาเพิ่งจะมีเวลาดูแลความเรียบร้อยของตัวเอง หลังจากตัดไผ่ลงมาจากในป่า แล้วจึงลงอาบน้ำในลำธารให้ชื่นออกชื่นใจ เช่นเดียวกับทหารของเขา ที่นุ่งผ้าเควีดม้ามรอบสะโพกปิดบังร่างกายไว้เพียง เล็กน้อย คนที่กล้าๆ หนอยก็ลงอาบน้ำโขงๆ เพื่ออวดลวดลายสักที่มีเกือบ เต็มตัว บ้างก็สักตั้งแต่เอวลงไปจนถึงข้อเท้า เป็นการแสดงความกล้าหาญ

^{๓๐} ลานหูเงิน = ตุ้มหู

^{๓๑} เครื่องง่า = เครื่องประดับคอ

^{๓๒} ม้าวแขน = เครื่องประดับต้นแขน

^{๓๓} ว้องแขนและว้องเท้า = กำไลแขนและเท้า

อดทนต่อความเจ็บปวด ใครสักเยอะก็แสดงว่ามีความกล้าหาญยิ่งกว่าคนอื่น แต่สำหรับเขา ลักตั้งแต่เอาจริงไปเช่นกัน แต่ถึงแค่ต้นขา และครุบา ผู้ทำพิธีให้มัน ลักยันตีให้เขาที่หน้าอก ลักเสื่อแผ่นที่กลางสะบักหลัง และปลุกเสกกลางคาถาอาคมให้แก่เขาครบถ้วนตามพิธีทุกประการ จึงไม่จำเป็นต้องแสดงความกล้าหาญด้วยการลักจันดำมืดไปทั้งขา แม้อาจจะดูมีเสน่ห์ให้สาวรักสาวหลงก็ตาม

เสียงอะอะมะเทิงดังก้องไปทั่วป่า แสงคำปลอ่ยให้ทหารของเขาได้ผ่อนคลายเต็มที่ ส่วนตนก็พอกมะกรูดเผาไฟที่เพิ่งซื้อมาจากตลาดสระผมที่ตัดสั้นลง แต่ยังไม่ได้โกนด้านข้างให้เกรียนเหมือนชายหนุ่มคนอื่น เพราะต้องการชดถูชีไคลออกไปจากตัวเสียก่อน ตอนนั้นเองที่เขาได้ยินเสียงหนึ่งดังขึ้นข้างตัว

“สาวเวียงฝางนี้งามแต่ๆ น้อ งามตั้งแต่เจ้าแม่เมือง มาจนถึงลูกหลานงามแต่ๆ”

แสงคำยังหลับตาปีเพราะเกรงน้ำมะกรูดจะเข้าตา แต่จำได้ดีว่าเป็นเสียงของใคร เขายังไม่ทันตอบ เสียงหนึ่งก็เตือนขึ้น

“ปานี้ อู้อะอื้อ ระวังหัวจะกุดเอา” แล้วตามมาด้วยเสียงหัวเราะครืนใหญ่

“ลูเจ้าบ่หันกา หรือว่าบ่มีตำ” คนเดิมยังยืนกราน “นางในคุ่มหลวงแต่ละนาง งามแต่งามว่า”

เสียงชื่นชมความงามนางกำนัลในคุ่มหลวง ซึ่งหลายคนมีเชื้อสายชาวเวียงเชียงแสน ติดตามมารับใช้เจ้าแม่นางจุจาทิเวียงฝาง ดูจะชาวพ่องกว่าคนพื้นเมือง กระนั้นผิวพรรณของสาวบ้านนี้เมืองนี้ก็ออกขาวนวลพอกัน เป็นเพราะอากาศที่เย็นเกือบตลอดปี แลไปทางไหนก็เห็นเป็นที่เจริญหูเจริญตาพวกหนุ่มโสดยิ่งนัก

แสงคำส่ายหน้าไปพร้อมๆ กับหัวเราะในคอเบาๆ เขารู้ว่าหลงใหลในล้าคราบมะกรูดออกจากผม ก่อนจะใช้ก้อนหินจากกันแม่น้ำขนาดเหมาะสมมือ ออกแรงถูชีไคลตามซอกแขนและข้อพับแรงๆ ไปพร้อมกับมะขามเปียกผสม

ใบส้มป่อย เรื่องหัวข้อสนทนาของเหล่าผู้ชายยามว่างก็ไม่ค่อยจะพ้นเรื่องผู้หญิงนัก เขาจึงไม่ถือสาอะไร แต่ก็ไม่ได้แสดงความคิดเห็นออกไป

“ขุนพันแสงคำท่าจะป้หันตวย” เสียงเดิมเอ่ยขึ้นลอยๆ ขุนพันหนุ่มหันไปทำหน้าที่สงสัย เมืองจันทน์เดินมาจนถึงกลางลำธาร ก่อนจะนั่งอยู่บนหินใต้น้ำปล่อยให้ตัวจมลงไปจนถึงเอว แล้วเอ่ยขึ้นอีก “ถ้าข้าจำบผิด ไผ่ก่าบู้ ยืนพ่อเจ้านางคนงามในกาดท่าค้ำเลย”

จบท่าเมืองจันทน์ เสียงหัวเราะของเหล่าทหารก็ดังขึ้นอีกครั้งในใหญ่ รวมไปถึงเจ้าตัว ที่เสียงหัวเราะในลำคอกลายเป็นระเบิดเสียงหัวเราะชอบอกชอบใจ เมืองจันทน์ไม่ได้หิบบกเรื่องนี้ขึ้นมาพูดเป็นครั้งแรก หากเป็นครั้งที่บ่ไม่ถ้วนแล้วก็ได้ เพราะตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ทหารคนเก่งของเจ้าพลศึกซ้าย เจ้าเมืองน่าน ก็ไม่เคยสนอกสนใจผู้หญิงคนไหนจริงจั่ง ทั้งที่ชายอื่น ถ้าอายุล่วงเข้ายี่สิบห้าและเมียศใหญ่โตเช่นนี้ อาจมีเมียไปหลายคนแล้ว แต่แสงคำกลับอยู่เป็นบ่าวโสดมาจนกระทั่งบัดนี้

“เจ้านางเฮือนแก้วเพนหลานสาวของแม่เจ้า บี้ใจสนมนางในของพ่อเจ้า ท่านขุนบ่สนใจก่า” ทหารคนสนิทที่เป็นทั้งเพื่อนบ้านกันมาแต่เด็กทำหน้าที่เป็นท่าทางทะเล้น เพราะนับตั้งแต่เติบโตด้วยกันมา ก็เพิ่งเห็นเจ้านายติดตาต้องใจผู้หญิงก็ครั้งนี้แหละ

“สูเจ้าอุ้จะอี่ หาเรื่องมาท้อเสียแล้ว” ผู้ยศสูงกว่าล่าหน้าและตอบเรียบๆ แต่กระนั้นก็ได้ปฏิเสธว่าไม่สนใจนาง

คำตอบแบ่งรับแบ่งสู้มันถึงกับทำให้ทหารที่อยู่ใกล้ๆ หันมายิ้มให้กับทันที แต่เจ้าตัวกลับยิ้มกว้างรับเพราะไม่เห็นเป็นเรื่องแปลก ไม่มีผู้ชายคนไหนไม่ชอบผู้หญิงสวย โดยเฉพาะเจ้านางเฮือนแก้ว ที่เขาได้ยินมาว่ามีผู้ชายมาหมายปองมากมาย หากเมืองจันทน์ยังไม่ยอมแพ้

“นางยังมีคู่หมั้นคู่หมาย แล้วจะหาเรื่องจะได”

“นางถึงวัยออกเรือนแล้ว พ่อเจ้า แม่เจ้าก็คงจะหาบ้อจ่ายทื่อเอง ต้องเพนลูกหลานเจ้าบ้านเจ้าเมือง ยศศักดิ์ทัดเทียมกัน บี้ซ้อบ้อจ่ายที่บู้ฮู้ทวนอน

ป้ายต้นเหมือนข้า” แสงคำพูดตามความเป็นจริง จจริงอยู่ที่เขาอาจจะมืทหาร
ในมือไม่น้อย เป็นกำลังสำคัญของกองทัพ แต่ก็ตัดัคดี ไม่มีวาสนา นอกจาก
ชื่นชม และเขาก็ไม่ควรเสียเวลาคิด เพราะมันเป็นไปได้ ลู้อยู่ให้ห่างนางเสีย
แต่เนิ่นๆ จะดีกว่า

“น่าเสียดาย...” เมืองจิ้นพิมพ์ “ข้าเพิ่งได้ยินมาว่าเจ้านางเหียนแก้ว
ออกมาแล้วกวาดพร้อมแม่เจ้ารุจา หรือต้องมาหาซื้อข้าวของที่แม่เจ้า
บ่่อยๆ”

แสงคำไม่ตอบและไม่แสดงความเห็น แต่เก็บข้อมูลนั้นเอาไว้ในใจ

“อีกอย่าง ก็ใกล้วันเยี่ยงเข้ามาแล้ว...ข้าได้ยินมาว่า จาวบ้านจาวเมือง
มักทำบุญใหญ่โต”

ขุนพันพยักหน้ารับเสียบๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อนของเขาก็อยากให้เขาคบหา
ผู้หญิงที่ชอบใจเสียที่นั่นเอง ส่วนตัวเมืองจิ้นเองกลับไม่ชวนขวยหา หลังจาก
น้องสาวของเขาที่แต่งงานกับเมืองจิ้น เสียชีวิตไปเพราะคลอดลูกเมื่อหลาย
ปีก่อน เวลาผ่านไป ความเศร้าโศกของเมืองจิ้นก็คลายลง แม่จะกลับมาเป็น
คนอารมณ์ดีเช่นเคย แต่ก็ไม่เคยสนใจผู้หญิงคนไหนอีก

แสงคำวก้น้ำล้างหน้าและจุ่มตัวลงในน้ำจนหมดคราบมะขามเปียก
ก่อนจะเดินขึ้นไปพลัดผ้าผืนใหม่ที่วางไว้ริมตลิ่ง ทำเป็นลืมเรื่องที่ได้ยินจาก
เพื่อนเมื่อครูไปเสีย และเตือนตัวเองว่า เขามาที่นี่เพื่อร่วมสู้รบและต้องการ
ความเป็นไท ไม่ต้องการตกเป็นเชลยของคนต่างชาติต่างภาษา และถ้าจะ
ต้องตาย ก็ขอตายบนแผ่นดินเกิด อย่าให้ต้องไปจบชีวิตที่ต่างบ้านต่างเมือง
เลย ดังนั้นเรื่องผู้หญิงจึงไม่ใช่สิ่งที่เขาควรจะต้องใส่ใจ ด้วยเหตุนี้ ต่อให้
เจ้านางเหียนแก้วจะสวยงามเพียงไรก็ไม่เกี่ยวข้องกับเขาแม่แต่่น้อย

รวินทร์ลืมตาขึ้นอย่างงุนงง...ก่อนจะกวาดสายตาไปรอบๆ พอเห็น
โคมไฟหัวเตียงและโทรทัศน์แอลซีดีขนาดห้าสิบนิ้วตรงปลายเตียง ก็ถอน
หายใจออกมาด้วยความโล่งอก ที่ไม่เห็นผนังทำด้วยไม้ไฟที่ถูกทุบจนแบน

ป้องกันฝนและอากาศที่เย็นยะเยือกซึ่งยังแทรกผ่านมาได้ หลังคาที่ไม่ได้มุงจากเหมือนก่อนเข้านอน กระโจมนั้นยังอยู่ในความทรงจำระยะสั้น แม้แต่กลิ่นหญ้าแห้งที่ใช้มุงหลังคาใหม่เอี่ยมยังอบอวลอยู่ในจมูก พอลืมตาขึ้นมา เขาก็แทบจะคิดว่ามันคือความจริง

เขารู้ว่ามันเป็นเพียงความฝัน หากมันช่างเหมือนจริงจนน่าตกใจ...

ไม่เพียงแค่ว่ากระโจมที่เขาอน...แต่ยังฝันเห็นเกตูแก้วในชุดลำหนาโบราณ เธอพันอกด้วยผ้าชิ้นเดียว และสวมชิ้นตีนจก สวมเครื่องประดับทั้งตัว ซึ่งเขาก็เรียกชื่อของมันไม่ถูก แต่ในความฝัน เหมือนเขารู้จักทุกชิ้น เรียกได้อย่างคล่องแคล่ว แต่จะให้หลุดออกมาตอนนี้ก็จำไม่ได้เสียแล้ว

แต่สำหรับคนที่รู้เรียนทางวิทยาศาสตร์มาเยาะ ก็ไม่เก็บเอาความฝันมาใส่ใจ...นอกเสียจากคิดถึงเรือนร่างระหงของเกตูแก้ว...ดวงตาโตที่มองเขาด้วยความตกใจบนใบหน้าอ่อนเยาว์ที่หวานละมุนของเธอ ช่างตราตรึงอยู่ในความทรงจำ

วรินทร์หัวเราะให้แก่ความไร้สาระของความฝัน ก่อนจะตัดสินใจลุกขึ้นอาบน้ำเมื่อนอนไม่หลับอีกต่อไป ซึ่งเขาคงว่าเวลาที่ตื่นปกติของเขาเกือบชั่วโมง ดังนั้นเขาจึงตั้งใจจะใช้เวลาที่เหลือไปเยี่ยมเกตูแก้ว...อยากรู้เหลือเกินว่าหลังจากเขากลับมาเมื่อคืนแล้ว อาการของเธอจะเป็นอย่างไรบ้าง

นายแพทย์หนุ่มยังให้คำตอบตัวเองไม่ได้จนกระทั่งบัดนี้ว่า...ด้วยเหตุใด เขาก็รู้สึกเป็นห่วงเป็นใยหญิงสาวผู้นั้นอย่างที่ไม่เคยรู้สึกกับคนใช้คนไหนจะว่าไปแล้ว เกตุแก้วก็เหมือนคนแปลกหน้าสำหรับเขา เพราะไม่เคยเห็นหน้าค่าตากันมาก่อน แต่เขากลับตอบตัวเองไม่ได้ว่าเพราะเหตุใด สมบัติจึงวอกแวกและหัวใจบีบรัดแปลบๆ เมื่อเห็นเลือดจำนวนมากที่ต้องระบายออกจากระเบิดโลกของเธอทั้งที่ไม่ควรเป็น จนต้องเตือนตัวเองและเรียกสติกลับมาหลายครั้ง

หลังการผ่าตัด เขารู้ว่าตามขั้นตอน เธออาจจะนอนไม่รู้สึกตัวไปหลายวัน หรืออาจจะนานกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการบาดเจ็บ

อายุ และความแข็งแรงของเธอ รู้ทั้งรู้ว่าเป็นเรื่องปกติ แต่เขากลับอยากทำให้เธอฟื้นขึ้นมาให้เร็วที่สุด เพราะยิ่งเวลานั้นนานไปเท่าไร...โอกาสของเธอก็จะลดน้อยถอยลงไปเท่านั้น

“ล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นของพม่านานถึงสองร้อยกว่าปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๐๑-๒๓๑๗ ตั้งแต่สมัยพระเจ้าบุเรงนอง จนถึงสมัยพระเจ้าตากสิน จึงเข้าสวามิภักดิ์ต่อไทย และขับไล่ขุนนางของพม่าออกจากล้านนานั้นแต่่นั้นเป็นต้นมา...”

นิลบุลหยุดพักดื่มน้ำ...และเงยหน้าขึ้นมองหน้าจอนขนาดเก้าอี้ ซึ่งมีเส้นกราฟวิ่งจากทางซ้ายไปขวาไม่ต่ำกว่าสามเส้นตลอดเวลา รู้ว่าแต่ละเส้นมีความหมายเกี่ยวกับระบบต่างๆ ในร่างกายของเกตุแก้ว เมื่อเห็นว่าทุกอย่างยังอยู่ในเกณฑ์ปกติ หล่อนก็ก้มลงอ่านหนังสือในมือออกมาดั่งๆ อีกครั้ง

“ปัญหาของล้านนาก็คือ เป็นเมืองในหุบเขา ซึ่งมีจำนวนมากมายดั่งนั้นการรวมตัวและการปกครองให้เป็นกลุ่มก้อนจึงเป็นไปได้ยาก ส่วนใหญ่การรวมอาณาจักรเป็นไปอย่างหลวมๆ และใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ หากแต่แต่ละเมืองก็มีฐานะเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อใคร จึงจะเห็นว่าหลังตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าแล้ว เมืองต่างๆ ประกาศตัวเป็นอิสระภาพจากพม่าอยู่เสมอ มีการจัดตั้งกองโจรโจมตีพม่า การก่อตัวเป็นรัฐนั้น เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการร่วมมือกันและไม่มีความชัดเจนที่จะสถาปนารัฐแบบอาณาจักรให้พื้นที่กลับคืนมาดั่งเช่นราชวงศ์มังราย ลักษณะการลุกขึ้นประกาศเป็นรัฐเอกราชเป็นปรากฏการณ์ปกติในสภาวะบ้านแตก ซึ่งต่างก็ต้องเอาตัวให้อยู่รอด การเกิดขึ้นของรัฐเล็กรัฐน้อย บางครั้งรุกรานกันเอง มีผลให้ล้านนาอ่อนแอที่สุด^{๓๔}...”

^{๓๔} ที่มา : ประวัติศาสตร์ล้านนา ศาสตราจารย์สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล หน้า ๒๕๖

คนเฝ้าไข้อ่านเรื่องราวล้านนาในอดีตแล้วก็ต้องทิ้งกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เพิ่งจะสนใจอ่านอย่างจริงๆ จังๆ นับตั้งแต่เหตุแก้วได้รับอุบัติเหตุเป็นต้นมา หล่อนคิดว่าบุตรสาวจะสนใจเรื่องราวเหล่านี้ และเป็นการช่วยเรียกให้เธอรู้สึกตัวตื่นขึ้นมา

นายแพทย์รวินทร์บอกแล้วว่า ช่วงระยะเวลาเจ็ดวันแรกเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะตราบโคที่เธอยังไม่ฟื้น และไม่ถอดเครื่องช่วยหายใจออก นั่นก็ถือว่าเหตุแก้วยังไม่ฟื้นชีวิตอันตราย หล่อนจึงหมั่นสวดมนต์ภาวนาให้บุตรสาวฟื้น จากนั้นก็นั่งอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ตามที่นายแพทย์ผู้รักษาแนะนำ

หล่อนงยหน้าขึ้นจากหนังสืออีกครั้ง แล้วก็ต้องตกใจเมื่อเห็นเงาหนึ่งเคลื่อนเข้ามาใกล้ จึงรีบหันขวับไปมองที่ประตู

“คุณหมอนั่นเอง ทำไมมาแต่เช้าเลยคะ” นิลุบลทักทายด้วยความดีใจที่เห็นรวินทร์อีกครั้ง ยินดีที่บุตรสาวได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแพทย์เจ้าของไข้อย่างใกล้ชิด

“ผมต้องมาตรวจคนไข้นวอร์ดก่อนออกตรวจครับ” รวินทร์ตอบพร้อมรอยยิ้มจางๆ และถามขึ้น “เมื่อก็ได้ยินคุณน้าอ่านประวัติศาสตร์ล้านนาหรือครับ”

“คะ ก็คุณหมอแนะนำให้อ่านหนังสือที่แก้วชอบให้ฟัง” หล่อนยกหนังสือเล่มหนาเตอะขึ้นให้ชายหนุ่มดู “น่าสนใจเหมือนกันนะคะ น้าไม่รู้มาก่อนเลยว่า ล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นหลังสมัยพระนเรศวรมหาราชมาจนถึงสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชเลย มีน้าเล่า ชาวล้านนาถึงได้รับอิทธิพลหลายอย่างมาจากพม่า”

“ครับ...น่าสนใจ...” หากเป็นเมื่อก่อนรวินทร์คงรู้สึกเบื่อ เพราะเขาไม่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอาเสียเลย แต่คราวนี้เขากลับรู้สึกว่ามันน่าสนใจจริงๆ

“หนังสือของแก้วมีเยอะเลย ถ้าคุณหมอสันใจจะยืมไปอ่านบ้างก็ได้

นะคะ” มารดาของเกตุแก้วเอื้อเฟื้อ ธิบหิบบหนังสือจากเป็ของบุตรสาวมาวางบนเตียง

“ครับ” เขาตอบ สายตามองหนังสือหลายเล่มบนผ้าห่มสีขาว ก่อนตัดสินใจหยิบส่งๆ มาเล่มหนึ่ง โดยไม่ได้สนใจว่าใครเป็นผู้เขียน ด้วยไม่ยอกให้หนีลุบลเสียหัวใจ และเอยตามอาการ “น้องแก้วเป็นไงบ้างครับ”

“ความดันขึ้นลงบ้างคะ แต่ยังนอนนิ่งเหมือนเดิม เหมือนไม่ได้ยันทแม่เรียก...” พอพูดถึงตรงนี้ น้ำตาของผู้เป็นแม่ก็ทำท่าจะไหล...

“ครับ ขอผมตรวจแผลของเธอหน่อยนะครับ” รวิรินทร์จึงแทรกขึ้น ก่อนที่จะได้เห็นหน้าตาของผู้สูงวัยแต่เข้า และหล่อนก็เข้าใจดี เมื่อเดินออกจากห้องเล็กนั้นไป เพื่อให้นายแพทย์และพยาบาลตรวจอาการบุตรสาวตามลำพัง

มานหน้าห้องถูกตึงปิด แล้วรวิรินทร์ก็หยิบไฟฉายจากโต๊ะหัวเตียงมาส่องดูม่านตาของคนไข้...พอเห็นตาดำหดตัวเมื่อเจอแสงจ้า...เขาก็ลอบพอนลมหายใจออกมา อย่างน้อยเธอก็มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อแสงไฟ ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาณที่ดี

จากนั้นเขาก็ฟังเสียงหัวใจและปอดของเธอ ซึ่งถือว่ายังคงปกติเช่นกัน สุดท้ายก็ตรวจเช็กแผลผ่าตัด ก่อนจะเปลี่ยนผ้าก๊อซ เป็นอันว่าแล้วเสร็จ

รวิรินทร์ยังไม่ตามพยาบาลที่เข็นรถบรรจุเครื่องมือทำแผลออกไปจากห้อง แต่ยืนมองคนไข้อยู่ข้างเตียงด้วยความลึบสน

ดวงหน้านี้ช่างเหมือนกับในความฝัน ยกเว้นผมที่ยาวจนถึงสะโพก ซึ่งถูกม้วนขึ้นไปหลายตลบและตรึงไว้ด้วยหย่องเงิน ผิวเธอยังคงขานเนียนละเอียดยประดุกเด็กน้อย...จนรวิรินทร์อดที่จะยกข้อนิ้วไล่แก้มของเธอเบาๆ ไม่ได้...แล้วก็ต้องรีบดึงกลับ เมื่อรู้ว่าความลัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเขากับคนไข้มีไม่มากนัก และเขาไม่ควรจะต้องคนไข้ด้วยความรู้สึกในเชิงชู้สาวเช่นนี้

เสียงม่านเปิดออก พร้อมกับพยาบาลคนเดิมเดินกลับเข้ามาเพื่อรอรับคำสั่งต่อไป เขาถอนใจเบาๆ ก่อนสั่ง

“ยาเหมือนเดิมนะครับ”

“ค่ะอาจารย์”

พูดจบวันนั้นก็เดินออกไปสรุปอาการของเหตุแก้วให้นิลุบลฟัง ก่อนจะขอตัวเพื่อตรวจคนไข้อื่นต่อไป ทว่าพอเดินกลับถึงห้องทำงานเท่านั้น เขาก็ดึงหนังสือเล่มขนาดครึ่งหนึ่งของกระดาษเอสี่ออกมาจากกระเป๋าเสื้อกาวน์ ขำที่ตนหยิบหนังสือ ตำนานลุ่มน้ำฝาง ของอาจารย์อินทร์ศรจากกองหนังสือมา แต่ยังตัดสินใจพลิกดูด้านใน ก็เห็นภาพแผนที่อำเภอบ้านเกิดที่ไม่เคยสนใจมาก่อน จากนั้นจึงเป็นเรื่องราวของพระนางสามผิว...

ในสมัยเด็กๆ ขณะรำเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอ คุณครูเคยเล่าตำนานเมืองฝางให้ฟังหลายครั้ง ซึ่งก็ตรงกับหนังสือที่อยู่ในมือ...หากในหนังสือมีรายละเอียดมากกว่า บางส่วนบางตอนเล่าจมองเห็นภาพชัดเจนถึงขบวนการวานของพญาสุทโธที่ปลอมตัวเป็นพ่อค้าเพื่อนำมาถวายพระนางสามผิว เพียงไม่นานก่อนจะเกิดสงครามที่ยืดเยื้อมาอีกสามปีครึ่ง จนทำให้มีผู้คนล้มตายกันเป็นจำนวนมาก...และหลังจากนั้น เมืองฝางก็กลายเป็นเมืองร้างมานานหลายร้อยปีก่อน จนถึงยุค ‘เก็บผ้าใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง’^{๓๕} ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ จึงเริ่มมีชาวบ้านกลับมาอยู่อีกครั้ง

---

^{๓๕} ยุคเก็บผ้าใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง เป็นคำเปรียบเทียบยุคฟื้นฟูล้านนาหลังขับไล่ม้าออกไปจากล้านนาได้สำเร็จเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๑๗ แต่ยังใช้วลีอีกหลายปีกว่าจะกำจัดขุนนางของพม่าออกไปจากล้านนาได้อย่างเด็ดขาด